

D28162

D28162

भोट-भारतीय ग्रन्थमाला-३८

आचार्यधर्मकीर्तिविरचिता
सन्तानान्तरसिद्धिः

श्रीविनीतदेवकृता
सन्तानान्तरसिद्धिटीका

ཐུང་པལ་ཀྱི་ཡུལ་པ་དང་།

ཐུང་པལ་ཀྱི་ཡུལ་པའི་འགྲེལ་བཤད།

भोट विद्या संस्थानम्

पुनरुद्धारकर्त्री

डॉ० मङ्गला रा० चिंचोरे

केन्द्रीय उच्च तिब्बती शिक्षा संस्थान, सारनाथ, वाराणसी

आचार्यधर्मकीर्तिविरचिता
सन्तानान्तरसिद्धिः

श्रीविनीतदेवकृता
सन्तानान्तरसिद्धिटीका

भोट-भारतीय ग्रन्थमाला-३८

वैद.ग्रे.दवे.सहै.स.स. ।

Glass No. १३८

Acc. No. २८१६२

आचार्यधर्मकीर्तिविरचिता

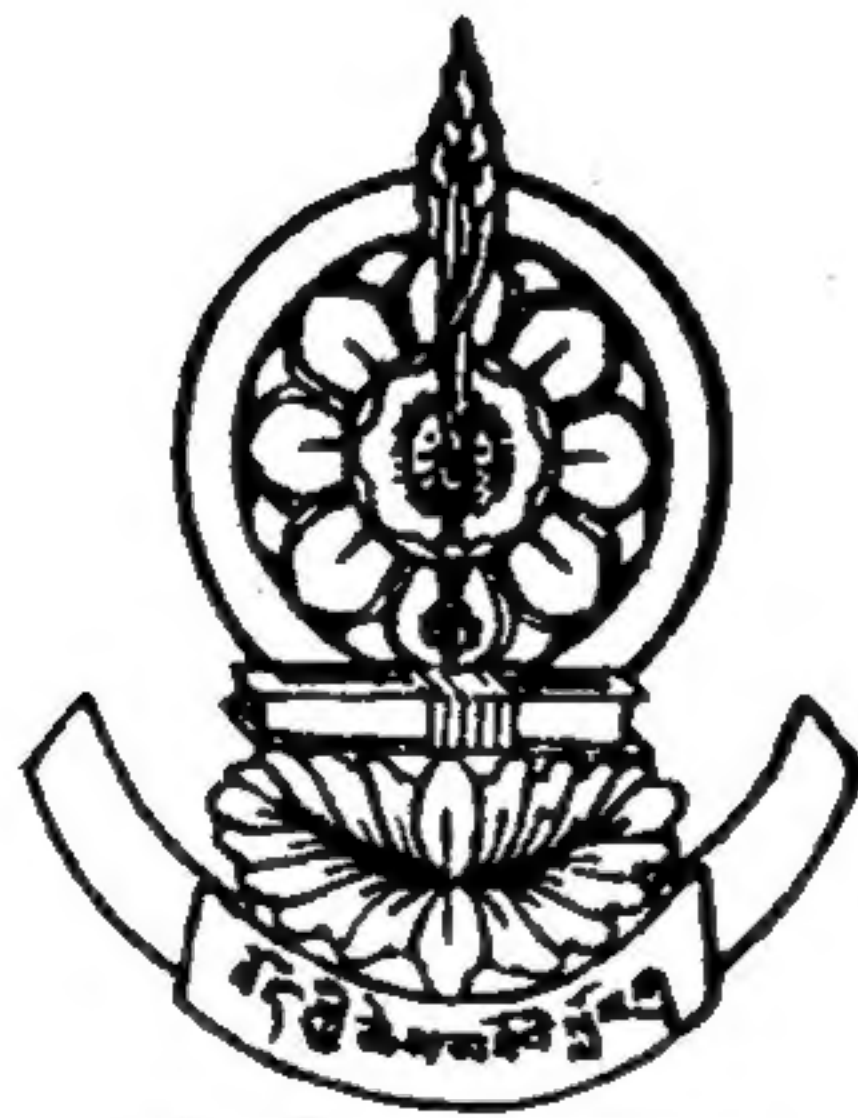
सन्तानान्तरसिद्धिः

श्रीविनीतदेवकृता

सन्तानान्तरसिद्धिटीका

शुद्ध.पत्रक.सुव.प.५८।

शुद्ध.पत्रक.सुव.प.५८.२.सु.प.५८।

भोट विद्या संस्थानम्

पुनरुद्धारकर्त्री

डॉ० मङ्गला रा० चिंचोरे

केन्द्रीय उच्च तिब्बती शिक्षा संस्थान, सारनाथ, वाराणसी

प्रधान सम्पादक : भिक्षु समदोङ्ग रिनपोछे

प्रथम संस्करण : ५५० प्रतियाँ, १९९७

मूल्य सजिल्द : रु० १००.००
 अजिल्द : रु० ५०.००

© १९९७ केन्द्रीय उच्च तिब्बती शिक्षा संस्थान, सारनाथ, वाराणसी-२२१००७
प्रकाशन सम्बन्धी सभी अधिकार सुरक्षित

प्रकाशक

केन्द्रीय उच्च तिब्बती शिक्षा संस्थान, सारनाथ, वाराणसी-२२१००७

BIBLIOTHECA INDO TIBETICA SERIES - XXXVIII

SANTĀNĀNTARASIDDHIḤ
AND
SANTĀNĀNTARASIDDHI TĪKĀ

Restored
by
Dr. M.R. Chinchore

CENTRAL INSTITUTE OF HIGHER TIBETAN STUDIES
SARNATH, VARANASI

BIBLIOTHECA INDO-TIBETICA SERIES - XXXVIII

Chief Editor: *Prof. Samdhong Rinpoche*

First Edition: 550 copies, 1997

Price: Hardback: Rs. 100.00
Paperback: Rs. 50.00

© Copyright by Central Institute of Higher Tibetan Studies,
Sarnath, Varanasi -221007, India, 1997. All rights reserved.

Publisher:
Central Institute of Higher Tibetan Studies,
Sarnath, Varanasi-221007, India.

प्रकाशकीय

धर्मस्वामी आचार्य धर्मकीर्ति द्वारा विरचित 'सन्तानान्तरसिद्धि' एवं उस पर आचार्य विनीतदेव द्वारा विरचित टीका मूल संस्कृत में कहीं उपलब्ध नहीं हैं। उक्त दोनों ग्रन्थों का भोटभाषानुवाद तनग्युर-संग्रह में उपलब्ध है। डॉ० मङ्गला चिंचोरे पूना विश्वविद्यालय के दर्शनविभाग में अध्यापन करती हैं। उन्होंने उक्त दोनों ग्रन्थों का भोटभाषा से संस्कृत में पुनरुद्धार किया है। साथ ही, उनके भोटपाठ का भी सम्पादन करके संयोजन कर दिया है। निश्चित ही इससे ग्रन्थ की प्रामाणिकता में अभिवृद्धि हुई है। अवश्य ही इससे संस्कृत एवं भोट भाषाओं के अध्येताओं को लाभ होगा और इस विषय के अब तक अवरुद्ध अध्ययन और शोध का द्वार खुलेगा।

अनेक बौद्ध दर्शनों के होने पर भी पुरुषार्थों की समानता की दृष्टि से उनका चार में वर्गीकरण किया गया है— वैभाषिक, सौत्रान्तिक, योगाचार एवं माध्यमिक। न्यायपरमेश्वर धर्मकीर्ति योगाचार मत के पोषक हैं। इसे विज्ञानवाद और चित्तमात्रतावाद भी कहते हैं। इस मत के अनुसार निज चित्त से निरपेक्ष या चित्त से बाहर किसी भी पदार्थ या आत्मा आदि की परमार्थतः सत्ता नहीं मानी जाती। सब कुछ चित्त या विज्ञान के गर्भ में ही स्थित है। जब चित्त से अतिरिक्त किसी दूसरे की सत्ता ही नहीं है तो ऐसी स्थिति में समस्त प्राणियों को दुःखों से मुक्त करने के लिए बोधिचित्त का उत्पाद, पारमिताओं की चर्या तथा बुद्धत्व प्राप्त करके धर्मचक्रप्रवर्तन आदि कार्य कैसे चरितार्थ होंगे? यह एक जटिल प्रश्न है, जिसका आचार्य धर्मकीर्ति ने प्रस्तुत ग्रन्थ में सयुक्ति समाधान किया है और सन्तानान्तर की सिद्धि की है।

आचार्य धर्मकीर्ति ने प्रमाणवार्तिक, प्रमाणविनिश्चय, न्यायबिन्दु, हेतुबिन्दु, सम्बन्धपरीक्षा, सन्तानान्तरसिद्धि एवं वादन्याय— इन सात प्रमाणशास्त्रों की रचना की है। इनमें से प्रमाणविनिश्चय एवं सन्तानान्तरसिद्धि मूल संस्कृत में अब तक

बिलकुल ही अनुपलब्ध रहे हैं । उनमें से डॉ० चिंचोरे ने सन्तानान्तरसिद्धि का पुनरुद्धार कर एक अभाव की पूर्ति की है । अतः वे हमारे साधुवाद की पात्र हैं ।

बौद्ध अध्ययन की सामग्री प्रस्तुत करना संस्थान का लक्ष्य है । अतः इस ग्रन्थ को प्रकाशित कर विद्वानों के समक्ष प्रस्तुत करते हुए हमें प्रसन्नता हो रही है । आशा है इससे बौद्ध अध्ययन को बल मिलेगा । हम डॉ० चिंचोरे को इस कार्य के लिए साधुवाद देते हैं । हम प्रकाशन-अनुभाग के अधिकारियों एवं कर्मचारियों को भी साधुवाद देते हैं, जिन्होंने कम्प्यूटरीकरण से प्रकाशन तक का समस्त कार्य सुचारुतया सम्पन्न किया है ।

सारनाथ

दिनाङ्क २८-७-९७

स० रिनपोछे

निदेशक

आमुखं कृतज्ञताज्ञापनं च

धर्मकीर्तेः सन्तानान्तरसिद्धिस्तथा तदुपरि विनीतदेवस्य सन्तानान्तरसिद्धिटीकेति द्वौ प्रकरणग्रन्थौ यद्यपि मूलतस्संस्कृतभाषायां लिखितौ तथापि तद्भाषायां तौ पाण्डु-लिपिरूपेण मुद्रितप्रकाशितरूपेण वा कुत्रापि नोपलभ्येते। एकमेव स्रोतो विद्यते तयोरध्ययनस्येवं तद्गतविचाराणां चिन्तनमननस्य। तत्स्रोतोऽस्ति तयोः भोटभाषायामुप-लब्धं भाषान्तरम्। तौ भोटभाषान्तरान्तः योरोपीय, रशियनाड्लादि तथा पौर्वात्य जापान्यादि भाषास्वपि भाषान्तरीकृतौ वर्तेते। तथापि न कस्याञ्चिदपि भारतीयभाषायाम् तौ वर्तेते। तयोः भोटभाषान्तरतः पुनरपि संस्कृतभाषायां पुनारचनाप्रयासो न केनापि विद्वद्द्वारेण इतः पूर्वं कृतो दृष्टः। अस्माकमीदृशोऽयं प्रथमः प्रयत्नः विद्वद्भिरुदारधिया स्वीकृतो भवेदित्याशास्महे। तथा चेतत्प्रयासे या त्रुटिः अपूर्णता दोषपूर्णता वा वर्तते तद्विषये यदि विद्वांसः यथोचितं मार्गदर्शनं कुर्युः तर्हि तदस्माकं परमसद्भाग्यं हि स्यात्। तत्प्रकारकं दोषदिग्दर्शनमस्माकं दोषवर्जनप्रयासे सहाय्यभूतमेव स्यादिति न काप्या-शंकाऽस्ति।

धर्मकीर्तेः सन्तानान्तरसिद्धेरस्त्येकाधिकप्रकारकं महत्त्वम्। प्रथमतः, निखिल भारतीय दर्शनसाहित्यसागरेऽयमेकैव ग्रन्थः यत्सन्तानान्तरस्य यथावत्स्वरूपं सप्रमाणं स्पष्टीकरोति। द्वितीयतः, अयं एकप्रकारकः वादग्रन्थः। यद्यपि तस्मिञ्चर्चितविषयानङ्गीकृत्य बौद्धानां बौद्धेतरैस्साकं न कश्चिद्विवादो जातो दृश्यते, तथापि विशेषतः सौगतेष्वयं विवाद-विषयः —सन्तानान्तरं स्वीकर्तव्यं वा न वेति। मुख्यतः अस्य विवादस्य द्वौ पक्षौ स्तः, एकः विज्ञानवादिनां बौद्धानां पक्षः येषां मते सन्तानान्तरस्वीकारस्य न काप्यावश्यकता प्रतिभाति। (स्व)सन्तानमेव पर्याप्तम्। अतस्ते स्पष्टतराः सन्तानान्तरस्वीकारमसहमाना दृश्यन्ते। अपरः पक्षः सौत्रान्तिकानां वैभाषिकाणां च। तेषां मते (स्व)सन्तानसहितं सन्तानान्तरमपि स्वीकरणमनिवार्यम्। अस्य मुख्यतः त्रीणि कारणानि। प्रथमं तावत्सन्तानान्तर-स्वीकाराद्विना भगवान् बुद्धस्य सर्वज्ञत्वं महाकारुणिकत्वं, बोधिसत्त्वानां सकललोक-

कल्याणप्रत्यास्था, सक्रियदीर्घप्रयासश्चेति स्वीकरणं तथा स्पष्टीकरणञ्चाशक्यम् । द्वितीयं, सन्तानान्तरमनादृत्य समादरणीयानां वृद्धानां विदुषां भिक्षूणां च कृते नमस्कारा-सनसंस्तरणादि सामान्य विनेयव्यवहाराः, लोकहितकर्तृणां च जनहितायोपदेशः व्यर्थः स्यात् । तृतीयमपरोक्षज्ञानसहितं परोक्षज्ञानस्यापि महत्त्वं मनुष्यजीवनसम्बद्धत्वं च अन्यथा न स्पष्टतरमात्रमेव अग्राह्यमपि स्यात् । एतेषां दोषाणां वारणाय तेषां मते सन्तानान्तर-स्वीकारापहवो नादरणीयः । अस्माकं मते चतुर्थमपि कारणमुपस्थातुं शक्यते । तत्कारणं द्विधारूपेण प्रस्तोतुं संभवति । एकेन रूपेण बौद्धसंघस्य माहात्म्यं, तत्प्रतिशरणत्वं च स्पष्टरूपेणोपपादयितुम्, बुद्धशासनस्य भिक्षुतामूलत्वम् प्रतिपादयितुम् । द्वितीयरूपेण वैयक्तिक प्रज्ञा-शील-चित्तशुद्धेः स्वतन्त्रतायाश्चोपरि संघस्वातन्त्र्यस्य तथा बौद्धसंघस्य स्वात्मनिर्भरणस्य च स्वीकारमहत्त्वम् जनसामान्यद्वारा स्वीकारणार्थं स्पष्टरूपेण अङ्गी-कर्तव्यम् । एतानि कारणानि पुरस्कृत्य धर्मकीर्तिना सन्तानान्तरसिद्धिग्रन्थः लिखित इति दृश्यते । अन्यान्यपि मुख्यसदृशानि गौणानि वा कारणानि सन्ति । तथापि तेषामत्र-चर्चाऽनावश्यकी प्रतीयते ।

नूनं कृतज्ञताज्ञापनम् । भोटभाषायाः संस्कृतभाषायां ग्रन्थद्वयस्यैतद्रूपान्तरणप्रयासे संस्थाभिः व्यक्तिभिश्च बहुप्रकारकं बहुलं साहाय्यं कृतम् । यद्यपि बहुप्रकारकं साहाय्यमनेकव्यक्तिसंस्थाभिरुपलब्धन्तथापि तेषु मुख्य संस्थानां व्यक्तीनां च कृते कृतज्ञताज्ञापनस्यांकृत्रिमं परमकर्तव्यमस्ति । तस्य निर्वाहः यथाशक्त्या क्रियते । एतद्विप्रकारकऋणेऽपि संस्थाकृतं ऋणं प्रति कृतज्ञताज्ञापनं प्रथमम् । वाराणसीनगर्याः नातिदूरे सारनाथस्थितकेन्द्रीयतिब्बत्युच्चाध्ययनकेन्द्रस्य ग्रन्थालये धर्मकीर्तेः सन्तानान्तर-सिद्धेर्विनीतदेवकृता तदुपरि टीकायाश्च तिब्बती (भोट) भाषायामुपलब्धस्य भाषान्तरस्य पाण्डुलिपेः छायाप्रतिरूपलब्धा तस्य केन्द्रस्य कुलपतिनां पण्डितवरणां डॉ० एस्० रिन्पोछे महोदयानां कृपाप्रसादेन, तथा च तस्य केन्द्रस्य ग्रन्थालयाध्यक्षाणां, तेषां सहकारिणां च साहाय्येन पाण्डुलिपेश्छायाप्रतिरूपलब्धा । अतः तेषां सर्वेषां कृते कृतज्ञताज्ञापनमस्माकं परमकर्तव्यम् । विशेषतः एतत्प्रकारककार्यं प्रति डॉ० रिन्पोछेमहोदयैर्या रुचिः प्रकटिता सा तु वैशिष्ट्यपूर्णैव ।

दिल्लीस्थितविश्वविद्यालयानुदानायोगेन प्रदत्ता राष्ट्रीयभ्यागतानुसन्धानसंशोधन-
वृत्तिरपि महत्त्वपूर्णा। अतः आयोगस्याधिकारिणां कृतेपि ऋणनिर्देशः कुर्मः।

व्यक्तिशः बहूनां विदुषां पण्डितवराणां च साहाय्यमपि नाल्पतरम्। एतत्प्रकारकं
प्रोफेसर डॉ० मो० प्र० मराठे, पण्डित डॉ० रामशङ्कर त्रिपाठी, श्रीयुत जीतासेन नेगी,
डॉ० सुनीतिकुमार पाठक, पण्डितवर वामनशास्त्री भागवत, पण्डित डॉ० बलिराम शुक्ल,
डॉ० कामेश्वरनाथ मिश्रादि महोदयानां साहाय्यमपूर्वमेव। तेषां सर्वेषां कृते सविनयां
सादरां च कृतज्ञतां प्रदर्शयामः। अस्माकं जापानस्थित श्रीयुत् डॉ० ओमोई नामक
मित्रवराणामपि बहुप्रकारं साहाय्यमुपलब्धम्। तेषां कृतेपि हार्दिकीं कृतज्ञतां
ज्ञापयामः। येषामन्येषां महाभागानां विदुषां च यद्यत्साहाय्यं परोक्षतः अपरोक्षतः
वा उपलब्धं तेषां सर्वेषां ऋणमस्माकं परमसद्भाग्यम्। तेषां सर्वेषां कृते नमस्काररूपं
कृतज्ञताज्ञापनं अस्माकं परमकर्तव्यम्।

अस्मिन्प्रयासे ये केचित्तोषकारका अंशास्ते सन्त्युपर्युल्लिखित महाभागानान्निष्कलंका-
दौदार्यादप्रवंचकसहाय्यादेवोपस्थिताः। तथापि ये बहवो दोषाश्लेषाः वर्तन्ते ते सर्वे मम
बुद्धिमांघादकुशलत्वाच्चोद्भूतास्संतीत्यत्र न काऽपि आशंका। अतः तेषां विषये सहृदय-
करुणाशीलविद्वद्भ्यः अपराधक्षमाशीलेभ्यः निःसंदिग्धं क्षमायाचनं कुर्मः। एतत्प्रकारक-
दोषाणां चास्माकमपाकरणप्रयासे पण्डितवराणां बोधिसत्त्वानां कृपाप्रसादं प्रार्थयामि।
अस्य प्रयासस्य मूल्यांकनं सर्वथाऽपि विद्वदधीनमित्यलम्।

२३ सप्टेंबर, १९९५

मङ्गला चिञ्चोरे

विषय-सूची

	पृष्ठ
१. प्रकाशकीय	vii
२. आमुखं कृतज्ञताज्ञापनं च	ix
३. विषय-सूची	xiii
४. सन्तानान्तरसिद्धिः सन्तानान्तरसिद्धिटीका च	1
५. सन्तानान्तरसिद्धिः (तिब्बती)	37
६. सन्तानान्तरसिद्धिटीका (तिब्बती)	51

धर्मकीर्तिप्रणीता सन्तानान्तरसिद्धिः
विनीतदेवकृता सन्तानान्तरसिद्धिटीका च
भारतीय (संस्कृत) भाषायां सन्तानान्तरसिद्धिप्रकरणम् ।
भोटभाषायां सन्तानान्तरसिद्धिः नाम प्रकरणम् ।

स०सि० बुद्धिपूर्वा क्रियां दृष्ट्वा स्वदेहेऽन्यत्र तद्ग्रहात् ।
ज्ञायते यदि धीश्चित्तमात्रेऽप्येष नयः समः ॥
भारतीय (संस्कृत) भाषायां सन्तानान्तरसिद्धिटीका ।
भोटभाषायां सन्तानान्तरसिद्धिटीका ।

श्री मञ्जुघोषाय नमः ।

स०सि०टीका येनेदं चित्तमात्रं व्याख्यातं तं जगद्गुरुं नमाम्यहम् । सन्तानान्तर-
सिद्धिटीका प्रारभ्यते ।

स्वदेहेबुद्धिपूर्वामित्याद्यनेन श्लोकेनास्य प्रकरणसम्बन्धोऽभि-
धीयते प्रयोजनानि च प्रदर्श्यन्ते । तत्र सन्तानान्तरभावोऽभिधेयः,
सन्तानान्तरभावसिद्धिश्च प्रयोजनं भवति । तस्य प्रयोजनस्यानेन
प्रकरणेन साध्यत्वादयं प्रकरणेन सहोपायोपेयलक्षणः सम्बन्धोऽस्ति ।
कार्यकारणसम्बन्धादयोऽप्यस्मिन्नेवान्तर्भूतत्वान्न पृथगुक्ताः । तत्र
विज्ञानमात्रतायां सन्तानान्तरभावानुपपत्तिरिति बाह्यार्थवादिनः चोदयन्ति ।
इदं तैरुक्तम् — येषां चित्तमात्रमस्ति, बाह्यार्थस्तु नास्ति तेषां

परजीवप्रतीतौ प्रत्यक्षप्रमाणं नास्ति, सर्वेषां ज्ञानानां स्वांशलम्बनत्वात् परमार्थतो वानालम्बनत्वात् । कायवाक्कर्माभावादनुमानमपि नास्ति । अत्र कायवाग्विज्ञप्तिभ्यां परजीवोऽनुमेयो भवतीति चेत् ? विज्ञानमात्रतापक्षे कायवाग्विज्ञप्ती न स्तः । आगमोऽपि रूपस्कन्धान्तर्भूतत्वात्तं परिहर्तुं न संभवति । तथाहि आगमः शब्दात्मको व्यञ्जनस्वभावो वा भवेत् । उभयमप्येतद् भवत्पक्षे नास्ति । आगमश्च रूपं तादृशे विषये प्रमाणमेवेति नेष्यते । एवमयं विषयः प्रामाण्योभयविषयाभ्यामतीत इत्यभिगम्यते । तस्मादागमद्वारेणापि परजीवं प्रतिपत्तुं शक्यत इति चेत् ? विप्रतिपन्नं बाह्यार्थवादिने इदं वक्तव्यम् । वयमपि प्रत्यक्षतः परजीवं ज्ञातुमनिच्छुकाः एव । न ह्यर्वाग्दर्शिभिः प्रत्यक्षतः परजीवं ज्ञातुं शक्यते । नाप्यागमो व्यञ्जनस्वभावः । अपि तु प्रणेतृवशाद् यो वाक्यपदव्यञ्जनविशेषप्रतिभासप्रत्ययोत्पादः सः । स च प्रतिपत्तुसन्ताने सन्नपि (उप) प्रज्ञप्तिगमकद्वारेण तथागतस्य वा कपिलस्य वा कणादस्य वा वचनमिति कर्तृत्वेन व्यवह्रियते । तथाहि सर्वैर्बौद्धैर्वाचकशब्दसामान्याकारं ज्ञानं अभ्युपगम्यते, न तु शब्दविशेषोऽस्ति । तद्धि अदृष्टपूर्वत्वादित्यादिहेतोः विशेषवाचकत्वभावस्य प्रतिषिद्धत्वात् । नाप्यस्माभिरागमात्परजीवप्रतीतिरभ्युपगम्यते, किन्त्वनुमानात् । तदप्यनुमानं कायवाक्कर्मणोरभावेऽपि यथा प्रवर्तते तत्कथनार्थमाह— स्वदेहेबुद्धिपूर्वामित्यादि । अयं तावत्संगृहीतार्थः भवति । अवयवार्थस्तु कथ्यते । बुद्धिरिति ज्ञानम् । सा चेह गमनागमनवक्तुकामरूपा परिगृह्यते । तस्याः क्रियाहेतुत्वात् । सा पूर्विका यस्याः क्रियाया अस्ति सा बुद्धिपूर्वा । पूर्व(क)मिति शब्दः कारणभावं दर्शयति । कारणस्य पूर्ववृत्तित्वात् । यदि नाम बाह्यार्थवादी स्वसन्ताने बुद्धिपूर्वा क्रियां प्रत्यक्षानुमानाभ्यामुपलभ्य पश्चादपरसन्ताने ग्रहात् विवक्षारूपविज्ञानं बुद्धिं जानीयादिति चेत् ? तदा

चित्तमात्रेऽपि एषा गतिः। क्रियेते त्वत्रोपलक्षणमात्रम्। विजृम्भण-
लोहितादेरपि परचित्तगमकत्वात्। 'चेत्' इति वचनेन वक्ष्यमाण-
न्यायेन परपक्षेऽनुमानाभावं दर्शयति। अनुमानमभ्युपगम्य समानत्वं
दर्शयितुमाह—

स०सि०

यद्यात्मनि चित्तगतिपूर्वके क्रियाभिधाने दृष्ट्वाऽन्यत्र तद्दर्शनेन
गतिरनुमीयते, चित्तमात्रेऽपि एषा गतिः समेति चित्तमात्रवादिनापि
परचित्तमनुमातुं शक्यम् ॥ १ ॥

स०सि०टीका

यद्यात्मनीत्याद्याहुः। चित्तस्य गतिस्तु चित्तगतिः। अत्र 'गतिः' इति
शब्दः क्रियावाचकः। क्रियाभिलापौ इति शब्दौ कायवाग्विज्ञप्त्योः
(वाचकौ)। तस्मादेतदर्थः स्यात्। यद्यात्मनि ईप्सिगतिपूर्वो क्रिया-
भिलापयोर्गतिकामवक्तुकामपूर्वकयोर्दर्शनात् परसन्तानेऽपि चित्त-
गतिमनुमिमीतेऽति चेत् ? चित्तमात्रवादिनोऽपि सा गतिस्समा।
तस्मात्सोऽपि परचित्तमनुमिमीते। अत्र (यद्यपि) गतिरित्य-
विशिष्टत्वेनोक्तः, तथापि (तद्) उपरिष्ठात्प्रकरणतः चित्तगतिरिति
प्रयोजनीयं भवति। तस्मात् प्रकरणवशात् सामान्यशब्दोऽपि विशेषेषु
प्रवर्तते। ननु बाह्यार्थवादी परचित्तनिमित्तकायवाक्कर्मणी लिङ्गत्वे-
नाभ्युपगच्छति, अन्तर्ज्ञेयवादिनो तु तयोरभावे सति कथं सादृश्यं मन्यत
इति चेत् ? तस्मादाह—

स०सि०

सोऽपि ज्ञानान्तरस्य गतिविशेषं विना तादृशानां क्रियावाग्वि-
ज्ञप्तिप्रतिभासिनां ज्ञानानां सत्त्वं नेच्छति ॥ २ ॥

स०सि०टीका

सोऽपि ज्ञानान्तरस्येत्याद्युक्तम्। (अत्र ज्ञानमिति) ज्ञेयस्वभावमित्यादि।
अन्तर्ज्ञेयवाद्यपि परचित्तगतिविशेषणेन विना कायवाग्विज्ञप्त्याकारां
ज्ञानानां कायवाग्विज्ञप्तिप्रतिभासिनां सत्त्वनेच्छति। मम ज्ञानादन्यद्
यज्ज्ञानं भवति तज्ज्ञानान्तरम्। तत्तुल्या गतिर्ज्ञानान्तरगतिः। तस्य

विशेषस्तथा। विशेषग्रहणेन गतिकामवक्तुकामपरिग्रहः। बाह्यार्थ-
वादिमताशङ्कोत्थापयितुम् (आह) —

स०सि० परस्य ज्ञानव्यापारानुपलब्धेः परबुद्ध्यनुमानं अयुक्तमिति चेत् ?
न सारूप्यात् ॥ ३ ॥

स०सि०टीका परस्य ज्ञानव्यापारानुपलब्धेरित्यादि। भवता परज्ञानपूर्विकानि
क्रियावागाकारकज्ञानानि कदापि नोपलभ्यन्ते, तस्माद्भवता
कथन्नामानुमीयत इति पूर्वपक्षस्याशंका। न, अन्तर्ज्ञेयवादिन-
स्तुल्यत्वादित्याद्युच्यते। तथा हि भवतामपि ह्येषः उपालम्भः
तुल्यः। तदेव तुल्यत्वं व्याख्यातुमाह—

स०सि० परेणापि तयोः परज्ञानपूर्वकयोः क्वचिद्दर्शनात्तेनापि तन्न
ज्ञायते ॥ ४ ॥

स०सि०टीका परेणापीत्यादि। बाह्यार्थवादिनाऽपि परचित्तगतिपूर्वकौ क्रिया-
भिलापौ न कदापि दृश्येते। तस्मात्तेनापि परचित्तं न प्रतीयेत।
तस्मादेष उपालम्भो नात्यन्तकर्णसुखकरः। अस्तु नाम प्रसिद्ध-
सम्बन्धोऽन्वेक्षणीयः, किन्तु तुल्य एव दोषः परमवमृद्नीयादिति
दोषान्तरं नोच्यते। अत्रास्ति परचित्तानुमानोपाय इति बाह्यार्थ-
वादिमतमाशंकते—

स०सि० स्वचित्तस्य परभाविनान्निमित्तत्वायोगात् परचित्तं ज्ञायत इति
चेत् ? किमयुक्तम् ? ॥ ५ ॥

स०सि०टीका स्वचित्तस्य परभाविनामित्यादि। यस्मात्स्वचित्तस्य सन्तानान्तर-
भाविनोः क्रियाभिलापयोः कारणत्वन्न युज्यते, तस्मात्परचित्तमनुमीयत
इति पूर्वपक्षस्याशंका। सिद्धान्तवादिन आहुः — कथन्न युज्यत
इत्यादि। किं स्वचित्तं परभाविनोर्निमित्तं न युज्यत इति वक्तव्यम् ?
परस्यायुक्तत्वं प्रदर्शयन्नाह—

- स०सि० स्वसमुत्थापकचित्तस्य प्रतिसंवेदनाभावात् ॥ ६ ॥
- स०सि०टीका स्वसमुत्थापकचित्तस्येत्यादि। परसन्तानभाविनौ क्रियाभिलापौ स्वचित्तनिमित्तकौ वा स्याताम्, परचित्तनिमित्तकौ वेति द्विधा परीक्षा। न तावत्स्वचित्तनिमित्तकौ। तथा हि तत्समुत्थापकचित्तस्य स्वसन्ताने प्रतिसंवेदनाभावः। हेतुमुपसंहरति—
- स०सि० स्वचित्ताश्रययोश्चात्मनि दर्शनात् ॥ ७ ॥
- स०सि०टीका स्वचित्ताश्रययोश्चेत्यादि। 'अहं गच्छामि', 'अहं वदामि' इति ये स्वचित्तनिमित्तके कायवाक्कर्मणी वर्तेते ते स्वसन्ताने उपलभ्येते। अनयोः स्वचित्ताश्रयोऽस्तीति विग्रहः। अत्राश्रयिशब्दः निमित्तके। भवतु नाम स्वचित्तनिमित्तकयोः स्वसन्ताने दर्शनम्। तेन किमिति चेत् ? तस्मादाह—
- स०सि० तयोरपि तथा सतोस्तद्वदुपलम्भः स्यात् ॥ ८ ॥
- स०सि०टीका तयोरपीत्यादि। यदि परवर्तिक्रियाभिलापावपि स्वचित्ताश्रयिणौ स्याताम्, तदा तावप्यात्मनि दृश्येताम्। कथं तर्हि दृश्येत इति चेत् ?
- स०सि० अतथाभावदर्शनात्तु निमित्तान्तरं सिद्धमिति चेत् ? ॥ ९ ॥
- स०सि०टीका अतथाभावदर्शनादित्यादि। 'अयं गच्छति', 'अयं वदति' इत्यनेन विच्छिन्नविषयत्वेन दृश्येते। असति स्वचित्तनिमित्तकत्वे सामर्थ्या-दन्यचित्तं सिध्यतीति पूर्वपक्षस्याशंका। सिद्धान्तवादी (आह)—
- स०सि० परस्यापि स्वसमुत्थापकचित्तस्य संवेदनाभावे न समानम् ॥ १० ॥
- स०सि०टीका परस्यापीत्यादि। अन्तर्ज्ञेयवादिनोऽपि विच्छिन्नविषयत्वेन प्रति-भासिनोः क्रियाभिलापाभासिनोर्ज्ञानयोः स्वसन्ताने समुत्थाप-

कचित्तस्य पृथक् प्रतिसंवेदनं नास्ति। हेतुसंग्रहोऽपि समान इति दर्शयितुमाह—

स०सि० स्वचित्तगतिनिमित्तकानि विज्ञप्तिप्रतिभासिनी ज्ञानान्यप्यन्त-
मुखप्रवृत्तप्रतिभासितया प्रतीयन्त इति बहिर्मुखप्रवृत्तप्रति-
भासिनी (ज्ञानानि) निमित्तान्तरादुत्पद्येयुः ॥ ११ ॥

स०सि०टीका स्वचित्तगतिनिमित्तकानीत्यादि। ये च स्वचित्तगतिनिमित्तके
क्रियावाक्प्रतिभासिज्ञाने ते अन्तर्मुखप्रतिभासिना 'अहं गच्छामि',
'अहं वदामि' इत्यात्मसम्बद्धविज्ञप्तिप्रतिभासिना प्रतीयेते।
परसन्तानभाविना तु 'अयं गच्छति', 'अयं वदति' इति बहिर्मुख-
प्रतिभासिना प्रतीयेते। तस्मादन्यनिमित्ताज्जायेत इति सिद्धं भवति।
स्वचित्तस्य गतिः स्वचित्तगतिः, सा निमित्तं यस्यास्तीति विग्रहः।
बाह्यार्थवादी बहिर्मुखज्ञानयोर्गतिकारणत्वं सन्दिग्धम् (उच्यते)—

स०सि० बहिर्मुखप्रवृत्तप्रतिभासिनीनां निमित्ताभाव एवेति किन्नेष्यत
इति चेत् ? ॥ १२ ॥

स०सि०टीका बहिर्मुखप्रवृत्तप्रतिभासिनीनामित्यादि। कथं नाम ये च बहिर्मुखप्रति-
भासिज्ञानेऽनिमित्ते ते अनिष्टौ ? न गतिनिमित्तकौ इति यावत्।
बहिर्मुखेति शब्दो विच्छिन्नालम्बने। बहिर्मुखप्रवृत्तप्रतिभासितुं शीलं
ययोस्ते बहिर्मुखप्रवृत्तप्रतिभासिनी। 'अनिमित्ते' इति नास्ति निमित्त-
मनयोरिति। निमित्तमात्रस्य प्रतिषेधः प्रसिद्धोऽपि प्रकरणवशाद्भवति
मात्रस्य प्रतिषेधः। सिद्धान्तवादी (आह) —

स०सि० निमित्ताभावे सति सर्वेषामनिमित्तत्वप्रसङ्गः ॥ १३ ॥

स०सि०टीका निमित्ताभावे सतीत्यादि। यदि विच्छिन्नप्रतिभासिनी क्रियावागा-
कारकज्ञाने गतित्वाभावेऽपि स्याताम्, तदान्तर्मुखेऽपि न गतिनिमित्तके

स्याताम्। तथा हि किञ्चित्गतिं विना यदि क्रियावागाकारकं भवेत् तर्हि अविशेषेण सर्वाणि क्रियावागाकारकज्ञानानि अपि गतिं विना भवेयुरिति मन्यते। अत्र विच्छिन्नाविच्छन्नकृतविशेषोऽस्त्येव। अत एव विच्छिन्नप्रतिभासितस्यानिमित्तत्वम्, इतरेषां तु सनिमित्तत्वम्। तस्मादाह—

स०सि० विच्छिन्नाविच्छन्नकृतभेदो ज्ञानानान्निमित्तं गतिमेव न पृथग्विभजति ॥ १४ ॥

स०सि०टीका विच्छिन्नाविच्छन्नकृतभेदो इत्यादि। विच्छिन्नः प्रतिभासः विच्छिन्न-प्रतिभासः। तेन कृतो भेदो विशेषलक्षणः। बहिर्मुखप्रतिभासिनी न गतिनिमित्तकानि भवन्ति। अपराणि तु गतिनिमित्तकानि स्युः। ज्ञानानां गतिं निमित्तकं न पृथग्विभजति। विभजतीत्यत्र विभज्य स्थापनं प्रतिषेधो वा स्याताम्। निमित्तभेदाभावे को दोष इति चेत् ? इत्याह—

स०सि० तेनाविच्छिन्नप्रतिभासिनामपि निमित्ताभावः स्यात्, अविशेषात् ॥ १५ ॥

स०सि०टीका तेनाविच्छिन्नेत्यादि। येनात्र पृथग्भूतयोर्ज्ञानयोर्क्रियावागप्रतिभासिनोर्न कश्चिद्भेदः स्यात्तस्मात् विशेषाभावादुभयमपि न गतिनिमित्तकं भवेत्। अथवा उभयमपि गतिनिमित्तकं स्यात्। तथा च ज्ञानद्वयतुल्यत्वं साधयित्वोपसंहरन्नाह—

स०सि० तस्मान्नाविच्छिन्नप्रतिभासिविशेषविशिष्टमेव गतिपूर्वकम् ॥ १६ ॥

स०सि०टीका तस्मान्नाविच्छिन्नेत्यादि। यस्माज्ज्ञानद्वयस्येवं तुल्यत्वं तस्माद्यदविच्छिन्नविशिष्टं क्रियावागप्रतिभासि, तत्र केवलङ्गतिनिमित्तकम्।

स०सि० किं तर्हि ? विच्छिन्नेऽपि क्रियाविशेषप्रतिभास्येव ॥ १७ ॥

स०सि०टीका किं तर्हीत्यादि। कथं तर्हि विच्छिन्नप्रतिभासिन्यपि क्रियाविशेष-
प्रतिभासिमात्रं गतिपूर्वकं भवति ? इह विच्छिन्नो विशेष अस्तीति
विग्रहः योजयितव्यः। 'क्रियाविशेष' इति वचनेन क्रियाभिलापयोः
प्रदर्शनं भवति। 'एव' इति शब्दस्तु मात्रार्थे द्रष्टव्यः। तस्मादयं
समुच्चयार्थः। विच्छिन्नाविच्छिन्नविशेषनिरपेक्षं सामान्येन क्रिया-
भिलापप्रतिभासमात्रं गतिनिमित्तकं। तथाहि किञ्चिद्विच्छिन्न-
प्रतिभास्यपि गतिपूर्वकं दृश्यते, किञ्चिदविच्छिन्नप्रतिभास्यपि न
दृश्यते। तथैवोपपत्त्या हेतोर्व्यभिचारित्वं प्रदर्शयन्नाह—

स०सि० आक्षिप्तशरोपलयन्त्रप्रतिहार्य परप्रकंपासिक्रियाविशेषप्रतिभासिनां
विच्छिन्नविषयप्रतिभासिनामपि गतिपूर्वकत्वात् ॥ १८ ॥

स०सि०टीका आक्षिप्तशरोपलयन्त्रेत्यादि। शराश्च उपलाश्च शरोपलाः। ते शरोपलाश्च
आक्षिप्ताश्चेति विग्रहः। आक्षिप्ताशरोपलाश्च काष्ठपुत्तलकाभ्यां निर्मितकश्च
परसम्मोहनमिति विग्रहः। 'आदि' पदेन मायादीनां संग्रहः। तेषां
व्यापारविशेषस्तु देशान्तरगमनलक्षणः भवति। निर्मितकस्य व्यापार-
विशेषोऽभिधानलक्षणः भवति। परसम्मोहनस्य व्यापारविशेषः
गतिलक्षणः स्यात्। येषु ज्ञानेषु शरक्षेपणादिव्यापारविशेषाणां
प्रतिभासोऽस्ति तेषां तथा। यद्यपि एतेषां व्यापारविशेषो विच्छिन्न-
प्रतिभासः, तथापि गतिपूर्वकोऽपि। तदेवं विच्छिन्नप्रतिभासो
गतिपूर्वकत्वेन नाव्याप्त इति प्रतिपादितम्। अविच्छिन्नप्रतिभासस्यापि
व्यभिचारित्वं दर्शयन्नाह—

स०सि० परकृतगत्यादीनां चाविच्छिन्नामपि अतत्पूर्वकत्वात् ॥ १९ ॥

स०सि०टीका परकृतगत्यादीनामित्यादि। परेण कृता गतिरिति समासः। 'आदि'
शब्देन संसारादयः संगृहीता। परकृतगत्यादयोऽविच्छिन्नप्रतिभासाः

स्वगतिपूर्विका न दृश्यन्ते । एवं यद्यप्येते स्वकायसम्बद्धाः तथापि न स्वगतिपूर्विका इत्युक्तम् । तदेवमुभयत्रापि व्यभिचारं साधयन्नुप-
संहरति—

स०सि० तस्मादत्र क्रियाविशेषमात्रेण गतिर्ज्ञायत इति युक्तम् ॥ २० ॥

स०सि०टीका तस्मादत्रेत्यादि । यस्मादेवमुभयत्र व्यभिचारभावः साधितः, तस्मात् क्रियावाग्प्रतिभासमात्रात् परचित्तमनुमातुं शक्यते, न तु विच्छिन्ना-
विच्छिन्नप्रतिभासमात्रात् । 'क्रियाविशेष' इति शब्देन कायवाग्वि-
ज्ञप्तिप्रतिभासः प्रदर्श्यते । 'मात्रे' ति शब्देन विच्छिन्नाविच्छिन्नयोर्भेदो
निराक्रियते । तदत्र शरक्षेपणादि क्रियाविशेषप्रतिभासास्तु विच्छिन्न-
प्रतिभासत्वेऽपि गतिपूर्वकाः, तदन्ये विच्छिन्नप्रतिभासास्तु न स्युरिति
मन्यते ? तस्मादाह—

स०सि० तत्रैकेषां अतत्पूर्वकत्वे, अन्येषां अपि तत्पूर्वकत्वं न स्यात्,
विशेषेणावात् ॥ २१ ॥

स०सि०टीका तत्रैकेषां अतत्पूर्वकत्वेऽत्यादि । यदि विच्छिन्नाविच्छिन्नज्ञान-
योरन्यतरद्विनिमित्तकं नेष्यते, तदा किमपि गतिपूर्वकं न स्यात् ।
कथमिति चेत् ? निर्विशेषत्वादित्युक्तम् । इदं सुगमम् । उपसंहरन्नाह—

स०सि० तस्मात्क्रियाविशेषसामान्यं गतिविशेषसामान्यं प्रति-
पादयति ॥ २२ ॥

स०सि०टीका तस्मात्क्रियाविशेषसामान्यमित्यादि । यस्मात्कश्चित्तदपूर्वकत्वे सर्वस्य
तदपूर्वकं प्रसङ्गः, तस्मात्क्रियाविशेषमुत्सृज्य क्रियाविशेषसामान्याद्
गतिविशेषसामान्यमनुमेयं भवति । क्रियाविशेषेति ग्रहणेन क्रिया-
भिलापयोः प्रदर्शनम् । सामान्येति शब्दो बहिरन्तर्मुखाभ्यांकृतविशेषं
परिहरति । गतिविशेषेति वचनेन गन्तुकामवक्तुकामपरिग्रहः

वक्तुमिच्छति। सामान्यमिति वचनं तु रागद्वेषमोहादिविशेषं परिहरति। तथाहि रागाद्वदतीति वा द्वेषाद्वा मोहाद्वा वदतीति तु नानुमातुं शक्यते। तदेषोऽत्र समुदायार्थः — क्रियाभिलाप-मात्रात्गतिमात्रमनुमेयं स्यात्, न तु गतिविशेषः, विशेषे लिङ्गस्य व्यभिचारित्वादिति। बाह्यार्थवादेन (सह) तुल्यत्वं दर्शयितुमाह—

स०सि०

तत्र यथा क्रियोपलम्भ आत्मनि गत्यनुपलम्भात् परे गतिप्रतीतिः तद्वत् क्रियाप्रतिभास्युपलभेऽपि ॥ २३ ॥

स०सि०टीका

तत्र यथेत्यादि। यदि बाह्यार्थवादिना क्रियामुपलभ्यात्मनि गतेरनुपलम्भात्तत्सामर्थ्यादन्यत्र गतिरनुमीयत इति चेत् ? तद्वदन्तर्ज्ञेयवादिनोऽपि क्रियाप्रतिभासमुपलभ्यात्मनि गतेरनुपलम्भात्तत्सामर्थ्यात्तदन्यत्रानुमीयत इति। उपरि बाह्यार्थवादिना विच्छिन्नप्रतिभासस्यानिमित्तकत्वमस्तीत्युद्भावितम्। तदपि तुल्यमिति दर्शयितुमाह—

स०सि०

परेणापि परस्य क्रियाभिधाने निर्निमित्तके इति किन्नेष्यते ? एतत्समानम् ॥ २४ ॥

स०सि०टीका

परेणापि परस्येत्यादि। बाह्यार्थवादिनापि परजीवसम्बद्धक्रियाभिलापप्रतिभासयोः अनिमित्तत्वेनेष्यते। बाह्यार्थवादिना अनिमित्तकयोरनभ्युपगमात् तदवश्यमभ्युपगन्तव्यमिति दर्शयितुमाह—

स०सि०

तेनावश्यं तौ (क्रियाभिलापप्रतिभासौ) गतिनिमित्तकत्वेन तदनन्तरीयके इत्येतद्वक्तव्यम् ॥ २५ ॥

स०सि०टीका

तेनावश्यमित्यादि। तथा विप्रतिपन्ने बाह्यार्थवादिनाऽपि अवश्यं तयोः क्रियाभिलापयोर्गतिजन्यरूपत्वाद्गत्यभावे तौ द्वौ असम्भवौ इत्यैषोपपत्तिर्वक्तव्या। अस्याः युक्त्याऽभ्युपगमेऽपि सति तेन किं स्यादिति चेत् ?

- स०सि० परोऽपि तत्प्रतिभासिनि तत्सदृशानि ब्रूयादिति अनयोरन्योन्य भेदो नास्ति ॥ २६ ॥
- स०सि०टीका परोऽपि तत्प्रतिभासिनीत्यादि। अन्तर्ज्ञेयवादिनापि विच्छिन्नप्रतिभा-
सज्ञानयोः तत्तुल्यगतिजन्यरूपत्वादविनाभावत्वमित्युक्तं भवति।
तस्मादनयोः बाह्यार्थवादान्तर्ज्ञेयवादयोर्नान्योन्यविशेषोऽस्ति। एवं
यथा बाह्यार्थवादी परसम्बद्धक्रियाभिलापयोः गतिजन्यरूपत्वाद-
विनाभावित्वं वदति तथा अन्तर्ज्ञेयवाद्यपि बहिर्मुखप्रतिभासि-
ज्ञानयोः गतिजन्यत्वभावः 'स्यात्तदविनाभावः' इति वदति।
अतोऽनयोः द्वयोर्न कश्चित्परस्परविशेषोऽस्तीत्यभिहितम्। बाह्यार्थवादी
आशंकते—
- स०सि० तत्प्रतिभासिनां गतिनिमित्तकत्वमुक्ते (सति) स्वप्नावस्थायामपि
कथन्नोक्तमिति चेत् ? ॥ २७ ॥
- स०सि०टीका तत्प्रतिभासिनामित्यादि। योगाचारैः क्रियाभिलापप्रतिभासिविज्ञान-
योगर्गतिनिमित्तकत्वमुच्यते, तर्हि स्वप्नावस्थायामपि तयोर्द्वयोर्गति-
निमित्तकत्वं किन्नोच्यत इति पूर्वपक्षाशंका भवति। सिद्धांतवादी—
- स०सि० सर्वं समानम् ॥ २८ ॥
- स०सि०टीका सर्वं समानमित्यादि। पूर्वमात्रं समानत्रास्ति। किं तर्हि ? एतदपि
पूर्वेण सह सर्वं समानमित्यर्थः। तदेव साम्यं दर्शयितुमाह—
- स०सि० परेणापि स्वप्ने परस्य क्रियाभिधाने उपलब्धे गतिपूर्वके इति
किन्नोच्यते ? ॥ २९ ॥
- स०सि०टीका परेणापि स्वप्ने परस्येत्यादि। बाह्यार्थवादिभिरपि स्वप्नावस्थायां यौ
परसम्बद्धौ क्रियाभिलापौ उपलब्धौ तौ परचित्तगतिनिमित्तकौ
इति किन्नोच्यते ? बाह्यार्थवादी समाधानमाशंकते—

स०सि० तदभावादिति चेत् ? ॥ ३० ॥

स०सि०टीका तदभावादिति चेदित्यादि। स्वप्ने क्रियाभिलापयोरेवाभावे तौ कथमसद्गतिनिमित्तकौ स्यातामिति चेत् ? अन्तर्ज्ञेयवादिनः —

स०सि० तथोपलम्भसाम्ये कथन्न स्तौ ? ॥ ३१ ॥

स०सि०टीका तथोपलम्भसाम्ये इत्यादि। यथा जाग्रदवस्थायां क्रियाभिलापयोरुपलब्धिस्तद्वत् स्वप्नावस्थायामपि तयोरुपलब्धिः। तस्मात् क्रियाभिलापयोरुपलब्धिसाम्ये कस्मान्न तौ स्तः ? बाह्यार्थवादिमतमाशङ्कते—

स०सि० पुरुषस्य निद्राभिभूतत्वादर्थशून्यं विज्ञानं उत्पद्यत इति चेत् ? ॥ ३२ ॥

स०सि०टीका पुरुषस्य निद्राभिभूतत्वादित्यादि। पुरुषस्य निद्रया उपहतत्वाद् भ्रान्तिः। तस्मादर्थशून्यानि विज्ञानानि संभाव्यन्त एव। तस्मात्स्वप्ने न तौ स्त इति पूर्ववक्षाशङ्का। अत्र सिद्धान्तवादिनः —

स०सि० परमतेऽपि तत एव परवशशून्यं विज्ञानमुत्पद्येत ॥ ३३ ॥

स०सि०टीका परमतेऽपीत्यादि। अन्तर्ज्ञेयवादिनोऽपि तस्मान्निद्रया भ्रान्तत्वादेव परवशशून्ये क्रियाभिलापाकारे ज्ञाने जायेते इति इष्टम्। एवं तावत्सौत्रांतिकेन सह साम्यमिति उक्तम्। वैभाषिकस्याशङ्का— मुद्राव्यमाह—

स०सि० स्वप्नेऽपि ज्ञानमर्थवत्, तदोपलब्धाश्च सन्तानान्तरमेवेति चेत् ? ॥ ३४ ॥

स०सि०टीका स्वप्नेऽपीत्यादि। स्वप्नेऽपि ज्ञानमर्थवत्। स्वप्नावस्थायां ये प्राणिन उपलब्धाः ते सत्त्वाः सत्यतः सन्ति। तस्मात्कथं सादृश्यमिति पूर्वपक्षाशङ्का। सिद्धान्तवादिनः —

स०सि०

यदि परविग्रहार्थं युक्त्यागमरहितत्वेनासन् तादृशो वादः संश्रियते, परेणापि तस्य परवशत्वं अभिमतन्न कश्चिन्निवर्तते ॥ ३५ ॥

स०सि०टीका

यदि परविग्रहार्थमित्यादि । यः युक्त्या आगमाच्च रहितः स युक्त्यागमरहितः । युक्त्यागमरहितत्वादसौ वादः कुत्सित इत्यसद्वादः । यदि वैभाषिकाः योगाचारं प्रतिविग्रहीतुमभ्युपगच्छन्तोऽनेनात्मपराजितायोग्याः, तर्हि योगाचारैरप्यभिप्रेतं तादृशपरसत्त्ववशत्वेन कोऽपि निवारयेत् । तदेवं ये भवद्भिः स्वप्नावस्थायां सत्त्वत्वेनाभ्युपगताः तेषां वशेनैव भवतां विज्ञप्तिप्रतिभासिनी जायन्त इति उच्येत । तस्माद्यथा न तुल्यं युक्त्यागमरहितत्वं तदेव द्रष्टव्यम् । न कुतश्चिदागमात्स्वप्नान्तरगतरूपं सन्न जायते । युक्त्याऽपि तन्नोपपद्यते । तथाहि स्वप्नान्तरगतरूपस्य सप्रतिघत्वं सनिदर्शनत्वं च भवेत् । तेन हस्त्यादीनां गवाक्षादिषु प्रवेशोऽपि न युक्तः स्यात्, तद्देशस्थैरपि तद्दृश्यं स्यात् । अथ सनिदर्शनं सप्रतिघत्वं च नेष्यते, तदा न तस्य रूपत्वमपि स्यात् । नापि अविज्ञप्तिनानैकान्तिकत्वम्, तदनभ्युपगमात् । यदात्मनो निर्गमने दृष्टं तदा सन्तानद्वयमपि प्रसज्येत । इतरप्राणिनां दर्शनेऽपूर्वसत्त्वोत्पत्तिरपि प्रसज्येत । स्वप्नेऽब्रम्हचर्यकृतस्य पाराजिकत्वमपि प्रसज्येत । स्वप्नान्तरगतरूपसद्भावाभ्युपगमे (सति) एवमादयो बहवो दोषा आपद्यन्ते । एवं तावदसदृशविषयत्वं प्रसाध्य स्वपक्षे युक्त्यागमरहितत्वं परिहर्तुमाह—

स०सि०

एतन्मतमात्रे सर्वाणि तथाभूतानि ज्ञानानि सन्तानान्तरवशतया सन्त्येव । अयं तु भेदोऽस्ति, साक्षात्पारंपर्येण वेति ॥ ३६ ॥

स०सि०टीका

एतन्मतमात्रे सर्वाणीत्यादि । इदमावेशेनोक्तम् । (केषाञ्चन) योगाचाराणां मते जाग्रदवस्थावत्स्वप्नेऽपि तथाविधानि क्रियावागा-

कारकविज्ञानानि सन्तानान्तरवशानि भवन्ति । भेदस्तु अयं भवति —
जाग्रदवस्थायां (तानि) साक्षाद्वशीकृतानि, स्वप्नावस्थायां तु प्रायः
परम्परया इति । स्वप्नेऽपि साक्षात्प्रवृत्तिः सम्भवतीति व्याख्यातुमाह—

स०सि० कदाचित्तु स्वप्नेऽपि साक्षात्तस्यसन्तानान्तरवशत्वमिष्टमेव ॥ ३७ ॥

स०सि०टीका कदाचित्तु स्वप्नेऽपीत्यादि । तत्सुगमम् । साक्षादधीनत्वं दर्शयन्नाह—

स०सि० देवाद्यधिष्ठानेन सत्यस्वप्नदर्शनात् ॥ ३८ ॥

स०सि०टीका देवाद्यधिष्ठानेनेत्यादि । देवाद्यधिष्ठानेन सार्थवाहप्रहृष्टज्ञप्तिप्रति-
भासज्ञानानि जायन्ते । आदीत्यनेन योगीपिशाचादीनामप्यधिष्ठानानि
संगृहीतानि । स्वपक्षमुपसंहरन्नाह—

स०सि० तस्मान्नायं असद्वादसमाश्रितः ॥ ३९ ॥

स०सि०टीका तस्मान्नायमित्यादि । तस्मादेव ह्यस्य योगाचारस्य नैष एवंवादोऽस-
द्वादे समाश्रितः । इतरथाऽपि सादृश्यमिति प्रसाधयितुं सौत्रान्तिकं
पृच्छति—

स०सि० कथं तावत्तया क्रिययापि तच्चित्तं प्रतीयते ? ॥ ४० ॥

स०सि०टीका कथं तावत्तया क्रिययापीत्यादि । संप्रति विज्ञप्तिप्रतिभासि गमक-
मेवेति चित्तं तावत् प्रतिष्ठापितम् । क्षणं भवतां पर्यनुयोज्यम्—
भवत्परिकल्पितया क्रियया परचित्तं कथं गमितं भवतीति । तथा
पर्यनुयोगे सौत्रान्तिका आहुः —

स०सि० चित्तकार्यत्वात् ॥ ४१ ॥

स०सि०टीका चित्तकार्यत्वादित्यादि । यस्माच्चित्तस्य कार्यं (भवति क्रिया)
तस्मात्तद्रमिका भवति । सिद्धान्तवादिनः —

स०सि० तत्कार्यत्वं तु चित्तान्तरेऽपि तुल्यमिति किन्न प्रतीयते ? ॥ ४२ ॥

स०सि०टीका तत्कार्यत्वमित्यादि। यदि क्रिया चित्तस्य कार्यमिति चित्तस्य गमकं स्यात्, चित्तस्य तत्कार्यत्वं तु क्रियाप्रतिभासज्ञानेऽपि तुल्यत्वात्तेन क्रियाप्रतिभासेनापि परचित्तं किमर्थं गम्यत इति। सिद्धान्तवादिनो हेतूपसंग्रहोपायेन परप्रतिभासज्ञानमेव लिङ्गत्वे-
नाभ्युपगच्छन्त आहुः —

स०सि० अपि च, यदि सा क्रिया स्वसत्तामात्रेण स्वसन्तानं प्रत्याययति, अनुपलभ्यमानापि तथा प्रत्याययेत् ॥ ४३ ॥

स०सि०टीका अपि चेत्यादि। किञ्चेयं क्रिया सत्तामात्रेण परचित्तमवबोधयति आहो-
स्विज्ज्ञाता ? यदि तावत्सत्तामात्रेण तदा क्रियामनुपलभ्यमानोऽपि जीवः परचित्तं ज्ञायेत। परमतमाशङ्कते—

स०सि० न, लिङ्गस्य ज्ञानापेक्षत्वादिति चेत् ? ॥ ४४ ॥

स०सि०टीका न, लिङ्गस्येत्यादि। नहि लिङ्गं सत्तामात्रेण गमकम्। किं तर्हि ? ज्ञातुम्। तस्मान्नायं दोषः। सिद्धान्तवादिनः —

स०सि० तत्र तदा परचित्तात्क्रिया, क्रियाया ज्ञानम्, ज्ञानात्तत्प्रतीतिरिति किमनया परम्परया ? ॥ ४५ ॥

स०सि०टीका तत्र तदेत्यादि। यदि लिङ्गं ज्ञानसापेक्षतया गमकमितीष्यते, हन्त ! तर्हि न किमपि प्रयोजनमस्त्यनया परम्परया। तां परम्परां प्रदर्शयितुमाह— परचित्तात्क्रियेत्यादि। परम्परा तु परचित्तात्क्रियाया उद्भवः। क्रियाया ज्ञानस्य। ज्ञानात्तस्य प्रतिपत्तिर्ज्ञायते। एतन्न्यायेन किं भवतीति चेत् ?

- स०सि० क्रियाप्रतिभासि परचित्तप्रभवधर्मकं ज्ञानमेवास्य गमकं स्यात् ॥ ४६ ॥
- स०सि०टीका क्रियाप्रतिभासीत्यादि। परचित्तप्रादुर्भावधर्मं क्रियाप्रतिभासज्ञानमेव (धर्मिणः) गमकमित्यभ्युपगन्तव्यम्। अस्य परचित्तात्प्रादुर्भावो धर्मोऽस्तीति विग्रहः। क्रियेति वा, क्रियाप्रतिभासज्ञानमिति वा युज्येत। कोऽत्र भेदः ? अत आह—
- स०सि० तत्प्रतीतेरन्तःशस्तदाश्रयत्वात् ॥ ४७ ॥
- स०सि०टीका तत्प्रतीतेरित्यादि। यस्मात्त्वभ्युपगतायामपि क्रियायां परचित्तस्य प्रतिपत्तिस्तु क्रियाप्रतिभासज्ञानाधीनैव तस्मात्तदेवास्ति। किमनया परकल्पितया क्रियया ? तदेवं परं (परमतं) निगृह्य स्वपक्षनयं वक्तुमाह—
- स०सि० गतिमात्रसामान्यं क्रियाभिधान (लाप) ज्ञानसामान्यस्य (कार्यस्य) कारणमिति कार्येण कारणं प्रतीयते ॥ ४८ ॥
- स०सि०टीका गतिमात्रसामान्यमित्यादि। क्रियाभिलापयोः ज्ञानसामान्यं क्रिया-भिलापज्ञानसामान्यम्। तस्य कारणं गतिमात्रं निर्विशेषणमिष्यते। तस्मात् क्रियाप्रतिभासज्ञानसामान्येन गतिमात्रसामान्यस्य गमकत्व-स्येष्टत्वात् कार्येण कारणस्य प्रतीतिरिति निर्दिष्टम्। तत्प्रतीत्यर्थं सामान्यमित्यत्र सामान्यग्रहणेन विच्छेदाविच्छेदकृतभेदो निराकृतः। गतिमात्रेत्यत्र मात्र शब्देन तु रागादिकृतभेदा गतिर्निराकृता। एवं हेतुफल (कारणकार्य) भावसामान्यं कथयित्वा कार्यविशेषो दर्शयन्नाह—
- स०सि० तत्र स्वगतिनिमित्तकमन्तर्मुखप्रवृत्तम्, अन्यत्तु अन्यथा। अयं प्रायोऽधिकृतो भेदः ॥ ४९ ॥
- स०सि०टीका तत्र स्वगतिनिमित्तकमित्यादि। स्वगतेः समुत्थापकं यज्ज्ञानं, तदन्तर्मुखप्रतिभासि प्रवृत्तम्। परगतेस्तु समुत्थापितं बहिर्मुख-

प्रतिभासी । मुखमिति शब्दस्त्वालम्बने । प्रायेणेत्यधिकृत्य इत्यनेन शरक्षेपणादीनां परकृतगत्यादीनां निर्देशः कृतः । तत्रैवं जाग्रदवस्थायां कार्यकारणभावस्य सत्संवेदनम् । स्वप्नावस्थायां कथमिति चेत् ? तस्मान्नाह—

स०सि० एतयोः स कार्यकारणभावो निद्राद्यवस्थेतरयोरपि समानः ॥ ५० ॥

स०सि०टीका एतयोः स कार्यकारणभावो इत्यादि । यश्चानन्तरनिर्दिष्टः कार्यकारणभावः स तु समानोऽस्ति स्वप्नजाग्रदवस्थयोश्च । आदिशब्देन कामशोकादिविपन्नावस्थाः परिगृहीताः । ननु स्वप्ने समुत्थापिका गतिरेव नास्ति । तत्कथं समानता कार्यकारणभावस्येति चेत् ? तस्मादाह—

स०सि० भ्रान्त्यवस्थायां तु यथा स्वप्रत्ययविशेषोपाश्रितत्वात्ते परगत्यादि निमित्तेनोत्पन्ना ज्ञानवासना एव कदाचित्परोपयोगादिना व्यवहिता अपि लब्धप्रवृत्तयः स्युः, न तूपयोगस्यात्यन्ताभावे ॥ ५१ ॥

स०सि०टीका भ्रान्त्यवस्थायां त्वित्यादि । भ्रान्त्यवस्थेति मिद्धेनोपहतावस्था । स्वयमेवेत्यनेन स्वप्नस्य मिद्धविशेषः । नरकादीत्यनेन कर्मविपाकावस्थायाः संग्रहः । प्रत्ययविशेषो मिद्धादिः । उपाश्रयणमुपाश्रयः । प्रत्ययविशेषस्योपाश्रयः प्रत्ययविशेषोपाश्रयः । प्रत्ययविशेषोपाश्रयणमिति यावत् । परगतिः परचित्तसंप्रयुक्ततया गतिः । आदीत्यनेन लावण्यरक्तिमादीनां जनकचित्तस्य संग्रहः । परगतीत्यादि च तन्निमित्तं चेति विग्रहः । निमित्तमित्यत्राधिपतिप्रत्ययत्वमिति द्रष्टव्यम् । यस्य क्रियादिप्रतिभासिविज्ञानस्य तदन्यगत्यादिनिमित्तादुद्भावितुं शीलमस्तीति तत्परगत्यादिनिमित्तोद्भूतविज्ञानम् । तस्य वासनात्सामर्थ्यम् । परोपयोगेन इति परचित्तस्य क्रिया । आदीत्यनेन तत्कालभाविना तदन्यप्रत्ययानां परिग्रहः । व्यवहितैति कालविप्रकृष्टः । अपीति शब्देनाव्यवहितः देवाद्यधिपत्या स्वप्नान्तरे सन्ति ।

तेन प्रामुख्येण स्वप्नप्रतीतिर्भवति । तासां वृत्तिलाभ इति क्रिया-
प्रतिभासविज्ञानजननयोग्यात्मनि प्रत्युपस्थानं (समवस्थितिः) भवति ।
एवं भ्रान्त्यवस्थायां प्रत्ययविशेषाश्रयत्वात् पर गत्यादिनिमित्ता-
दुद्भूतविज्ञानवासनानां कदाचित्परयोगेन व्यवहितेऽपि वृत्तिलाभः
स्यादित्युक्तम् । यत्र परोपयोगात्यन्ताभावस्तु न लब्धप्रवृत्तः भवति ।
एवं स्वप्नावस्थामपि क्रियाप्रतिभासज्ञानानि गतिनिमित्तकानीति
प्रसाध्योपसंहरति—

स०सि० तस्मात्सर्वास्ववस्थासु क्रियादिविज्ञप्तिना चित्तगतिरनु-
मेयैव ॥ ५२ ॥

स०सि०टीका तस्मात्सर्वास्ववस्थास्वेत्यादि । यस्मात्प्रसाधितमेवमव्यभिचारित्वं
तस्मात्स्वप्नजाग्रदवस्थयोरुभयोरपि क्रियाप्रतिभासेन चित्तगतिरनु-
मीयत एवेति स्थितम् । आदीत्यनेनाभिलापलोहितादिविज्ञप्तीनां
संग्रहः । एवं स्वमते दोषं निराकृत्य परमते दोषमुपदर्शयन्नाह—

स०सि० क्रियया गतिप्रतिपत्तौ निद्रेतरयोः प्रतीतिः स्यात्, न वा
कदाचित् ॥ ५३ ॥

स०सि०टीका क्रियया गतिप्रतिपत्तौ इत्यादि । यः क्रियाया गतिप्रतिपत्तिरिच्छति तस्य
(मते) स्वप्नादिष्वपि क्रियाया गतिप्रतिपत्तिः स्यात् । अथ स्वप्ने
क्रियायाः गतिप्रतिपत्तिरनिष्टा, तदा जाग्रदवस्थायामपि इति यावत् । न
कदाचिदपि क्रियायाः गतिप्रतिपत्तिः स्यादिति शेषोऽर्थः । कथमिति
चेत् ? तस्मादाह—

स०सि० परगत्यभावेऽपि क्रियोपलब्धेरुत्पत्तेः ॥ ५४ ॥

स०सि०टीका परगत्यभावेऽपीत्यादि । तथाहि स्वप्ने परचित्तगत्यभावेऽपि क्रियो-
पलब्धिर्भवति । यस्याभावे यद्भवति न तत्तस्य गमकं युक्तम् ।
बाह्यार्थवादी प्रतिवादमभ्युपगम्याह—

स०सि० भवतु नामोपलब्धेरुत्पत्तिः, न तु क्रियायाः। क्रियया हि गतिप्रतिपादनम्। न च भ्रान्त्यवस्थायां क्रियास्ति। अर्थशून्यं तु ज्ञानमुत्पद्यत इत्यदोषः ॥ ५५ ॥

स०सि०टीका भवतु नामोपलब्धेरुत्पत्तिरित्यादि। उपलब्धिस्तु गत्यभावेऽपि भवति, न तु क्रिया। क्रिया तु गतिगमिकेत्यस्माकमिष्टम्। सा तु भ्रान्त्यवस्थायां नास्ति। कथन्न स्यादिति चेत् ? तस्मादाह— अर्थशून्यज्ञानोदयादिति। यस्माद् भ्रान्त्यवस्थायामर्थशून्यज्ञानानामुदयः तस्मान्नायं दोष इति पूर्वपक्षाशंका। सिद्धान्तवादिनः —

स०सि० सर्वथा व्यवहारप्रज्ञप्तिस्तुल्यत्वात् क्वचिज्ज्ञानमर्थशून्यम्, अन्यत्तु अन्यथेत्येतदाधिपत्यं कुतो लब्धम् ? ॥ ५६ ॥

स०सि०टीका सर्वथा व्यवहारप्रज्ञप्तिस्तुल्यत्वादित्यादि। यस्य व्यवहारस्य सर्वे आकाराः सन्ति स सर्वाकारव्यवहारप्रज्ञप्तिः। सर्वाकारव्यवहारप्रज्ञप्तिनां साम्ये सति स्वप्नावस्थायामर्थशून्यज्ञानोदयः। जाग्रदवस्थायां सार्थकं भवति इति ज्ञानं त्वाधिपत्यं वा एतत्कुतो लब्धम् ? एवं जाग्रदवस्थावत् स्वप्नावस्थायामपि दृष्टाकारादि सर्वमस्ति। तत्कथमत्र ज्ञानस्यार्थशून्यतेत्युच्यते ? परमतशङ्कामुद्धावयति—

स०सि० निद्रादिनावस्थायामन्यथाभाव इति चेत् ? ॥ ५७ ॥

स०सि०टीका निद्रादिनावस्थायामित्यादि। निद्रादिना अस्यावस्था तथा परावृत्ता येनार्थशून्यज्ञानानि उत्पद्यन्ते, तेषामन्यथाभावो स्यादिति पूर्वपक्षाशंका। सिद्धान्तवादिनः —

स०सि० यदि तथाभावः संभवति, अस्तु अविद्याकुलितत्वात्तथोत्पादानाम् ॥ ५८ ॥

स०सि०टीका यदि तथाभावः संभवतीत्यादि। यदि भ्रान्तिवशादवस्थाऽन्यथाभूतत्वादर्थशून्यज्ञानोदय इत्यभ्युपगम्यते तदा भ्रममहाराज्ञाः अविद्यायाः

सद्भावात्तद्वशात्सर्वज्ञानानि अर्थशून्यानि जायन्त इत्यभ्युपगम्यताम् । तथा सति को गुणो लभ्यत इति चेत् ?

स०सि०

एवं अर्थान्तरवादो दूषित इत्ययमनेकावसरनिगूहनासमर्थो महाकृच्छ्र एकेन प्रतिविधानेन नियमेन हन्यते ॥ ५९ ॥

स०सि०टीका

एवं अर्थान्तरवादो दूषित इत्यादि । अर्थान्तरं वदतीति अर्थान्तरवादी । अर्थान्तरवादी एव हत इति अर्थान्तरवादो हत अयोग्यः । तस्य सकलकुशलधर्मेभ्यश्च्युतत्वात् । यस्यार्थान्तरवादिना अनेकदोषावसरस्य प्रतिविधानलक्षणस्य निगूहतोऽशक्योऽस्ति । अयमशक्यानेकावसरनिगूहनः । यस्य महान् कृच्छ्रः स महाकृच्छ्रः । एकेनोत्तरेणेति एकेन प्रतिविधानेन निहतो भवति निरस्तो भवति । नियमेन प्रतिविधानं विद्यते इति निरस्ताः । निगूढानवसरादशक्या इति चैकस्मिन्नुत्तरे परंपरदोषोद्भावात् । तत एव महाकृच्छ्रः । तथाहि यदा अविद्यया दुष्टत्वात्सर्वेषां ज्ञानानामर्थशून्यत्वमभ्युपगम्यते, तदा च येऽर्थान्तरवादे महापरिश्रमेणापि निगूढनिराकृतदोषाः ते एकेनोत्तरेण नियमेनावमर्दनीया भवन्ति इत्युक्तमेव । तदेवं सन्तानान्तरसिद्धिः परिसमापयितव्या । अवशिष्टं तु दुरुपालम्भान्परिहर्तुकामेन परमतमाशङ्कते ।

स०सि०

ननु तद्दर्शनेन कायवाग्विज्ञप्तिभ्यां स्वसमुत्थापकचित्तस्यानुमानं युक्तम् , नहि सन्तानान्तरयुक्तविज्ञप्तिप्रतिभासिज्ञानानि परविज्ञप्तयोचितानि, तयोरनुपादेयोपादानत्वादिति चेत् ? ॥ ६० ॥

स०सि०टीका

ननु तद्दर्शनेनेत्यादी । ननु इत्यनेन त्वक्षमतां दर्शयति । ननु कायवाग्विज्ञप्तिप्रतिभासाभ्यां स्वसमुत्थापकचित्तस्यानुमानमुचितं, तत्रैवं मन्यते इदमपि समानमिति । तस्मात्सन्तानान्तरयुक्तेत्याद्युक्तम् । युष्माभिर्यानि श्रोतृसन्तानसम्बद्धविज्ञप्तिप्रतिभासज्ञानानि गतेर्गमकानि तानि

कथं वक्तृविज्ञसितया भवेयुः ? सन्तानान्तरमित्यत्र तु श्रोतृसन्तानम् । तदपेक्ष्य अन्तरेति शब्देन वक्तुः परिग्रहः कस्मान्नोचित इति चेत् ? तयोरुपादानोपादेयत्वसंभवाभावादिति । श्रोतृसन्तानसम्बद्धविज्ञसि-
प्रतिभासानां वक्तुर्विवक्षया सहोपादानोपादेययोर्भावः भिन्नसन्तान-
गतत्वादिति मतमिति पूर्वपक्षः । तत्र सिद्धान्तत्वादिनः —

स०सि०

परचित्तसमुत्थापितविज्ञप्तिरूपत्वात्तत्प्रतिभासिज्ञानं समुत्था-
पकचित्तं प्रतिपादयतीति नोच्यते । किं तर्हि ? तत्कार्य-
त्वात् ॥ ६१ ॥

स०सि०टीका

परचित्तसमुत्थापितेत्यादि । परचित्तसमुत्थापिता परचित्तेन समुत्था-
पिता । सा परचित्तसमुत्थापिका च विज्ञप्तिश्चेति परचित्तसमुत्थान-
विज्ञप्तिः । यस्य तत्प्रतिभासिज्ञानस्य तस्या रूपं स्वभावमस्ति तत्तथा ।
तस्य भावस्तत्त्वम् । तस्मात्परचित्तसमुत्थापितविज्ञप्तिरूपत्वात् ।
अस्य विज्ञप्तिरूपं प्रतिभासोऽस्ति तत्प्रतिभासि एवं वयं यस्मा-
त्तत्प्रतिभासिज्ञानं परचित्तसमुत्थापितविज्ञप्तिरूपकम् । तस्मात्पर-
चित्तसमुत्थापकं गमयतीति एवं तमभ्युपगच्छाम इति उक्तम् ।
यद्येतन्नाभ्युपगम्यते, अथ किं तर्हि अभ्युपगम्यते इति चेत् ?
तस्मादाह— किं तर्हि ? तस्य कार्यत्वादिति । यस्माद्विज्ञप्तिप्रतिभा-
सिज्ञानं परचित्तस्य कार्यं तस्मात्परचित्तं गमयति । अत्र परचित्तमिति
वक्तुश्चित्तमभिप्रेतम् । यदि श्रोतृसन्तानाज्जनिते क्रियावागाकारकज्ञाने
विज्ञप्तिर्नेष्येते (तर्हि) का पुनरन्या विज्ञप्तिरिति चेत् ? आह—

स०सि०

विज्ञप्तयो हि समुत्थापकचित्तसन्तानोत्पन्नानि क्रियावागा-
कारकज्ञानान्येव ॥ ६२ ॥

स०सि०टीका

विज्ञप्तयो हीत्यादि । ये समुत्थापकचित्तसन्तानज्जनिते क्रियावागा-
कारकज्ञाने ते विज्ञप्तिरित्युपचर्यते । एवं वक्तुरेव ये गमिवाचिक्रिया-

वागाकारकज्ञाने ते विज्ञप्तिरित्युक्तं भवति। समुत्थापकचित्तं यथा स्वपरसन्तानान्तर्भूतक्रियावागाकारकज्ञानस्य कारणं स्यात्तद्-दर्शनार्थमाह—

स०सि० समुत्थापकचित्तं च तेषामुपादानकारणमेव। सन्तानान्तरज्ञानं त्वधिपतिप्रत्ययः ॥ ६३ ॥

स०सि०टीका समुत्थापकचित्तं चेत्यादि। उपादानकारणमिति असाधारणकारणम्। समुत्थापकचित्तं स्वसन्तानान्तर्भूतक्रियावागाकारयोरेव उपादान-कारणं स्यात्, परसन्तानसम्बद्धयोस्त्वधिपतिप्रत्ययः। तदुपादान-कारणमपि परमतमपेक्ष्योपन्यस्तम्। स्वमतेन त्वुपादानकारण-मालयविज्ञानमिष्यते, न विवक्षाचित्तम्। एवं तावत्स्वसन्ता-नान्तर्भूतक्रियावागाकारकयोर्विज्ञप्तिं दर्शितम्। सन्तानान्तरेण सम्बद्धयोश्च (विज्ञप्तिं) साधयन्नाह—

स०सि० तान्यपि विज्ञप्त्युपादानोत्पन्नानि तत्प्रतिबद्धान्युपचारेण विज्ञप्तयाः स्युः ॥ ६४ ॥

स०सि०टीका तान्यपीत्यादि। विज्ञप्तेर्यदुपादानकारणं तेन ते सन्ताने ज्ञाने जनिते, तज्जनिते तेन सम्बद्धहेतुनोपचारेण विज्ञप्तीति उपचर्यते। ननु स्वसमुत्थापकचित्तस्य विज्ञानाद्विज्ञप्तिरिष्यते वा (न वा) ? वक्तृसन्तानजनिते क्रियावाग्प्रतिभासज्ञाने श्रोत्रा नोपलभ्यते। तथा हि वक्तृश्रोतारौ चोभौ स्वस्वप्रतिभासमनुभवत एव। तत्कथं ते अनुप-लब्धे येन गमके इष्येते इति चेत् ? तस्मादाह—

स०सि० भवतु स्वपरयोः स्वस्वाकारानुभावः, किन्तु तैमिरिकयो-र्द्विचंद्रदर्शनवत् तथाभूतविज्ञानहेतोः वासनोत्पादनस्वभाव-विशेषस्यानादिकालात् एकार्थग्रहणनियतत्वाद् एककारणा-द्भूतत्वेन स्वपरविज्ञप्तिज्ञानानि प्रज्ञप्तयो उपचर्यन्ते ॥ ६५ ॥

स०सि०टीका भवतु स्वपरयोरित्यादि। स्वपरेति तु वक्ता श्रोता च। स्वस्य स्वस्य प्रतिभासस्य स्वस्वप्रतिभासानुभवः। तैमिरिकाभ्यां प्रतिभासानुभवः

तैमिरिकेभ्यां द्विचंद्रदर्शनम् । तेन तुल्यत्वात्तद्वत् । तथाभूत विज्ञानमिति
 एकार्थग्रहणनियतविज्ञानम् अभिमतम् । तस्य हेतुस्तु एकार्थ-
 ग्रहणनियतानुभवस्य पूर्वज्ञानम् । तज्जनिता वासना शक्तिरूपा । तदुत्पादः
 उत्पादविनाशलक्षणापरम्परा तस्या उद्भवः । उत्पत्तिरूपत्वं तु स्वभावो
 नाम । तस्य विशेषस्तु एकार्थग्रहणनियतविज्ञानोपजननयोग्यात्मनि
 स्थितिः । अनादिश्चासौ कालश्च अनादिकालः । अनादेः कालादना-
 दिकालात् । एकश्चासौ अर्थश्चेति एकार्थः । गतिवागादिस्वपरविज्ञप्तयोः
 बुद्ध्या एकीकरणं भवति । एकार्थग्राहकं ज्ञानं तु एकार्थग्रहणम् ।
 एकार्थग्रहणे नियतं नियतज्ञानमिति एकार्थग्रहणनियतं ज्ञानम् । तथाहि
 वक्ताऽपि एतच्चिन्तयति— यन्मया कथितं तत् श्रोत्राधिगतम् ।
 श्रोताऽप्येवं मन्यते— यदनेन कथितं तन्मया प्रतीतमिति । एवं
 एकार्थग्रहणे नियतं स्यात् । ये समुत्थापकाख्यैकहेतोरुद्भूते ते वक्तृश्रोत्रोः
 कायवागाकारकज्ञाने स्वपरविज्ञप्तिज्ञाने विज्ञप्ति व्यवहर्येते, विज्ञप्ती
 उपचर्येते । एवं वक्ता श्रोता च स्वस्वावभासं अनुभवेताम् । अपितु
 तयोर्द्वयोः ये एकहेतूद्भूते क्रियावागाकारकज्ञाने ते एकार्थज्ञाननियतत्वाद्
 विज्ञप्ती व्यवहर्येते । एकार्थग्रहणनियमस्तु तथाविधविज्ञानस्य
 हेतुर्वासनोत्पादस्वभावविशेषः, तस्यानादिकालभूतत्वात् । तैमिरिकद्वय-
 दृष्टद्विचन्द्रवदित्यत्र दृष्टान्तः । एकेन तैमिरिकेण द्वितीय तैमिरिकं अपेक्ष्य
 अपरं चन्द्रं दर्शयित्वा तेन च दृश्यत इति उच्यते । तत्र दर्शयिताप्यहमिमं
 अदर्शयमित्येवं अहंकुर्यात् । श्रोताऽपि अयं मां अदर्शयदित्येवं मन्येतापि ।
 किन्तु तौ स्वस्वावभासं प्रत्येकमनुभवत एव । तद्वदत्रापि
 एकार्थप्रतिभासनियमात् स्वपरविज्ञानयोर्विज्ञप्तिरिति व्यवहार-
 प्रज्ञप्तिर्भवति । तृणांकुशेन प्रवर्तित इति बाह्यार्थवादि—

स०सि०

अथ क्रियादिप्रतिभासिज्ञानेभ्यः कार्यलिङ्गस्य उत्पन्नानि
 परचित्तज्ञानानि, तानि परचित्तं विषयीकरोति आहोस्विन्न ?

विषयीकरणेऽर्थान्तरं स्यात्। अविषयीकरणे तु कथं ज्ञानेन परचित्तसद्भावो ज्ञायते ? तद्रूपाज्ञाने तत्सिद्ध्यसंभवादिति चेत् ? ॥ ६६ ॥

स०सि०टीका

अथ क्रियादीत्यादि। यस्मिन्विज्ञाने क्रियादेरेव प्रतिभासः तत्क्रिया-प्रतिभासज्ञानम्। तदेव कार्यलिङ्गम्। तस्मादुद्भूतं क्रियादि-प्रतिभासिज्ञानात् कार्यलिङ्गादुद्भूतं यत्परचित्तज्ञानं तत्परचित्तस्य स्वरूपं विषयीक्रियते आहोस्विन्नेति द्विधा कल्पना। प्रथमे विकल्पे दोष-दर्शनार्थमाह— विषयीकरणेत्यादि। अथ परचित्तसद्भावो विषयीक्रियत इति, (तदा) तस्य विषयः पृथग्भविष्यति। द्वितीयविकल्पमुप-दर्शयन्नाह— अविषयत्वेत्वित्यादि। यदि न विषयीक्रियते, तदा कथं परचित्तस्वरूपं ज्ञायते ? कथन्न ज्ञायत इति चेत् ? इत्याह — तत्स्वरूपाज्ञानेत्यादि। तथाहि तत्स्वरूपाज्ञानाधीना सद्भावप्रज्ञप्तिः। सा तु तदभावे न भविष्यतीति पूर्वपक्षः। सिद्धान्तवादिनः —

स०सि०

एतत्प्रसङ्गोऽपि तुल्यः ॥ ६७ ॥

स०सि०टीका

एतत्प्रसङ्गोऽपीत्यादि। सदृशत्वं दर्शयन्नाह—

स०सि०

क्रियावाग्भ्यां परचित्तप्रतिपत्तिमतेऽपि तद्रूपस्य विषयीकरणे, तदा स्वचित्तज्ञानवत् तदाकारस्यापि ज्ञानप्रसङ्गः। तदज्ञाने कथं तेन तद्रूपं गृह्यते ? ॥ ६८ ॥

स०सि०टीका

क्रियावाग्भ्यामित्यादि। किं बाह्यार्थवादिभिरपि क्रियावाग्लिङ्गाभ्यां परचित्ते ज्ञाते तस्य परचित्तस्य स्वरूपं विषयीक्रियत आहोस्विन्न ? यदि तु विषयीक्रियत इति, तदा परचित्ताकारस्यापि ज्ञानं स्यात्। अथ न विषयीक्रियते, तदा तेन ज्ञानेन प्रतिपन्ना वा कथं ज्ञायते ? बाह्यार्थवादिनां मतमाशंकते—

- स०सि० लिङ्गेन सामान्यप्रतीतेराकारप्रतीतिरिति चेत् ॥ ६९ ॥
- स०सि०टीका लिङ्गेन सामान्यप्रतीतेरित्यादि । यस्माल्लिङ्गं सामान्येन व्याप्तम्, न तु विशेषैः तस्मात्सामान्यमेव ज्ञायते, न विशेषमिति तु पूर्वपक्षस्याशंका । सिद्धांतवादिनः —
- स०सि० तत्सामान्यं किं परचित्तमेव वाऽन्यद्वाऽहोस्विदवाच्यं वा ? ॥ ७० ॥
- स०सि०टीका तत्सामान्यं किमित्यादि । सामान्यं तत्किं परचित्तमेव वा, अन्यद्वा, आहोस्विदवाच्यं वा इति त्रिधा कल्पना । विकल्पद्वय-
निराकरणायाह—
- स०सि० अन्यत्वावाच्यत्वयोरेकत्वे एतेन सामान्यमेव गृह्यते, न परचित्तम् । कथं तेन तत्प्रतीयते ? ॥ ७१ ॥
- स०सि०टीका अन्यत्वावाच्यत्वयोरेकत्वेऽत्यादि । अन्यत्वपक्षे सत्पक्षस्य तद्वत्सामान्यमेव गृह्यते, न तु परचित्तम् । तस्मात्कथमनेन ज्ञानेन तत्परचित्तं गम्येत ? अवाच्यत्वपक्षेऽपि एष एव न्यायः । अभेद-
पक्षन्निराकुर्वन्नाह —
- स०सि० न च सामान्यं परचित्तमेव । तथा सति तदाकारस्यापि ज्ञान-
प्रसङ्गः इत्युक्तम् ॥ ७२ ॥
- स०सि०टीका न च सामान्यमित्यादि । सामान्यमपि न परचित्तरूपम् । कुतश्चेत् ? इत्यत आह — तथा सतीत्यादि । परचित्तादनन्यस्य सामान्यस्य ग्रहणाभ्युपगमे तु परचित्ताकारस्य ज्ञानं प्रसज्येतेति प्रागुक्तम् । तत्र यदि नामेवं को दोषोऽस्तीति चेत् ? तस्मान्नाह —
- स०सि० न चैषानुमानगतिः ॥ ७३ ॥
- स०सि०टीका न चैषानुमानगतिरित्यादि । तदेव विवृणोति—

स०सि० न ह्यनुमानमर्थस्वरूपग्राहकम्, प्रत्यक्षवद्विशिष्टप्रतिभासाभावादि प्रसङ्गात् ॥ ७४ ॥

स०सि०टीका न ह्यनुमानमर्थस्वरूपग्राहकमित्यादि। न हि अनुमानं स्वलक्षणस्य ग्राहकमितीष्यते। प्रत्यक्षस्तु वैधर्म्यदृष्टान्तः। कथं स्वलक्षणग्राहकमिति नेष्टमिति चेत् ? विशिष्टप्रतिभासाभावादिप्रसङ्गः इत्याद्युक्तम्। अनुमानमपि प्रत्यक्षवत्स्फुटप्रतिभासं स्यात्। 'आदि' शब्देन प्रत्यक्षजनितधर्मत्वमतीतादि विषयग्राहत्वमपि प्रसज्येते। स्यादेतत् — अविशिष्टप्रतिभासादयस्त्वभ्युपगम्यत एवेति। तस्मादाह—

स०सि० न तत एव तस्य प्रमाणम् ॥ ७५ ॥

स०सि०टीका न तत एव तस्येत्यादि। अविशिष्टप्रतिभासाद्यभ्युपगमे तु अनुमानस्यार्थस्वरूपग्रहणाद्भवतु प्रामाण्यम्। यदि प्रमाणस्य स्वलक्षणग्रहणनिबन्धनत्वन्नेष्यते, कथं तर्ह्यस्य प्रामाण्यमिति चेत् ? तस्मादाह—

स०सि० तत्स्वरूपाग्रहणेऽप्यभिमतार्थाविसंवादात्प्रमाणत्वात् ॥ ७६ ॥

स०सि०टीका तत्स्वरूपाग्रहणेऽपीत्यादि। अनुमानं विषयस्वरूपाग्राहकमपि तु अभिमतार्थेऽविसंवादात्प्रामाण्यमिष्यते। कुत्रश्चिद्ग्रन्थे तेन नास्य प्रामाण्यमिति भवति। तत्र तु यदा प्रतिभासादयः भिन्नाः तदा तत्तु प्रमाणमेव नास्तीति योज्यम्। तस्मादनुमानेन स्वरूपाग्रहणं, तस्मात्प्रामाण्यं नेष्यते। कथमित्याह — तत्स्वरूपाग्रहेऽपीत्यादि स्वरूपाग्रहणेऽप्यभिमतार्थेऽविसंवादोऽस्ति तस्मात्प्रामाण्यम्, न तु स्वलक्षणग्रहात्। तस्मात्स्वलक्षणाग्रहणेऽप्यन्योऽन्यानुमानेन परचित्तमनुमीयत इति कस्मात्तद्ग्रहणनिवारणमिति चेत् ? तत्राह —

स०सि० न च धूमादिलिङ्गादुत्पन्नं अग्न्यादिविषयं (ज्ञानं), दर्शनादभेदप्रसङ्गात्, अनुमानस्यातीतादिषु अर्थक्रिया-प्रसङ्गाच्च ॥ ७७ ॥

स०सि०टीका न च धूमादिलिङ्गादुत्पन्नमित्यादि । न हि धूमादिलिङ्गाज्जातमनुमानं वह्न्यादेः स्वरूपस्य ग्राहकमिष्यते । कस्मादिति चेत् ? दर्शनेन विशेषाभावप्रसङ्गादित्युक्तम् । अनुमानेन स्वलक्षणविषयग्रहणे प्रत्यक्षवत् प्रसङ्गः स्यात् । न पुनरनुमानमतीतानागतविषयं, अवस्तुस्वभावं स्यात् । प्रत्यक्षप्रतिभासवत् अनुमानविकल्प-प्रतिभासोऽपि अर्थक्रियाकारी स्यात् । स्यादेतत् । परचित्तानुमाने सोऽविसंवादो एव नास्तीति । तस्मादाह —

स०सि० परचित्तानुमानेऽप्यभिमतार्थाविसंवादोऽस्त्येव ॥ ७८ ॥

स०सि०टीका परचित्तानुमानेऽपीत्यादि । अविसंवादकस्योपपत्त्युपायं दर्शयन्नाह—

स०सि० प्रवर्तयितुस्तद्वशेन प्राण्यन्तरसद्भावं प्रतीत्य पुनःपुनः व्यवहारेषु प्रवर्तमानस्य सतो तद्वशोत्पन्नार्थलाभात् ॥ ७९ ॥

स०सि०टीका प्रवर्तयितुस्तद्वशेनेत्यादि । प्रवर्तयिता तस्य परचित्तानुमानस्य वशेन प्राण्यन्तरसद्भावं प्रतिपद्य यदि पुनःपुनः व्यवहारेण प्रवर्तनं तद्यथा— अभिमतपर्येषितान्यान्यगमनादि करोति, प्राण्यन्तरवशेनोत्पन्नं संभाषणाद्यर्थं लभते । अथवा पुनःपुनः व्यवहारेषु प्रवर्तनं तद्यथा— अभिमतपर्येषितदेशान्तरगमनादि करोति, प्राण्यन्तरवशेनोत्पन्नमर्थं संभाषणात् लभते, अथवा पुनःपुनः व्यवहारेषु प्रवर्तनं संभाषणानन्तरं अंतर्गृहे प्रवेशः, तदनु आसनसंस्तरणं, तदनु अन्नपानदानं, तदनु शयनासनसमायोगः, पादधावनपादमर्दनादि । अपि च किमर्थं व्यवहारोत्तरसिद्ध्यर्थं प्रामाण्यमिष्यत इति चेत् ?

स०सि० लोकस्य च तत्कार्यानुमानं विचिन्त्य प्राण्यन्तरानुमाने प्रवृत्तेः ॥ ८० ॥

स०सि०टीका लोकस्य च तत्कार्यानुमानमित्यादि । फलस्येत्येतत्तन्मात्रम् । तदिति शब्दोऽर्थक्रियायां वर्तते । मात्रेति शब्दस्तु प्रमाण इति । यस्य लोकस्य तन्मात्रफले चिन्ताऽस्ति स तन्मात्रफलचिन्तः प्रवर्तते । एवं लोकस्य यत्प्राण्यन्तरसद्भावं मानं तत्प्राण्यन्तरवशेन उत्पन्नार्थ-क्रियालाभे चिन्तेत्युक्तम् । चेति शब्दः लोकप्रवृत्तेः फलं तन्मात्रमेवेति नियमार्थः । तत्कथमिति चेत् ? तत्राह—

स०सि० पुरुषस्योत्तरार्थविशेषप्रतिभासिज्ञानानुभवमात्रेण निराकांक्षत्वात् ॥ ८१ ॥

स०सि०टीका पुरुषस्योत्तरार्थेत्यादि । उत्तरार्थविशेषः दाहपाकादिः । यस्य ज्ञानस्य तादृशं प्रतिभासितुं शीलमस्ति तत्तथोक्तम् । तस्यानुभवः उत्तरार्थ-विशेषप्रतिभासिज्ञानानुभवः । तदुत्पत्तिरुत्पत्तिमात्रम् । अत्राकांक्षा रहिता इति अयं निराकांक्षः । तस्य भावः तत्त्वम् । निराकांक्षं तस्मात् । एवं यदा पुरुषस्य दाहादिप्रतिभासिज्ञानानुभवोत्पत्तिः तदेवायं निराकांक्षो भविष्यतीत्युक्तम् । भवतु नाम पुरुषस्तन्मात्रेण निराकांक्षः, कथं तन्मात्रेण पूर्वज्ञानं प्रमाणं भवतीति चेत् ? तत्राह —

स०सि० पूर्वज्ञानेन व्यवहारपरिसमाप्तया कृतार्थस्य प्रमाण-त्वसिद्धेः ॥ ८२ ॥

स०सि०टीका पूर्वज्ञानेनेत्यादि । यस्मात्पूर्वज्ञानेन यथोक्तविधिना व्यवहारपरिसमाप्तया अर्थक्रियाभवति तस्मात्प्रमाणत्वेन व्यवस्थितम् । अत्र परो व्यभिचारं दर्शयन्नाह—

स०सि० ननु स्वप्नेऽपि पूर्वज्ञानादुत्तरार्थप्रतिभासि ज्ञानमुत्पद्यते । नहि तन्मात्रेण पूर्वज्ञानं प्रमाणमुचितम्, तदा सर्वेषां ज्ञानानां भ्रान्तत्वादिति चेत् ? ॥ ८३ ॥

स०सि०टीका ननु स्वप्नेऽपीत्यादि । स्वप्नेऽपि पूर्वज्ञाननिमित्तकमुत्तरार्थविशेषप्रतिभासज्ञानमुत्पद्यते, किन्तु तन्मात्रेण तु पूर्वज्ञानस्य प्रामाण्यं न युज्यते । किमर्थं युज्यत इति चेत् ? तत्राह — तदानीं सर्वेषां ज्ञानानामित्यादि । स्वप्ने सर्वाणि ज्ञानानि भ्रान्तान्येवेति पूर्वपक्षः । सिद्धान्तवादिन आहुः —

स०सि० विज्ञप्तिज्ञानानि चित्तगतिवशाभावे कदापि नोत्पद्यन्त इति तास्तान्यनुमापयन्ति । भ्रान्तिवशेन कदाचिद्व्यवहितान्यप्युत्पादयन्ते, न तु तद्वशशून्यानि । अयं तु भेदोऽस्ति साक्षात्पारम्पर्येण वेति प्रागेवोक्तम् ॥ ८४ ॥

स०सि०टीका विज्ञप्तिज्ञानानीत्यादि । क्रियावागाकारकज्ञानानि तु गतिवशाभावे नोत्पद्यन्ते, तस्मात्तानि तैरनुमीयते । विशेषस्तु ततोऽपि उपप्लुतावस्थायां व्यवहितत्वात्तत्पारम्पर्येण जायते । जाग्रदवस्थायां तु अव्यवहितं जायत इत्ययमस्ति । सर्वमेतत्तु प्रागेव विवेचितम् । तदेवं उभयोरप्यवस्थयोः विज्ञप्तिज्ञानानां गत्यधीनत्वं साधयित्वा स्वप्नावस्थायां विज्ञप्तिज्ञानादुत्तरकालभाविज्ञानानि यथा गत्यायत्तानि भवन्ति तथा प्रतिपादयन्नाह—

स०सि० तत्र यथा पूर्वाणि विज्ञप्तिज्ञानानि पारम्पर्येण गतिवशेनोत्पद्यन्ते, तद्वत्तदुत्तरावस्थायीन्यपि ॥ ८५ ॥

स०सि०टीका तत्र यथा पूर्वाणीत्यादि । स्वप्नावस्थायां यथा पूर्वविज्ञप्तिज्ञानानां गतिवशेन परंपरोत्पादः, तद्वत् उत्तरावस्थाभाविनामपि । तत्र परंपरा एवं भवति । जाग्रदवस्थायां प्रथमं तावत्परगत्यधीनविज्ञप्तिज्ञानानि, तद्भ्यः प्राण्यन्तरसद्भावोऽनुमीयते । परजीवसत्तानुमानात्प्रवृत्ति-

विज्ञानानि । तदनु अभिवादननमस्कारज्ञानानि । तत्पश्चात्संलापासन-
संस्तरणादि ज्ञानं च । तथा पठनपाठनस्वाध्यायादि ज्ञानानि । ततः
कालेन शय्याज्ञानानि । ततः निद्रा । निद्रापूर्वाभ्यासवशाच्च पुनः
विज्ञप्तिज्ञानानामुदयः । ततः पुनः प्रण्यन्तरसत्ताया अनुमानम् । पुनश्च
प्रवृत्तिसंलापादिज्ञानानामुदयः । प्रवृत्त्यादि ज्ञानानां परंपरया उत्पत्तिः ।
तं दर्शयन्नाह—

स०सि० विज्ञप्तिज्ञानाश्रयगत्युत्तरावस्थायि चित्तसन्तानादेव पारंपर्येण-
तदुत्पत्तेः ॥ ८६ ॥

स०सि०टीका विज्ञप्तिज्ञानाश्रयेत्यादि । जाग्रदवस्थायां विज्ञप्तिज्ञानाश्रयः या
परसन्तानवर्तिगतिः तस्य या उत्तरावस्था आख्यापकानुमानसंलापादि
व्यवहाराकारकज्ञानजननसमर्थाः तासु विद्यमानं यच्चित्तं (तस्य)
विज्ञप्तिज्ञानाश्रयगत्युत्तरावस्थायि चित्तसन्तानं तस्माद्यथोक्त प्रकारेण
स्वप्नावस्थायामपि प्रवृत्त्यादिविज्ञानानां परम्परया उत्पाद इत्येवं
परम्परया उत्पत्तिं स्पृशति । व्यभिचारस्तु तदवस्थ एव । एतच्चिन्त्यम् ।
तस्मादाह—

स०सि० तत्रापि यादृशानुमितौ तादृशावविसंवादव्यवहारौ स्त एवेति
न केनाचिदपि गृह्यते ॥ ८७ ॥

स०सि०टीका तत्रापि यादृशानुमितौ तादृशेत्यादि । स्वप्नावस्थायामपि यावत्कालं
यादृक्परचित्तानुमानं तावत्कालमेवास्तीति तादृगविसंवादकमभि-
लापादिरूपं भवत्येव । अन्योऽन्य सम्बद्धव्यवहारोऽपि तावत्काल-
मात्रसत्त्वान्न कश्चिद् व्यभिचारदोषोऽस्ति । अन्येत्वेदमन्यथा
व्याख्यायन्ति । तत्र स्वप्नावस्थायामपि यादृशस्य पूर्वज्ञानानुमान-
परंपरोत्पन्नधर्मस्य कार्यलिङ्गस्य कारणेऽव्यभिचारात् । निद्राप्रबुद्ध-
चित्तेऽपि तादृशमविसंवादकार्यक्रियावभासोत्पत्तिक्षमं अस्त्येव ।

व्यवहारोऽपि कालव्यवहिताकारकमनुमानेनाविसंवादकलक्षणोऽस्त्येव ।
बाह्यार्थवादी तथापहतोऽपि असहत्यागाह—

स०सि०

अस्तु नाम परचित्तानुमानं तत्स्वरूपाग्राहकमप्यविसंवादात्तथा
प्रमाणम् । कथं तु परचित्तसाक्षाज्ञा जानन्ति ? यदि ते
परचित्तस्य स्वरूपं साक्षाजानीयुः, तत्प्राह्यमर्थान्तरं स्यात् ।
अथ न जानीयुः, कथं (तर्हि) ते साक्षाज्ञाः ? ॥ ८८ ॥

स०सि०टीका

अस्तु नाम परचित्तानुमानमित्यादि । यदि परचित्तानुमानेन तत्स्व-
रूपाग्रहेऽपि अविसंवादात्प्रामाण्यं स्यात्सद्भावस्पृष्टं (तर्हि) ये तु परचित्तं
साक्षाज्जानन्ति तेषां कथम् ? यदि तावत्परचित्तस्य स्वरूपं साक्षाज्जानन्ति
तदा साक्षादेवास्य ग्राह्यमर्थान्तरं स्यात् । अथ न जानन्ति, तदा
कथमिष्यन्ते ते योगिनः साक्षाद्विदः इति ? हेतुसंग्रहेणाह—

स०सि०

कथं प्रत्यक्षेणार्थस्वरूपाग्रहणं स्यात् ? अथाग्रहणम्, कथं
तर्हि प्रमाणमिति चेत् ? ॥ ८९ ॥

स०सि०टीका

कथं प्रत्यक्षेणार्थेत्यादि । प्रत्यक्षं तु अर्थस्वरूपस्य ग्राहकमितीष्यते ।
यदि अर्थस्वरूपं गृह्यते, कीदृशं तत्प्रत्यक्षम् । अर्थस्वरूपाग्रहणे
प्रमाणत्वन्निराकुर्वन्नाह— अथाग्रहणे कथं प्रमाणमिति ? स्वरूप-
ग्रहणनिबन्धनं ह्यस्य प्रामाण्यमिति पूर्वपक्षाशंका । सिद्धान्तवादिनः —

स०सि०

आश्रयाप्राप्तत्वेनात्यक्तग्राह्यग्राहकविकल्पानां योगिनां परचित्त-
ज्ञानमपि व्यवहारेऽविसंवादितया प्रामाण्यमेव, रूप-
दर्शनवत् ॥ ९० ॥

स०सि०टीका

आश्रयप्राप्तत्वेऽत्यादि । येषां योगिनां ग्राह्यग्राहकविकल्पो न प्रहीणः
ते तथा । तेषां यत्परचित्तज्ञानं तद् व्यवहारेऽविसंवादित्वेनास्मदादि-
सम्बद्धरूपादिदर्शनवत्प्रमाणं, न तु स्वरूपग्रहणात् । ग्राह्यग्राहक-

विकल्पस्याप्रहीणत्वे हेतुमाह— आश्रयाप्राप्तत्वं इति । तथाहि तेषां आलयविज्ञानलक्षणमप्राप्तत्वं । ते प्राप्ताः प्रहीणग्राह्यग्राहक-विकल्पवासनाः । यदि परचित्तज्ञानं स्वरूपं न गृह्णाति, कथं तर्हि स्फुटाकारतेति चेत् ? आह—

स०सि० योगबलाद्धि तेषां ज्ञानं परचित्ताकारविशेषानुकारि स्फुटावभासं उत्पद्यते, कर्मदेवताद्यधिष्ठानेन सत्यस्वप्न-दर्शनमिव ॥ ९१ ॥

स०सि०टीका योगबलाद्धीत्यादि । भावनाबलाद्धि योगिनां परचित्तज्ञानं परचित्ताकारविशेषानुकारि स्फुटं भवति, यथा कर्मबलादेवाधिष्ठानबलाच्च सत्यस्वप्नदृशां ज्ञानं स्फुटार्थाकारं उत्पद्यते तद्वत् । तत्र यदि तर्हि भावनाबलादेव योगिनैः परचित्तज्ञानं, तेन कथं चित्तस्वरूपं न गृह्यत इत्येवं मन्यते । तस्मादाह—

स०सि० न च तेषां परचित्तविषयमेव ज्ञानमुत्पद्यते । तेऽपि स्वचित्त-प्रतिभासिनो तत्समामाकारादेव ज्ञानात्परचित्तज्ञाः इत्यवधारणेन व्यवहर्हन्ते ॥ ९२ ॥

स०सि०टीका न च तेषां परचित्तविषयमेवेत्यादि । ते भावनाबलाज्जातमपि परचित्तस्वरूपं विषयीकर्तुं न शक्यन्ते, तादृशैर्योगिभिर्ग्राह्यग्राहकाकारविकल्पस्य परिहारात् । यदि योगिनः परचित्तस्य स्वरूपं न जानन्ति, कथं तर्हि परचित्तज्ञा इत्यवधारणं भवतीति चेत् ? तत्राहुः— तेऽपि स्वचित्तप्रतिभासिनो इत्यादि । योगिनोऽपि परचित्तसदृशाकारात् स्वचित्तप्रतिभासादेव परचित्तज्ञा इत्यवधारणेन व्यवहर्हन्ते । यदि स्वरूपाग्राहीति, कथं तर्हि प्रत्यक्षम् ? कथं च तत्प्रमाणमिति चेत् ? तस्मादाह—

स०सि०

तत्तदाकारानुकारिणः स्फुटावभासनात्प्रत्यक्षं, अविसंवादाच्च प्रमाणमिष्टम् ॥ ९३ ॥

स०सि०टीका

तत्तदाकारानुकारिण इत्यादि। यस्मात्परचित्ताकारं स्फुटमनुकरोति तस्मात्प्रत्यक्षमिष्टम्। यस्माच्चाविसंवादकम्, तस्मात्प्रमाणमित्यभिमतम्। अथ तथागतानां ग्राह्यग्राहकविकल्पमुक्तानां यत्परचित्तज्ञानं तत्परचित्तं विषयीकरोति आहोस्विन्न ? यदि करोति, तदा तस्यार्थोऽर्थान्तरमिति स्यात्। यदि न करोति, तर्हि भगवज्ज्ञानमप्ययथार्थं स्यादिति चेत् ? तस्मादाह —

स०सि०

भगवतः सर्वार्थाधिगमोऽचिन्त्यः, सर्वथा ज्ञानाभिधानगोचरातिक्रमात् ॥ ९४ ॥

स०सि०टीका

भगवतः सर्वार्थाधिगमोऽचिन्त्यः इत्यादि। न केवलं तेषां परचित्तज्ञानमचिन्त्यम्, अविशेषेण सर्वार्थसर्वाकारज्ञानमप्यचिन्त्यम्। कस्मात्? आह— तदवस्था सर्वथा वागगोचरातीतज्ञानस्येति उक्तम्। तथागतज्ञानादितरेण ज्ञानेनावधारयितुमशक्यत्वाज्ज्ञानगोचरातीतत्वम्। द्विविधं सर्वार्थज्ञानम्— आदर्शज्ञानेन सर्वधर्मस्वभावतथताज्ञानं, प्रत्यवेक्षणज्ञानेन सर्वभावज्ञानं च। तत्रादर्शज्ञानेन ग्राह्यग्राहकविकल्पसम्यगपोहितसर्वधर्मस्वभावतथताया अनुभवात् सर्वार्थज्ञानं परमार्थतः सर्वज्ञानम्, लोकोत्तरज्ञानस्वरूपत्वात्। प्रत्यवेक्षणज्ञानेन लोकोत्तरज्ञानादनुप्राप्तं ग्राह्यग्राहकविकल्पयुक्तं सर्वसूक्ष्मावृत्तविप्रकृष्टभावानां सर्वाकारज्ञानं लौकिकसर्वाकारज्ञानम्, लोकोत्तरज्ञानादनुप्राप्तं लौकिकज्ञानस्वरूपत्वात्। तस्मात्प्रत्यवेक्षणज्ञानस्य सर्वार्थज्ञानरूपत्वं न विरुध्यते। तत्र ग्राह्यग्राहकविकल्पस्य सद्भावाभ्युपगमादयथार्थमपि न तत्, अविपरीतत्वेन दर्शनात्। समताज्ञानस्य तु प्रतीत्यसमुत्पन्नविषयत्वात्, तदादर्शज्ञानालम्बनं स्यात्। कृत्यानुष्ठानज्ञानं तु स्वसामान्य-

लक्षणविषयि स्यात् । तथा च तथागतज्ञानं चतुर्ज्ञानस्वभावम् ।
तत्रादर्शज्ञानं तु लोकोत्तरं स्यात् । तदनुप्राप्तानि अन्यानि लौकिकानि ।
तथा सति भगवतः सर्वार्थज्ञानमेतेषु चतुर्षु यथायोग्यमवधारयि-
तव्यम् ।

सन्तानान्तरसिद्धेस्तु भाष्यं ग्रन्थविभाजनात् ।

यत्सिद्धं कुशलं लोकास्तेन लाभं लभेरन् ॥

सन्तानान्तरसिद्धिसम्यक्त्वं उक्तं वचनमात्रतः ।

कृतं विनीतदेवेन बुद्धत्वमभिकांक्षिणा ॥

॥ आचार्य विनीतदेवकृता सन्तानान्तरसिद्धिटीका समाप्ता ॥

རྒྱུད་གཞན་གྲུབ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་

རབ་རྟུ་བྱེད་པ།

༡༡། ལྷ་གར་སྐད་དུ། སྐྱུ་མཁུ་ར་¹སྤྱི་རྒྱུ་མ་ཕུ་ཀར་ཏེ། བོད་སྐད་དུ། ལྷ་
 གཞན་གྱུ་བ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རབ་དུ་བྱེད་པ། འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུ་ར་གྱུ་ར་པ་ལ་
 ཕུག་འཆལ་ལོ། །རང་ལུས་སློ་སྤྲོ་འགྲོ་བ་ཡི། །བྱ་བ་མཐོང་ནས་གཞན་ལ་དེ།
 འཛིན་ཕྱིར་གལ་དེ་སློ་ཤེས་འགྱུར། །སེམས་ཅམ་ལ་ཡང་ཚུལ་འདི་མཚུངས།
 གལ་དེ་བདག་ཉིད་ལ་བྱ་བ་དང་། བཟོད་པ་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བ་སྤྲོ་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་
 དག་མཐོང་ནས། གཞན་ལ་དེ་དག་མཐོང་བས་གཡོ་བ་ཇེས་སུ་དཔྱག་པར་བྱེད་ན།
 ཚུལ་འདི་ནི་སེམས་ཅམ་ལ་ཡང་མཚུངས་པས། སེམས་ཅམ་དུ་སྒྲ་བས་ཀྱང་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཇེས་སུ་དཔྱག་པར་བྱ་³ནུས་དེ། དེ་ཡང་ཤེས་པ་གཞན་གྱིས་⁴
 གཡོ་བའི་བྱད་པར་མེད་པར་ལུས་དང་ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བའི་
 ཤེས་པ་དེ་ལྟ་བུ་དག་ཡོད་པར་⁵མི་འདོད་དོ། །གལ་དེ་གཞན་གྱི་ཤེས་པའི་བྱེད་པ་
 མ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་ཇེས་སུ་དཔྱག་པར་མི་རུང་ངོ་ཞེ་ན། འདྲ་བའི་
 ཕྱིར་མ་ཡིན་དེ། ས་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་གཞན་གྱི་ཤེས་པ་སྤྲོ་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་⁶དེ་དག་
 རྣམ་ཡང་མ་མཐོང་བས་དེས་ཀྱང་དེ་ཤེས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །གལ་དེ་བདག་ཉིད་
 ཀྱི་སེམས་གཞན་ལ་ཡོད་པ་དག་གི་ལྷ་མཆན་ཉིད་དུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །གཞན་

-
1	སྐྱུ་མཁུ་ར་	ཞེ།	སྐྱུ་མཁུ་	གསེས།
2	ཕུགས།		གསེས།	
3	བྱ་		གསེས་ནང་མེད།	
4	གྱི་		ཞེ།	
5	ཡོད་པར་ནི་		གསེས།	
6	ཅན་		གསེས་ནང་མེད།	

གྱི་སེམས་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེ་ལྟར་མི་རུང་། རང་གི་ཀུན་ནས་སྤང་བའི་
 སེམས་སོ་སོར་ཡང་དག་པར་མྱོང་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་¹དང་། བདག་ཉིད་གྱི་
 སེམས་གྱི་རྟེན་ཅན་ཡང་བདག་ཉིད་ལ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་དེ། དེ་ལྟར་མི་རུང་།
 རང་གི་ཀུན་ནས་སྤང་བའི་སེམས་སོ་སོར་ཡང་དག་པར་མྱོང་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་²
 དང་། བདག་ཉིད་གྱི་སེམས་གྱི་རྟེན་ཅན་ཡང་བདག་ཉིད་ལ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་དེ།
 དེ་དག་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་ནི་དེ་དང་འདྲ་བར་དམིཌ་པར་འགྱུར་བ་ཞིག་ན། དེ་
 ལྟ་མ་ཡིན་པར་མཐོང་བས། རྒྱ་མཚན་གཞན་གྱུ་པ་པ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། གཞན་ལ་
 ཡང་རང་གི་ཀུན་ནས་སྤང་བར་བྱེད་པའི་སེམས་ཡང་དག་པར་མྱོང་བ་མེད་པས་
 འདྲ་ལ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྤང་བའི་ཤེས་པ་རང་གི་སེམས་གྱི་གཡོ་བའི་རྒྱ་
 མཚན་ཅན་དག་ཀྱང་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པའི་སྤང་བས་ཡིན་པར་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་ཁ་
 ཕྱིར་བལྟས་པའི་སྤང་བ་དག་རྒྱ་མཚན་གཞན་ལས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ། །ཁ་ཕྱིར་
 བལྟས་པའི་སྤང་བ་དག་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཁོ་ནར་ཅི་སྟེ་མི་འདོད་ཅི་ན། རྒྱ་མཚན་
 མེད་པ་ཉིད་ཡིན་ན་³ཐམས་ཅད་རྒྱ་མཚན་ཉིད་དུ་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །རྣམ་པར་
 ཆད་པ་དང་རྣམ་པར་མ་ཆད་པར་སྤང་བས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ནི་ཤེས་པ་དག་
 པའི་⁴རྒྱ་མཚན་གཡོ་བ་ཉིད་ཐ་དད་པར་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་
 རྣམ་པར་མ་ཆད་པར་སྤང་བ་དག་ཀྱང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་དེ། ཁྱད་

1 མྱོང་བའི་ཕྱིར་ ཟླ།

2 མྱོང་བའི་ཕྱིར་ ཟླ།

3 ན་ གསེར་ནང་མེད།

4 དག་གི་ གསེར།

པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བུས་ན་སྒྲུང་བའི་ཁྱད་པར་རྣམ་པར་མ་ཆད་པའི་
 ཁྱད་པར་ཅན་ནི་¹གཡོ་བ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ཞི་ན། རྣམ་
 པར་ཆད་པ་ལ། ཡང་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །མདའ་དང་རྩ་
 འཕངས་པ་²དང་། རྒྱུགས་³དང་སྒྲུལ་པ་དང་། གཞན་གྱིས་རབ་དུ་བསྐྱོད་པ་ལ་
 སྟགས་པའི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བ་ཅན་རྣམས། ཡུལ་ཆད་པར་སྒྲུང་ཡང་⁴
 གཡོ་བ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ལ། གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་གཡོ་བ་ལ་
 སྟེར་པ་རྣམ་པར་མ་ཆད་པ་ཡིན་ཡང་དེ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །
 དེ་ལྟ་བུས་ན་འདིར་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ཅན་གྱིས་གཡོ་བ་རྟོགས་པ་ཡིན་པར་རིགས་
 སོ། །དེ་ལ་འགའ་ཞིག་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ཡིན་ན། འགའ་ཡང་དེ་
 ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་དུ་མི་འགྱུར་ཏེ། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་བུས་ན་བྱ་
 བའི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒྲི་རི་གཡོ་བའི་⁵སྒྲི་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་ཇི་ལྟར་⁶བྱ་
 བ་དམིགས་ལ་བདག་ཉིད་ལ་གཡོ་བ་མི་དམིགས་པའི་ཕྱིར། གཞན་ལ་གཡོ་བ་
 རྟོགས་པ་ལྟར། བྱ་བར་སྒྲུང་བ་དམིགས་པ་ལ་ཡང་དེ་དང་འདྲའོ། །ཕ་རོལ་པོ་
 ཡང་གཞན་གྱི་བཤེད་པ་དང་བྱ་བ་དག་གྱུ་མཆན་མེད་པར་ཅི་སྟེ་མི་འདོད་⁷དེ་འདི་

-
- 1 ཅན་ཁོ་ན་ནི་ གསེས།
 - 2 འཕངས་བ་ གསེས།
 - 3 རྒྱུགས་ གསེས།
 - 4 སྒྲུང་བ་ཡང་ གསེས།
 - 5 རི་གཡོ་བའི་ གསེས་ནང་མེད།
 - 6 ཇི་ལྟ་ གསེས།
 - 7 མི་འདོད་འདོད་ གསེས།

ནི་མཚུངས་སོ། །དེས་ན་གདོན་མི་བ་བར་དེ་གཉིས་ནི་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་
 ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་མེད་ན་མི་འབྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་བཟོད་དགོས་སོ། །ཕ་རོལ་པོ་
 ཡང་དེར་སྒྲུང་བ་དག་ལ་དེ་དང་འདྲ་བར་སྒྲ་¹བར་འགྱུར་བས་འདི་དག་ནི་²ཕན་
 ཚུན་ཁྱད་པར་མེད་དོ། །གལ་ཏེ་དེར་སྒྲུང་བ་དག་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཉིད་
 ཡིན་པར་སྒྲ་བ་ན། མི་ལམ་གྱི་ལ་ཡང་ཅིའི་³ཕྱིར་མི་སྒྲ་ཞེ་ན། བམས་ཅད་
 མཚུངས་ཏེ། ཕ་རོལ་པོ་ཡང་མི་ལམ་ན་གཞན་གྱི་བྱ་བ་དང་ཆེག་དམིགས་པ་དག་
 གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཡིན་པར་ཅི་སྟེ་མི་སྒྲ། གལ་ཏེ་དེ་དག་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་
 ན། དེ་བཞིན་དུ་དམིགས་པ་མཚུངས་ན་ཅི་སྟེ་མེད། གལ་ཏེ་མི་གཉིད་⁴གྱིས་བྲིས་
 གྱིས་ནོན་པའི་ཕྱིར། དོན་གྱིས་⁵སྒྲུང་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་འབྱུང་ངོ་ཞེ་ན། ཕ་
 རོལ་པོའི་ལྟར་ན་ཡང་། དེ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་དབང་གིས་⁶སྒྲུང་པའི་རྣམ་པར་
 ཤེས་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་རོ། །གལ་ཏེ་མི་ལམ་ན་ཡང་ཤེས་པ་དོན་དང་ལྡན་པ་
 ཡིན་ལ། དེའི་ཆེ་དམིགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཐུང་གཞན་ཉིད་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། གལ་ཏེ་
 ཕ་རོལ་པོ་ལ་བསྟུན་བའི་ཕྱིར། ལུང་དང་རིགས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་སྟོལ་བ་དམ་
 པ་མ་ཡིན་པ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་དེན་པར་བྱེད་ན་ནི། ཕ་རོལ་པོ་ཡང་དེ་གཞན་གྱི་དབང་

1 འདྲ་བར་སྒྲུང་གསེས།

2 ནི་གསེར་ནང་མེད།

3 ཡང་ཡིན་པ་ཅིའི་གསེས།

4 མི་གཉིས་གསེས།

5 གྱི་གསེས།

6 གི་གསེས།

ཅན་དུ་འདོད་པ་ལ་སུ་ཡང་ཆོག་པར་མི་བྱེད་དོ། །འདི་འབར་ཞིག་གི་ལྟར་ན་དེ་ལྟ་
བུའི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཐུང་གཞན་དབང་ཅན་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་དེ། བྱད་པར་ནི་
མངོན་སུམ་དང་བརྒྱད་པ་འདི་ཡོད་དོ། །རེས་འགའ་ནི་མི་ལམ་ན་ཡང་ཡོད་པ་
མངོན་སུམ་དེ་ཐུང་གཞན་གྱི་དབང་ཅན་དུ་འདོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། ལྟ་ལ་སྟུང་པའི་བྱིན་
གྱི་¹ལྟ་བུ་གྱིས་མི་ལམ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་བས་ན་འདིའི་འདི་ནི་གོ་ལ་བ་
དམ་པ་མ་ཡིན་པ་ལ་བརྟེན་པ་མ་ཡིན་ནོ། །རེ་ཞིག་བྱ་བ་དེ་ཉིད་གྱིས་ཀྱང་སེམས་
དེ་ཅི་སྟེ་རྟོག་པར་བྱེད། སེམས་གྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་འབྲས་བུ་
ཡིན་²པ་ནི་སེམས་གཞན་ལ་ཡང་འདྲ་བས་ཅི་སྟེ་རྟོག་པར་མི་བྱེད། གཞན་ཡང་
གལ་ཏེ་བྱ་བ་དེ་རང་ཡོད་པ་ཅམ་གྱིས་རང་གི་ཐུང་རྟོགས་པར་བྱེད་ན་ནི། མི་
དམིཌ་པས་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུ་རྟོག་པར་འགྱུར་རོ། །གལ་ཏེ་རྟོགས་ནི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་³
པའི་ཕྱིར་མི་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེ་ལ་དེའི་ཆེ་གཞན་གྱི་སེམས་ལས་ནི་བྱ་བའོ། །བྱ་
བ་ལས་ནི་ཤེས་པའོ། །ཤེས་པ་ལས་ནི་དེ་རྟོགས་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་བརྒྱད་པ་འདིས་
ཅི་ཞིག་བྱ། བྱ་བར་སྤང་བ་གཞན་གྱི་སེམས་ལས་རབ་དུ་སྟེ་བའི་ཆོས་ཅན་གྱི་ཤེས་
པ་ཁོ་ན་འདི་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་དེ། དེ་རྟོགས་པ་ནི་ཐ་མར་ཡང་
དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཡོ་བ་ཅམ་གྱིས་⁴སྟེ་ནི་བྱ་བ་དང་བརྟེན་པའི་ཤེས་པ་

1 བྱིན་གྱི་ གསེས།
2 འབྲས་བུ་གཉིད་ཡིན་ གསེས།
3 བལྟོས་ གསེས།
4 བྱི་ གསེས།

སྤྱི་རྒྱུ་ཡིན་པས་འབྲས་བུའི་¹ཐུ་རྟོ་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་བདག་ཉིད་ཀྱི་གཡོ་བའི་
 ཐུ་མཚན་ཅན་ནི་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པར་འཇུག་ལ། གཞན་ནི་གཞན་དུ་ཡིན་ཏེ།
 བྱད་པར་འདི་²ནི་ཤལ་ཆེ་བའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་དག་གི་ཐུ་དང་
 འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་དེ་ནི་གཉིད་ལྷག་པ་ལ་སྟགས་པའི་གནས་སྐབས་དང་གཞན་ན་³
 ཡང་མཚུངས་སོ། །འབྲུལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་བདག་ཉིད་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་གྱི་
 རྒྱུ་གྱི་བྱད་པར་ལ་ཉི་བར་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་གཡོ་བ་ལ་སྟགས་པའི་ཐུ་
 མཚན་གྱིས་འབྲུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བག་ཆགས་དེ་དག་ཁོ་ན་རེས་འགའ་
 གཞན་གྱིས་ཉི་བར་སྦྱར་བ་ལ་སྟུང་པས་བར་དུ་ཆོད་ཀྱང་འཇུག་པ་རྟེན་པར་འགྱུར་
 གྱི། ཉི་བར་སྦྱར་བ་གཏན་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ན་གནས་སྐབས་
 ཐམས་ཅད་དུ་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱིས་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བ་རྗེས་
 སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །བྱ་བས་གཡོ་བ་རྟོགས་ན་ནི། གཉིད་ལྷག་པ་
 དང་། གཞན་ན་རྟོགས་པར་འགྱུར་ལྟོ། །ཡང་ན་ནི་རྣམ་ཡང་མི་འགྱུར་ཏེ། གཞན་
 གྱི་གཡོ་བ་མེད་པར་ཡང་བྱ་བ་དམིགས་པ་འབྲུང་བའི་ཕྱིར་ལྟོ། །དམིཌ་པ་འབྲུང་
 བར་འགྱུར་གྱི་བྱ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །བྱ་བ་ནི་གཡོ་བ་རྟོ་པར་བྱེད་ན་འབྲུལ་པའི་
 གནས་སྐབས་ན་ནི་བྱ་བ་ཡང་མེད་དེ།⁴དོན་གྱིས་སྟངས་པའི་ཤེས་པ་འབྲུང་བའི་ཕྱིར་
 ཉེས་པ་མེད་དོ། །རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཐ་སྟོད་གདགས་པ་མཚུངས་པ་ལས་རེས་

1 བྱ་བ་གསེས།

2 འདི་གསེར་ནང་མེད།

3 ན་གསེར་ནང་མེད།

4 མེད་དོ། རྟོ།

འགའ་ནི་ཤེས་པ་དོན་གྱིས་སྤྲོད་པོ། །གཞན་ནི་གཞན་དུ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་
 དབང་འདི་ག་ལས་¹ཐོབ། གལ་ཏེ་གཉིད་ལ་སོགས་པས་གནས་སྐབས་འགྱུར་བ་
 ཡིན་ནོ་ཞེས། གལ་ཏེ་འདི་ལྟ་བུ་སྤྲོད་པ་ཡོད་²ན་མ་རིག་པས་³དཀྱགས་པའི་ཕྱིར་
 དེ་ལྟར་⁴འབྱུང་དུ་ཟད་མི་དཔ། དེ་ལྟར་ནི་དོན་གཞན་དུ་སྤྲོད་བྱ་ཉམས་པར་འགྱུར་
 བས་སྒྲུབ་དུ་མ་སྤྲོད་པར་མི་རྒྱས་པ་ཅན་ཆེད་ཆེན་པོ་ཅན་འདི་ལན་གདབ་པ་གཅིག་
 གིས་ངེས་པར་⁵ཆོམས་པར་འགྱུར་རོ། །ཅི་ག་དེ་དག་མཐོང་བས་ལུས་དང་ངག་
 གི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་དག་ལས་རང་⁶ཀུན་ནས་སྤྲོད་བར་བྱེད་པའི་རྗེས་སུ་དཔག་
 པར་རྟེན་པ་མ་ཡིན་ནམ། ཐུང་གཞན་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྤྲོད་
 བའི་ཤེས་པ་དུག་ནི་གཞན་གྱི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་དག་ཡིན་པར་འོས་པ་མ་ཡིན་ཏེ།
 དེ་དག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་དང་ཉེ་བར་ལེན་པ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་
 ན། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྤྲོད་བའི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཅན་
 ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེར་སྤྲོད་བའི་ཤེས་པས་ཀུན་ནས་སྤྲོད་བར་བྱེད་པའི་སེམས་
 རྟོགས་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་ནི་མི་ཟེར་རོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེས། དེའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་
 ཕྱིར་རོ། །རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་དག་ནི་བྱ་བ་དང་ཆེག་གི་རྒྱུ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ།

-
1	ག་ལ་	གསེས།
2	ཡོད་	སྤྲོད།
3	མ་རིག་པར་	གསེས།
4	དཀྱགས་པ་ལྟར།	གསེས།
5	ཅན་	གསེས་ནང་མེད།
6	ངེས་པ་	གསེས།
7	རང་	གསེས་ནང་མེད།

ཀུན་ནས་སྤྲོད་བར་བྱེད་པའི་སེམས་ཀྱི་ཐུང་ལས་སྐྱེས་པ་དག་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །ཀུན་
 ནས་སྤྲོད་བར་བྱེད་པའི་སེམས་ཀྱང་དེ་དག་གི་ནི་ཉི་བར་ལེན་པའི་ཐུ་ཁོ་ན་ཡིན་ལ།
 ཐུང་གཞན་གྱི་ཤེས་པ་དག་ནི་བདག་པོའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཉི་
 བར་ལེན་པས་བསྐྱེད་པ་དེ་དག་ལ་འབྲེལ་བ་དེས་ཀྱང་ཉི་བར་གདགས་པས་རྣམ་
 པར་རིག་བྱེད་དག་¹ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །བདག་དང་གཞན་ལ་རང་རང་གི་སྤྲོད་
 བ་ཉམས་སུ་མྱོང་མོད་ཀྱི། རབ་རིབ་ཅན་ཉིད་²ཀྱིས་ཟླ་བ་གཉིས་མཐོང་བ་བཞིན་
 དུ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་བྱེད་པ་ཆུ་སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་ཁྱད་པར་ཐོག་
 མ་མེད་པའི་དུས་ལས་³དོན་གཅིག་འཛིན་པར་ངེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྒྱ་གཅིག་ལས་
 སྐྱེས་པས་རང་དང་གཞན་གྱི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་པ་དག་ལ་རྣམ་པར་⁴རིག་
 བྱེད་དུ་ཉི་བར་འདོགས་སོ། །ཅི་སྟེ་བྱ་བ་ལ་སོཾ་པར་སྤྲོད་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་
 འབྲས་བུའི་རྟགས་ལས་སྐྱེས་པ་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་དེ་དག་⁵གཞན་གྱི་སེམས་
 ཡུལ་དུ་བྱེད་དམ། འོན་ཏེ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་དུ་བྱེད་ན་ནི་དོན་གཞན་ཡིན་པར་
 འགྱུར་རོ། །ཡུལ་དུ་མི་བྱེད་ན་ནི་ཤེས་པས་ཕ་རོལ་གྱི་སེམས་ཡོད་པ་ཇི་ལྟར་ཤེས་
 ཏེ། དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཤེས་པར་དེ་འགྱུ་བ་པ་མི་སྤྲོད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེ་ན། འདི་ཡང་
 ཐལ་བར་འགྱུར་བར་མཚུངས་ཏེ། བྱ་བ་དང་ཆེག་དག་གིས་གཞན་གྱི་སེམས་

1 དག་ གསེར་ནང་མེད།

2 ཅན་གཉིས་ གསེར།

3 དུས་ལ་ གསེར།

4 པ་ གསེར་ནང་མེད།

5 དག་ གསེར་ནང་མེད།

རྟོགས་¹པ་ལྟར་ན་ཡང་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡུལ་དུ་བྱེད་ན་ནི། དེའི་ཆེ་རང་གི་སེམས་
 ཤེས་པ་བཞིན་དུ་དེའི་རྣམ་པ་ཡང་ཤེས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་མི་ཤེས་ན་
 རྟོགས་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་²ཇི་ལྟར་འཇིན། གལ་ཏེ་རྟོགས་ཀྱིས་ནི་སྤྱི་རྟོགས་པའི་ཕྱིར་
 རྣམ་པར་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། སྤྱི་དེ་ཅི་ག་གཞན་³གྱི་སེམས་ཉིད་ཡིན་ནམ།
 འོན་ཏེ་གཞན་ཞིག་གམ།⁴ འོན་ཏེ་བཟོད་དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་ཡིན། གཞན་ཉིད་དང་
 བཟོད་དུ་མི་རུང་བ་ཉིད་དག་ཅིག་ཡིན་ན་ནི་འདིས་སྤྱི་དེ་ཁོ་ན་གཟུང་གི་གཞན་གྱི་
 སེམས་ནི་མ་ཡིན་ན། ཇི་ལྟར་འདིས་དེ་རྟོགས་པར་འགྱུར། སྤྱི་གཞན་གྱི་སེམས་
 ཉིད་⁵ཀྱང་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡོད་ན་དེའི་རྣམ་པ་ཡང་ཤེས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ་
 ཞེས་བཤད་ཟིན་ཏེ།⁶ འདི་ནི་ཇིས་སྤྱད་པའི་ཚུལ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །ཇིས་སྤྱད་
 པའི་པ་ནི་དོན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པར་བྱེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། མངོན་སུམ་དང་
 འདྲ་བར་སྒྲུང་བ་ཁྱད་པར་⁷མེད་པ་ལ་སོགས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་⁸རོ། །
 དེའི་ཕྱིར་འདི་ནི་ཆད་མ་ཉིད་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་ཀྱང་མངོན་
 པར་འདོད་པའི་དོན་ལ་མི་སྤྱི་བས་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དུ་བ་ལ་

-
1	རྟོག་	གསེས།
2	ཉིད་	གསེར་ནང་མེད།
3	ཅི་གཞན་	གསེས།
4	འོན་ཏེ་གཞན་ཞིག་གམ།	སྤྱི་ནང་མེད།
5	ཉིད་	གསེར་ནང་མེད།
6	ནོ།	གསེས།
7	སྒྲུང་བ་བྱེད་པས་	ནོ།
8	བའི་ཕྱིར་	གསེར་ནང་མེད།

སྟོགས་པའི་རྟོགས་ལས་སྐྱེས་པ་ཡང་མེ་ལ་སྟོགས་པའི་རང་གི་ངོ་བོའི་¹ཡུལ་ཅན་
 མ་ཡིན་ཏེ། མཐོང་བ་དང་ཁྱད་པར་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་²ེ།
 རྗེས་སུ་དཔག་པ་འདས་པ་ལ་སྟོགས་པ་དང་། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དག་ལ་ཡང་
 འཇུག་པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། རྟོན་བྱེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་³
 ེ། །གཞན་གྱི་སེམས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལ་ཡང་མངོན་པར་འདོད་པའི་རྟོན་ལ་མི་
 སྐྱབ་ཡོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། འཇུག་པར་བྱེད་པ་⁴དེའི་སྟོན་སྟེ་སྟོག་ཆགས་གཞན་ཡོད་
 པར་རྟོགས་ནས་ཡང་ནས་ཡང་དུ་ཐ་སྟོད་དག་ལ་འཇུག་ན། དེའི་དབང་གིས་
 འབྱུང་བའི་རྟོན་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་ེ། །འཇིག་རྟོན་ནི་འབྲས་བུ་དེ་ཙམ་ལ་སེམས་
 ཤིང་སྟོག་ཆགས་གཞན་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཡང་ཕྱིར་ཏེ། སྐྱེས་བུ་རྟོན་
 ཕྱི་མའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་ཚུང་བ་ཙམ་གྱིས་⁵ེ་བ་མེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་
 ེ། །ཤེས་པ་ལྷ་མས་ཐ་སྟོད་རྟོགས་པས་རྟོན་བྲས་པ་ཉིད་ཀྱིས་⁶ཆད་མ་⁷ཉིད་དུ་
 གྲུབ་པའི་ཕྱིར་ེ། །མི་ལམ་ན་ཡང་ཤེས་པ་ལྷ་མ་ལས་རྟོན་ཕྱི་མར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་
 པ་སྐྱེ་བ་མ་ཡིན་ནམ། དེ་ཙམ་གྱིས་ནི་ཤེས་པ་ལྷ་མ་ཆད་མ་ཡིན་པར་འོས་པ་མ་
 ཡིན་ཏེ། དེའི་ཆེ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་འབྲུལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ེ་ཞེ་ན། འདིར་

1 མི་འཇིན་ཀྱང་..... རང་གི་ངོ་བོའི་ གསེར་ནང་མི་སྒྲུང་།

2 བའི་ཕྱིར་ གསེར་ནང་མེད།

3 བའི་ཡང་ཕྱིར་ གསེར་།

4 བྱེད་པས་ གསེར་།

5 ཚུང་བ་སྐྱེས་པ་ཙམ་གྱིས་ གསེར་།

6 ཀྱི་ རྟེན་ ཅོ།

7 མ་ གསེར་ནང་མེད།

ནམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་པ་ནི་ནམ་ཡང་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བའི་དབང་མེད་པར་མི་
 འབྱུང་བས། དེ་དག་གིས་ཀྱང་དེ་དག་ཇེས་སུ་དཔོག་པར་བྱེད་དོ། །འབྲུལ་པའི་
 དབང་གིས་ནི་རེས་འགའ་བར་དུ་ཆོད་ཀྱང་འབྱུང་སྟེ། དེ་དག་གི་དབང་གིས་སྟོང་
 པ་ནི་མ་ཡིན་གྱི་མངོན་སུམ་དང་བརྒྱད་པ་ཞེས་པའི་བྱད་པར་འདི་ནི་ཡོད་དོ་ཞེས་
 བཤད་ཟིན་དོ། །དེ་ལ་ཇི་ལྟར་ནམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་པ་སྤྲུལ་ནམས་བརྒྱད་དེ་
 གཡོ་བའི་དབང་གིས་སྟེ་བ་ལྟར། དེའི་འོག་རྩལ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡོད་པ་དག་
 ཀྱང་དེ་དང་འདྲའོ། །ནམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་པའི་དེན་གཡོ་བའི་གནས་སྐབས་
 ཕྱི་མའི་སེམས་ཀྱི་བྱེད་ཁོ་ན་ལས་བརྒྱད་དེ་སྟེའོ། །དེ་ཡང་ཇེས་སུ་དཔག་པ་ཅི་
 འདྲ་བ་དེ་ལྟ་བུའི་མི་སྟེ་བ་དང་། བ་སྟེད་ཀྱང་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པས་ཅིས་ཀྱང་མི་
 བཟུང་ངོ་། །གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཇེས་སུ་དཔག་པ་ནི་དེའི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་
 ཀྱང་མི་སྟེ་བའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་དུ་ཚུགས་གཞན་གྱི་སེམས་མངོན་
 སུམ་དུ་ཤེས་པ་ནམས་ཀྱིས་གོ་ཇི་ལྟར། གལ་ཏེ་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་²རང་གི་ངོ་
 བོ་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་པར་གྱུར་ན་ནི་དེའི་བཟུང་བ་དོན་གཞན་ཡིན་པར་འགྱུར་
 རོ། །མི་ཤེས་ན་ནི་དེ་དག་ཇི་ལྟར་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་པ་ཡིན། ཇི་ལྟར་མངོན་
 སུམ་གྱི་དོན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་པར་ཡང་འགྱུར། འོན་ཏེ་མི་འཇིན་ན་ནི་ཇི་
 ལྟར་ཆད་མ་ཡིན་ཞེ་ན། གནས་མ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་ནལ་འབྱོར་བ་བཟུང་བ་དང་
 འཇིན་པའི་ནམ་པར་རྟོག་པ་མ་སྤངས་པ་ནམས་ཀྱིས་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་

1 ཐུན་ བསེས།
 2 ཀྱི་ བསེས།

ཡང་། བ་སྟང་ལ་མི་སྲུ་བ་ཉིད་ཀྱིས་གཟུགས་ལ་སྟགས་པ་མཐོང་བ་བཞིན་དུ་ཆད་
 མ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །རྣལ་འབྱོར་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་དེ་དག་ལ་ཤེས་པ་གཞན་གྱི་སེམས་
 ཀྱི་རྣམ་པའི་བྱེ་བྲག་གི་རྗེས་སུ་བྱེད་པ་གསལ་བར་སྤང་བ་འབྱུང་བར་འགྱུར་དེ།
 ལས་དང་ལྟ་ལ་སྟགས་པའི་བྱིན་གྱི་སྟོབས་ཀྱི་¹སྟོབས་ཀྱིས་མི་ལམ་བདེན་པ་མཐོང་
 བ་བཞིན་ནོ། །དེ་དག་ལ་ཡང་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཉིད་ཀྱི་²ཤེས་པ་
 འབྱུང་བ་ནི་མ་ཡིན་དེ། དེ་དག་ཀྱང་རང་གི་སེམས་སྤང་བ་དེ་དང་། རྣམ་པ་
 མཚུངས་པ་ཁོ་ན་ཉིད་ཤེས་པ་ལས། གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་ཞིས་བྱ་བ་³འཇིགས་
 པར་གཟུང་བས་⁴བ་སྟང་འདྲོགས་སོ། །མངོན་སུམ་དུ་ནི་དེའི་རྣམ་པའི་⁵རྗེས་སུ་
 བྱེད་པ་གསལ་བར་སྤང་བའི་ཕྱིར་དང་། མི་སྲུ་⁶བའི་ཆད་མ་ཞིས་བྱ་བར་འདྲོད་
 ནོ། །བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་དོན་ཐམས་ཅད་ཐུགས་སུ་ཆུད་པ་ནི་བསམ་གྱིས་མི་
 བྱུང་གྱི། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཤེས་པ་དང་བཞེད་པའི་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་
 ཕྱིར་རོ། ཐུང་གཞན་གྱུ་པ་ཞིས་བྱ་བའི་རབ་དུ་བྱེད་པ་སྟོབ་དཔོན་རྣམ་གྱི་རྗེས་
 མཇུག་པ་ཐོགས་སོ། །ཐུ་གར་གྱི་མཁན་པོ་བུ་རྩ་སྟེང་དང་། ལུ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་
 དགེ་སྟོང་དཔལ་བཅུགས་ཀྱིས་བསྐྱུར་ཅིང་ལུས་དེ་⁷གཏན་ལ་ཕབ་པའོ། །

-
1	ཀྱིས་	གསེས།
2	ཉིད་ཀྱི་	གསེར་ནང་མེད།
3	བྱ་བར་	གསེས།
4	གཟུང་ནས་	གསེས།
5	མངོན་སུམ་འདྲི་རྣམ་པའི་	གསེས།
6	བསྲུ་	གསེས།
7	ལུས་དེ་	གསེར་ནང་མེད།

ཐུང་གཞན་གྲུབ་པའི་འབྲེལ་བ་ཤད།

༡༡། །ཉུ་གར་སྐད་དུ། སརྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ བོད་སྐད་དུ། ཉུ་གཞན་གྲུབ་
པའི་འབྲེལ་བཤད། དཔལ་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་ཕྱག་འཆལ་ལོ། །

འགྲོ་བའི་སྤྲ་མ་གང་ཞིག་གིས། །

འདི་ཀུན་སེམས་ཙམ་དུ་གསུངས་པ། །

དེ་ལ་རབ་དུ་ཕྱག་འཆལ་ནས། །

ཉུ་གཞན་གྲུབ་པ་དབྱེ་བར་བྱ། །

རང་ལུས་སློ་སྒྲོན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཆེགས་སུ་བཅད་པ་འདིས་ནི་རབ་དུ་
བྱེད་པ་འདིའི་འབྲེལ་པ་དང་། བཛྲོད་པར་བྱ་བ་དང་། དགོས་པ་རྣམས་བསྟན་
ཏེ། དེ་ལ་ཉུ་གཞན་ཡོད་པ་ཉིད་ནི་བཛྲོད་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཉུ་གཞན་ཡོད་པ་
ཉིད་དུ་གྲུབ་པ་ནི་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །དགོས་པ་དེ་ཡང་རབ་དུ་བྱེད་པ་འདིས་སྒྲུབ་
པས་འདི་ནི་རབ་དུ་བྱེད་པ་དང་ལྷན་ཅིག་ཐབས་དང་ཐབས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པར་བྱ་
བའི་མཆན་ཉིད་ཀྱིས་འབྲེལ་བ་ཡིན་ནོ། །ཉུ་དང་འབྲས་བུར་འབྲེལ་བ་ལ་སོགས་
པ་འདི་ཁོ་ནའི་ཁོངས་སུ་འདུས་པས་ལོགས་གིག་དུ་མ་བཛྲོད་དོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲུབ་
བ་རྣམས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཞེས་པ་ཙམ་ཉིད་ཀྱི་ལྟར་ན་ཉུ་གཞན་ཡོད་པ་ཉིད་དུ་
མི་འཐད་དོ་ཞེས་གྲོལ་ལོ་ཞེས་ཀྱང་གསེ། འདི་ལྟར་དེ་དག་ནི་འདི་སྐད་ཅེས་ཟེར་
ནོ། །གང་གི་ལྟར་ན་སེམས་ཙམ་ཡོད་ཀྱི་ཕྱིའི་དོན་མེད་པ་དེའི་ལྟར་ན་སྒྲོག་ཆགས་
གཞན་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ལ། མངོན་སུམ་གྱི་ཆད་མ་ནི་མེད་དེ། ཤེས་པ་ཐམས་

1 འབྲེལ་ (གསེར)

2 ཅེས་ (གསེར)

ཅད་རང་གི་ཆ་ཙམ་ལ་དམིགས་པའི་ཕྱིར་རམ་ཡང་དག་པར་ན་དམིགས་པ་མེད་
 པའི་ཕྱིར་རོ། །ལུས་དང་ངག་གི་ལས་མེད་པའི་ཕྱིར་ཇེས་སུ་དཔག་པ་ཡང་མེད་དེ།
 འདི་ལྟར་ལུས་དང་ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དག་གི་སྟོག་ཆགས་¹གཞན་ཇེས་སུ་
 དཔག་པར་བྱ་བ་ཡིན་ན། རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཙམ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱྱེཾ་ལ་ནི་ལུས་དང་ངག་
 གི་ལས་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དག་མེད་དོ། །ལུང་ཡང་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོའི་ནང་དུ་
 འདུས་པའི་ཕྱིར་དེ་སྤངས་ན་མི་སྤྲིད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །འདི་ལྟར་ལུང་ནི་སྤྲི་
 བདག་ཉིད་དམ་ཡིག་འབྱུང་འོ་བོ་ཉིད་གཅིག་ཡིན་པར་འགྱུར་བྱང་ན། འདི་གཉི་
 ག་ཡང་བྱེད་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་མེད་དོ། །ལུང་ཡང་གཟུགས་ནི་ཡུལ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་ཆད་མ་
 ཉིད་ཡིན་པར་ཡང་མི་འདོད་དེ།² འདི་ལྟར་འདིའི་ཡུལ་ནི་ཆད་མ་གཉིས་ཀྱི་
 ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །དེ་ལྟ་བུས་ན་ལུང་གི་སྒྲོ་ནས་ཀྱང་སྟོག་
 ཆགས་གཞན་ལ་རྟོག་པར་རྒྱས་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲུབ་དེ་ལྟར་ལོག་
 པར་རྟོགས་³པ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བཞེད་པར་བྱའོ། །ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་མངོན་སུམ་
 གྱིས་སྟོག་ཆེད་གཞན་རྟོག་པར་མི་འདོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། ཚུ་རྟལ་མཐོང་བ་རྣམས་
 ཀྱིས་ནི་མངོན་སུམ་གྱི་སྟོག་ཆེད་གཞན་ཤེས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ལུང་ཡང་ཡིག་
 འབྱུང་འོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་ནོ། །འོན་ཀྱང་སྟོན་པ་པོའི་དབང་གིས་ངག་དང་ཆིག་དང་
 ཡི་གེ་བྱད་པར་ཅན་དུ་སྤྲང་བའི་ཤེས་པ་སྟེ་བ་གང་ཡིན་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནི་རྟོག་པར་

1 ཆགས་ (གསེར)

2 དོ། (གསེར)

3 རྟོག་ (གསེར)

བྱེད་པའི་ཐུང་ལ་ཡོད་པ་ཡིན་ཡང་ཉེ་བར་གདགས་པའི་སྒྲོ་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་
 པའི་འཇམ་སེར་སྐྱའི་འཇམ། གཟེང་ཟན་པའི་ཆིག་ཅེས་བྱེད་པ་པོའི་ཡིན་པར་ཐ་སྙད་
 འདྲ་སོ། །འདི་ལྟར་སངས་རྒྱས་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཚྱོད་¹པར་བྱེད་པའི་སྐྱའི་སྐྱའི་
 རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཡིན་པར་འདྲོད་ཀྱི་སྐྱའི་ཁྱད་པར་ནི་ཡོད་ཀྱང་མ་ཡིན་ཏེ།
 དེ་ནི་སྒྲོ་མ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱབས་པའི་གདན་ཆིགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་
 རྣམ་པར་ཚྱོད་²པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཡིན་པ་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་ལུང་
 གི་སྒྲོག་ཆགས་གཞན་ཏྲོགས་པར་ནི་ཁས་མི་ལེན་གྱི་འོན་ཀྱང་རྗེས་སུ་དཔག་པས་
 ཡིན་ནོ། །རྗེས་སུ་དཔག་པ་དེ་ཡང་རི་ལྟར་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་མེད་ཀྱང་འཇུག་
 པ་དེ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རང་ལུས་སྒྲོ་སྒྲོན་འགྲོ་བའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱབས་པ་སྒྲོས་ཏེ།
 འདི་ནི་རེ་ཞིག་བསྐྱུས་པའི་དོན་ཡིན་ནོ། །ཡན་ལག་གི་དོན་ནི་བཟློད་པར་བྱ་སྟེ།
 སྒྲོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་པའོ། །དེ་ཡང་འདིར་འགྲོ་བ་དང་འོང་བ་དང་ཀུན་དུ་སྒྲོ་བར་
 འདྲོད་པའི་ངོ་བོ་ཡིན་པར་ཡོངས་སུ་གཟུང་སྟེ། དེ་ནི་བྱ་བའི་རྒྱ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།
 བྱ་བ་གང་ལ་དེ་སྒྲོ་དུ་འགྲོ་བ་ཡོད་པ་དེ་ནི་སྒྲོ་སྒྲོན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ནོ། །སྒྲོ་ཞེས་
 བྱ་བའི་སྒྲོ་ནི་འདིར་རྒྱ་ཡིན་པར་སྒྲོན་ཏེ། རྒྱ་ནི་སྒྲོ་ན་ཡོད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ།
 གལ་ཏེ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་དུ་སྒྲོ་བ་རང་གི་ཐུང་ལ་སྒྲོ་སྒྲོན་དུ་འགྲོ་བའི་བྱ་བ་དེ་དག་
 མངོན་སུམ་དང་རྗེས་སུ་དཔག་པ་དག་གིས་དམིགས་ནས་ཕྱིས་གཞན་གྱི་ཐུང་ལ་
 འཇིན་པའི་ཕྱིར་བཟློད་པར་འདྲོད་པའི་ངོ་བོའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་སྒྲོ་ཤེས་པར་

1 བཟློད་ (གསེར)

2 བཟློད་ (གསེར)

འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་འདི་སྒྲུལ་དུ་ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲུབ་པ་ནི་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་མཚན་
 མར་¹ གྲུབ་པ་ལ་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་དག་ཏུགས་ཉིད་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་པར་
 བྱེད་ཀྱི། ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་ནི་དེ་དག་མེད་ན་ཇི་ལྟར་མཚུངས་སྒྲུལ་
 དུ་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་ཤེས་པ་གཞན་གྱི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲོས་ཏེ།
 ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པ་ཡང་། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་མེད་
 པར་ལུས་དང་ངག་གི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་པ་ཅན་གྱིས་ཤེས་པ་ལུས་དང་
 ངག་གི་རྒྱུ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུབ་པ་དག་ཡོད་པར་ནི་མི་འདོད་དོ། །བདག་གི་
 ཤེས་པ་ལས་གཞན་པའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཤེས་པ་གཞན་ཡིན་ནོ། །དེ་དང་
 མཚུངས་པ་དང་ལྡན་པའི་གཡོ་བ་ནི་ཤེས་པ་གཞན་གྱིས་གཡོ་བ་སྟེ་དེའི་ཁྱད་པར་
 ལ་དེ་སྐད་ཅེས་བྱའོ། །ཁྱད་པར་ཞེས་སྒྲོས་པས་ནི་བྱེད་པར་འདོད་པ་དང་སྒྲུབ་པ་
 འདོད་པ་ཡོངས་སུ་བསྟོལ། །ཕྱི་རྒྱུ་གྱི་དོན་དུ་སྒྲུབ་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དོགས་པ་
 བསུ་བའི་ཕྱིར། གལ་ཏེ་གཞན་གྱི་ཤེས་པའི་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲོས་ཏེ།
 བྱེད་ཀྱིས་རྒྱུ་ཡང་བྱ་བ་དང་ཆེག་གི་རྒྱུ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་
 དག་མི་དམིགས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་བྱེད་ཇི་ལྟར་ཇེས་སུ་དཔོག་པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་
 ཕྱོགས་སྒྲུ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲུབ་པས་འདྲ་བའི་ཕྱིར་
 མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲོས་ཏེ། འདི་ནི་ཉེས་པ་མེད་དེ། འདི་ལྟར་ཁྲུག་ཀ་འདི་ནི་
 བྱེད་པ་ཡང་མཚུངས་སོ། །མཚུངས་པ་དེ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར། བ་རྒྱུ་པོས་

1 མཚན་མཚན་མར་ (གསེར)

2 བྱི་ (གསེར)

ཀྱང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། ཕྱི་འོན་དུ་སྟོབས་ཀྱང་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་
 གཡོ་བ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་གྱི་བྱ་བ་དང་བཟོད་པ་¹དེ་དག་ནམ་ཡང་མ་མཐོང་ངོ་།
 དེའི་ཕྱིར་དེས་ཀྱང་གཞན་གྱི་སེམས་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ལྷན་ཀ་འདི་ནི་
 ཤིན་དུ་ནར་མི་འོང་བ་ཡིན་དེ། བསྐྱབ་པར་བྱ་བ་ལ་ནི་འབྲེལ་པ་གྲགས་པ་བཅའ་
 བར་བྱ་བ་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཉེས་པ་མཚུངས་པ་ཁོ་ནས་ཕ་རོལ་པོ་
 ཚེམས་པར་འགྱུར་བས་ཉེས་པ་གཞན་མི་བཟོད་དོ། །འདིར་ཕྱི་འོན་དུ་སྟོབས་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་དཔྱག་པའི་ཐབས་ཡོད་དོ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་
 བསྐྱབ་པར་གཏུག་དེ་བདག་ཉིད་ཀྱི་སེམས་གཞན་ལ་ཡོད་པ་དག་གི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོབས་
 པ་སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་བདག་ཉིད་ཀྱི་སེམས་ཐུང་གཞན་པ་²ཡོད་པའི་བྱ་བ་དང་
 བཟོད་³པ་དག་གི་ཐུ་ཉིད་ཡིན་པར་མི་རུང་བ་དེའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་
 དཔྱག་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཕྱོགས་སུ་མའི་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་
 སྟོབས་ཇི་ལྟར་མི་རུང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོབས་པ་སྟོས་དེ། ཅི་སྟེ་བདག་ཉིད་ཀྱི་སེམས་
 གཞན་ལ་ཡོད་པ་བདག་⁴གི་ཐུ་མཚན་ཉིད་དུ་མི་རུང་བ་བཟོད་པར་བྱ་དགོས་སོ། །
 ཕ་རོལ་པོས་མི་རུང་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རང་གི་ཀྱན་ནས་སྦྱང་བར་བྱེད་པའི་
 སེམས་སོ་སོར་ཡང་དག་པར་སྦྱང་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྟོས་དེ། གཞན་གྱི་

1 བཟོད་པ་དང་ (གསེར)

2 གཞན་ལ་ (གསེར)

3 ཟོད་ (གསེར)

4 དག་ (གསེར)

3 འདི་ལ་རྟེན་བདག་ཉིད་ (གསེར)

ན་ཤུགས་ཀྱིས་སེམས་གཞན་གྲུབ་པ་ཡིན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་སུ་མའི་དོགས་པ་
 ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས་གཞན་ལ་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ།
 ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲ་བ་ལ་ཡང་རང་གི་རྒྱུད་ལ་བྱ་བ་དང་། བཛྲོད་¹པར་
 སྒྲང་བའི་ཤེས་པ་ཡུལ་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲང་བ་དག་ཀྱན་ནས་སྒྲང་བར་བྱེད་
 པའི་སེམས་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་²མྱོང་བ་མེད་དོ། །གཏན་ཆེགས་བསྐྱུ་བ་ཡང་
 འདྲ་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲང་བའི་ཤེས་པ་རང་གི་སེམས་
 ཀྱི་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་དག་ཀྱང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ། བྱ་བ་དང་
 ཆེག་དུ་སྒྲང་བའི་ཤེས་པ་རང་གི་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་གང་དག་ཡིན་
 པ་དེ་དག་ཀྱང་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པའི་སྒྲང་བ་སྟེ། ང་འགྲོའོ་ང་སྒྲོའོ་ཞེས་བྱ་བར་
 བདག་ཉིད་དང་འབྲེལ་བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲང་བར་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། །
 གཞན་གྱི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པ་དག་ནི་འདི་འགྲོའོ། །འདི་སྒྲོའོ་ཞེས་བྱ་བར་ཁ་ཕྱིར་
 བལྟས་པར་སྒྲང་བར་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་བུས་ན་རྒྱ་མཚན་གཞན་ལ་³སྒྲོའོ་
 ཞེས་བྱ་བར་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །རང་གི་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བ་ནི་རང་གི་སེམས་ཀྱི་གཡོ་
 བ་སྟེ་གང་ལ་རྒྱ་མཚན་དེ་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ་བར་ཆེག་རྣམ་པར་སྐྱར་རོ། །ཕྱིའི་དོན་
 དུ་སྒྲ་བས་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པའི་ཤེས་པ་དག་གི་རྒྱ་གཡོ་བ་ཉིད་ཡིན་པ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་
 བའི་ཕྱིར་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པའི་སྒྲང་བ་དག་རྒྱ་མཚན་མེད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་

1 ཛྲོད་ (གསེར་)

2 ཡང་དག་པ་ (གསེར་)

3 གཞན་ལས་ (གསེར་)

པ་སྒྲིལ་དེ། ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པའི་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་གྱུ་མཚན་
 མེད་པར་ཅི་སྟེ་མི་འདོད་དེ། གཡོ་བའི་གྱུ་མཚན་ཅན་དག་མ་ཡིན་དུ་ཟད་མེད་
 ཅེས་བྱ་བའི་ཐ་ཆིག་གོ། ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲིལ་ནི་དམིགས་པ་རྣམ་པར་
 ཆད་པ་ལ་བྱའོ། །གང་དག་ལ་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པར་སྒྲུང་བའི་ངང་ཚུལ་ཡོད་པ་དེ་
 དག་ནི་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པའི་སྒྲུང་བ་དག་གོ། འདི་དག་ལ་གྱུ་མཚན་མེད་པས་ན་གྱུ་
 མཚན་མེད་པ་སྟེ། གྱུ་མཚན་ཅམ་བཀག་པར་གྲག་མེད་གྱི། འོན་ཀྱང་སྐབས་གྱི་
 དབང་གིས་ན་གཡོ་བ་ཅམ་བཀག་པ་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། །གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲི་
 བས་གྱུ་མཚན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐབས་པ་སྒྲིལ་དེ། གལ་དེ་བྱ་བ་
 དང་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་དག་གཡོ་བ་མེད་
 པར་ཡང་ཡོད་པར་འགྱུར་ན་ནི། དེའི་ཆེ་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པ་དག་ཀྱང་གཡོ་བའི་
 གྱུ་མཚན་ཅན་ཉིད་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་མོ། །འདི་ལྟར་གལ་དེ་འགའ་ཞིག་གཡོ་བ་
 མེད་པར་བྱ་བ་དང་ཆིག་གི་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་དེའི་ཆེ་ཁྱད་པར་མེད་པས་བྱ་བ་
 དང་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གཡོ་བ་མེད་པར་འབྱུང་བར་
 འགྱུར་མོ་སྟམ་དུ་བསམས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདི་སྟམ་དུ་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་
 རྣམ་པར་མ་ཆད་པས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། དེ་བས་ན་རྣམ་པར་
 ཆད་པར་སྒྲུང་བ་དག་ནི་གྱུ་མཚན་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་ལ། ཅིག་ཤོས་ནི་གྱུ་མཚན་
 དང་བཅས་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་མོ་སྟམ་དུ་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་ཆད་པ་
 དང་རྣམ་པར་མ་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐབས་པ་སྒྲིལ་དེ། རྣམ་པར་ཆད་

པར་སྒྲུང་བ་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲུང་བའོ། །དེས་ཀྱས་པའི་ཁྱད་པར་བྱེ་བྲག་གི་
 མཚན་ཉིད་དེ་ནི་གང་གིས་ན། །ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པར་སྒྲུང་བ་དག་ནི་གཡོ་བའི་རྒྱ་
 མཚན་ཅན་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ལ། གཞན་དག་ནི་གཡོ་བའི་མཚན་ཉིད་ཅན་ཡིན་
 པར་འགྱུར་བ། ཤེས་པ་དག་ནི་རྒྱ་མཚན་གཡོ་བ་ཐ་དད་པ་ཉིད་དུ་བྱེད་པ་ནི་མ་
 ཡིན་ནོ། །རྣམ་པར་བྱེད་པ་ནི་འདིར་རྣམ་པར་བྱེ་སྟེ་འཛོག་པའམ་འགོག་པ་ཡིན་
 ནོ། །རྒྱ་མཚན་ཐ་དད་པ་ཉིད་མེད་ན་ཉེས་པ་ཅི་ཡོད་ཅི་ན། དེས་ན་རྣམ་པར་མ་
 ཆད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། འདི་ལ་གང་གིས་ན་ཤེས་པ་ཐ་དད་
 པར་འགྱུར་པ་བྱ་བ་དང་ཆེག་དུ་སྒྲུང་བ་ཉིད་ལ་ཁྱད་པར་ཅི་ཡང་མེད་དོ། །དེ་བས་
 ན་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ཡང་ན་ནི་གཉི་ག་ཡང་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཉིད་དུ་
 མི་འགྱུར་རོ། །ཡང་ན་ནི་གཉི་ག་ཡང་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །
 དེ་ལྟར་ཤེས་པ་གཉིས་མཚུངས་པར་བསྐྱབས་ནས་མཇུག་བསྐྱུ་བའི་ཕྱིར། དེ་བས་
 ན་སྒྲུང་བའི་ཁྱད་པར་རྣམ་པར་མ་ཆད་པའི་ཁྱད་པར་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་
 སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་ཤེས་པ་གཉིས་མཚུངས་པ་ཉིད་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་བྱ་
 བ་དང་ཆེག་དུ་སྒྲུང་བ་རྣམ་པར་མ་ཆད་པའི་ཁྱད་པར་ཅན་གང་ཡིན་པ་དེ་འབའ་
 ཞིག་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཡིན་པ་དེ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཇི་ལྟ་ཞེ་ན། རྣམ་
 པར་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་ལ་ཡང་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བ་ཙམ་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་
 ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་རྣམ་པར་ཆད་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་པས་ཞེས་བྱ་བ་ཆེག་རྣམ་པར་
 སྐྱར་རོ། །བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ཞེས་སྟོས་པས་ནི་བྱ་བ་དང་བཟོད་པ་དག་སྟོན་པར་
 བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཁོ་ན་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་ཙམ་གྱི་དོན་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། དེ་

བས་ན་འདིར་བསྐྱུས་པའི་དོན་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་མ་ཆད་པའི་ཁྱད་པར་ལ་
 མི་ལྟས་¹པར་སྤྱིར་བྱ་བ་དང་བཟོད་²པར་སྤྱང་བ་ཙམ་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་
 ཡིན་དེ། འདི་ལྟར་ལ་ལ་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྤྱང་ཡང་གཡོ་བ་སྤྱིར་བྱ་བ་
 མཐོང་ལ། ལ་ལ་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྤྱང་ཡང་བདག་ཉིད་ཀྱི་གཡོ་བ་སྤྱིར་བྱ་
 འགྲོ་བ་ཅན་དུ་མ་མཐོང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །འབྲུལ་པའི་³གཏན་ཆེགས་དེ་
 ཉིད་⁴ཐབས་ཀྱིས་རབ་དུ་བསྐྱུས་པའི་བྱིས། མདའ་དང་རྩྭ་འཕངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་
 ལ་སྐྱེས་པ་སྤྱོད་དེ། མདའ་རྣམས་དང་རྩྭ་རྣམས་ནི་མདའ་རྩྭ་དང་། མདའ་
 དང་རྩྭ་། །དེ་དག་ནི་མདའ་དང་རྩྭ་ཡང་ཡིན་ལ། འཕངས་པ་ཡང་ཡིན་པས་
 ཞེས་བྱ་བས་ཆེག་རྣམ་པར་སྤྱིར་བྱ་བ་། མདའ་དང་རྩྭ་འཕངས་པ་རྣམས་དང་།
 རྩྭ་དང་སྤྱུལ་པ་དང་གཞན་གྱིས་རབ་དུ་བསྐྱུས་པ་ཞེས་ཆེག་རྣམ་པར་སྤྱིར་བྱ་བ་།
 སྤྱིར་བྱ་བ་སྤྱོད་པས་ནི་སྤྱི་མ་ལ་སྤྱིར་བསྐྱུས་། །དེ་དག་གི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་⁵ཅི་རྩེ་
 པར་ཡུལ་གཞན་དུ་འགྲོ་བ་ལ་སྤྱིར་བྱ་བའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་དེ། དེ་ལ་རྩྭ་དང་རྩྭ་
 དག་གི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་ཡུལ་གཞན་དུ་འགྲོ་བའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། །སྤྱུལ་པའི་
 བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་བྱ་བ་བཟོད་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། །གཞན་གྱིས་⁶རབ་དུ་

-
- 1 བསྐྱུས་ (གསེར)
 2 ཟོད་ (གསེར)
 3 འབྲུལ་པ་ (གསེར)
 4 དེ་ཉིད་ཀྱི་ (གསེར)
 5 ཅི་ (གསེར་ནང་མེད)
 6 བྱི་ (གསེར)

བསྐྱོད་པའི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་གཡོ་བའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཤེས་པ་གང་དག་
 ལ་མདའ་འཕངས་པ་ལ་སྟགས་པའི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དེ་དག་དུ་སྒྲུང་བ་ཡོད་པ་དེ་
 དག་ལ་དེ་སྐད་ཅེས་བྱའོ། །འདི་དག་གི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲུང་
 མོད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་གཡོ་བ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་རྣམ་པར་ཆད་
 པར་སྒྲུང་བ་གཡོ་བ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ཀྱིས་མ་ཁྱབ་བོ་ཞེས་བྱ་བས་¹
 བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་པར་མ་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་ལ་ཡང་འབྲུལ་པར་བསྟན་པའི་
 ཕྱིར། གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་གཡོ་བ་ལ་སྟེ་པ་རྣམ་²པར་མ་ཆད་པ་³ཡིན་པ་
 ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་གཡོ་བ་ཞེས་བྱ་བར་
 ཆེག་བསྟུའོ། །སྟགས་པ་སྟོས་པས་ནི་འཁོར་བ་ལ་སྟགས་པ་བསྟུ་སྟེ།⁴ གཞན་གྱིས་
 བྱས་པའི་གཡོ་བ་ལ་སྟགས་པ་རྣམ་པར་མ་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་དག་ཀྱང་བདག་ཉིད་
 ཀྱི་གཡོ་བ་ཚུན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པར་མ་མཐོང་ངོ་། །འདི་སྐད་དུ་འདི་དག་
 ནི་རང་གི་ལུས་དང་འབྲེལ་བ་ཡིན་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་བདག་ཉིད་ཀྱི་གཡོ་བ་ཚུན་
 དུ་འགྲོ་བ་ཅན་ཡང་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་གཉི་ག་ལ་ཡང་
 འབྲུལ་པ་ཡོད་པར་བསྟན་པས་ནས་མཇུག་བསྟུ་བའི་ཕྱིར། དེ་ལྟ་བུས་ན་འདིར་བྱ་
 བའི་ཁྱད་པར་ཅམ་གྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་གཉི་

1 བྱ་བ་ (གསེར)

2 རྣམས་ (གསེར)

3 པར་ཆད་པ་ (གསེར)

4 བསྟུ་དེ། (གསེར)

ག་ལ་འབྲུལ་པ་ཡོད་པར་བསྐྱབས་པ་དེའི་ཕྱིར་བྱ་བ་ཆེག་དུ་སྒྲུང་བ་ཙམ་ལས་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་དཔག་པར་ནུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་། རྣམ་པར་མ་
 ཆད་པར་སྒྲུང་བ་ཙམ་ལས་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཕྱ་བའི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲིམ་ནི་
 ལུས་དང་ངག་གི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བ་སྟོན་པར་བྱེད་དོ། །ཙམ་ཞེས་བྱ་
 བའི་སྒྲིམ་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་རྣམ་པར་མ་ཆད་པའི་ཁྱད་པར་སེལ་བར་བྱེད་
 དོ། །དེ་ལ་འདི་སྟམ་དུ་མདའ་འཕངས་པ་ལ་སྟེ་པའི་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བ་
 རྣམས་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་ཉིད་ཡིན་ཡང་གཡོ་བ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་ཙན་
 ཉིད་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་པའི་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲུང་བ་རྣམས་ནི་མ་ཡིན་
 པར་འགྱུར་རོ་སྟམ་དུ་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར་དེ་ལ་འགའ་ཞིག་དེ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་
 ཉིད་མ་ཡིན་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། གལ་ཏེ་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་།
 རྣམ་པར་མ་ཆད་པའི་ཤེས་པ་དག་ལས་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་གཡོ་བའི་སྐྱུ་ཙན་
 ཉིད་ཡིན་པར་མི་འདོད་ན། དེའི་ཆེ་འགའ་ཡང་གཡོ་བ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་ཙན་ཉིད་
 ཡིན་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་
 སྟོས་སོ། །འདི་ནི་གོ་བར་ཟད་དོ། །མཇུག་བསྟུ་བའི་ཕྱིར། དེ་ལྟ་བུས་ན་བྱ་བའི་
 ཁྱད་པར་གྱི་སྒྲིམ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་འགའ་ཞིག་དེ་སྟོན་
 དུ་འགྲོ་བ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་ཡིན་ན། ཐམས་ཅད་དེ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་
 ཐལ་བར་འགྱུར་བ་དེའི་ཕྱིར་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་བོར་དེ། ཕྱ་བའི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒྲིམ་
 གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་གྱི་སྒྲིམ་སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཕྱ་བའི་ཁྱད་པར་ཞེས་

བྱ་བ་སྒྲིམ་པ་ནི་བྱ་བ་དང་བཟོད་¹པ་དག་སྟོན་པར་བྱེད་དོ། །སྤྱི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲིམ་
 ནི་ཁ་ནང་དང་ཕྱིར་བལྟས་པས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་ཡོངས་སུ་སྤྲོད་བར་བྱེད་དོ། །
 གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་ཡོངས་སུ་སྤྲོད་བར་བྱེད་དོ།² །གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་ཞེས་བྱ་བ་
 སྒྲིམ་པས་ནི། སྒྲ་བར་འདོད་པ་ཉིད་དང་འགྲོ་བར་འདོད་པ་ཉིད་³ཡོངས་སུ་
 བཟུང་ངོ་། །སྤྱི་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲིམ་པས་ན་⁴འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྤང་དང་གཏི་མུག་
 ལ་སྐྱབས་པའི་ཁྱད་པར་ཡོངས་སུ་སྤྲོད་བར་བྱེད་དེ། འདི་ལྟར་འདོད་ཆགས་ནས་
 སྒྲའི་ཞེས་བྱ་བའམ། སྤང་བའམ། ཡོངས་ཏེ་སྒྲའི་ཞེས་བྱ་བར་རྗེས་སུ་དཔག་པར་
 རྟུག་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བས་ན་འདིར་བསྐྱུས་པའི་དོན་ནི་བྱ་བ་དང་བཟོད་པ་
 ཅམ་ལས་གཡོ་བ་ཅམ་རྗེས་སུ་དཔག་པར་བྱ་བ་ཡིན་གྱི། ཉམས་ནི་ཁྱད་པར་ལ་
 འབྲུལ་པའི་ཕྱིར་གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའང་ཡིན་ནོ།⁵ །ཞེས་
 བྱ་བ་འདི་ཡིན་ནོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲ་བ་དང་མཚུངས་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་
 དེ་ལ་རི་ལྟར་བྱ་བ་དམིགས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱབས་པ་སྒྲིམ་ཏེ། གལ་ཏེ་ཕྱིའི་དོན་
 དུ་སྒྲ་བ་བྱ་བ་དམིགས་ལ། བདག་ཉིད་ལ་གཡོ་བ་མི་དམིཌ་པས་ཤུགས་ཀྱིས་
 བཞན་ལ་གཡོ་བ་རྗེས་སུ་དཔག་པར་བྱེད་ན། དེ་དང་འདྲ་བར་ཤེས་བྱ་ནང་གི་

1 ཟོད་ (གསེར)

2 གཡོ་བའི་ཁྱད་པར་ཡོངས་སུ་སྤྲོད་བར་བྱེད་དེ་ (སྤྱི་ནང་མེད)

3 དང་འགྲོ་བར་འདོད་པ་ཉིད་ (སྤྱི་ནང་མེད)

4 སྒྲིམ་པས་ནི་ (གསེར)

5 ཞེས་བྱ་བའང་ཡིན་ནོ། (སྤྱི་ནང་མེད)

ཡིན་པར་སྒྲ་བ་ལ་ཡང་བྱ་བར་སྒྲ་བ་དམིགས་ལ་བདག་ཉིད་ལ་བྱ་བ་མི་དམིགས་
 པས་ཤུགས་ཀྱིས་གཞན་ལ་གཡོ་བ་ཇིས་སུ་དཔོག་པར་བྱེད་དོ། །ཁང་དུ་ཕྱི་འོ་དོན་
 དུ་སྒྲ་བས་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲ་བ་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པར་སྒྲུངས་
 པ་དེ་ལ་ཡང་མཚུངས་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་འདི་མཚུངས་སོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་
 པ་སྒྲས་ཏེ། ཕྱི་འོ་དོན་དུ་སྒྲ་བ་ཡང་སྒྲ་ཆགས་གཞན་དང་འབྲེལ་བར་སྒྲ་བའི་བྱ་
 བ་དང་བཟོད་¹པ་དག་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཅན་དུ་ཅི་སྟེ་མི་འདོད་དེ། ཕྱི་འོ་དོན་དུ་སྒྲ་
 བ་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་དག་དུ་ཁས་མི་ལེན་པས། གདོན་མི་བ་བར་ཁས་སྒྲ་དགོས་
 པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་གདོན་མི་བ་བར་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲས་ཏེ། ཕྱི་འོ་དོན་དུ་སྒྲ་
 བ་དེ་སྐད་དུ་སྒྲ་ལ་ཞིང་རྟོགས་པས་གདོན་མི་བ་བར་བྱ་བ་དང་བཟོད་པ་དེ་གཉིས་
 གཡོ་བས་བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གཡོ་བ་མེད་ན་དེ་གཉིས་མི་
 འབྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བའི་འཕད་པ་འདི་བཟོད་དགོས་སོ། །ཁལ་ཏེ་རིགས་པ་འདི་
 ཁས་སྒྲུངས་སུ་བྱིན་ཀྱང་དེས་ན་ཇི་ལྟར་འབྱུང་ཞེ་ན། ས་རྒྱལ་པོ་ཡང་དེར་སྒྲ་བ་
 དག་ལ་དེ་དང་འདྲ་བར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོང་པ་སྒྲས་ཏེ། ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་
 སྒྲ་བ་ཡང་རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲ་བའི་ཤེས་པ་དག་ལ་དེ་དང་འདྲ་བར་གཡོ་བས་
 བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་མེད་ན་མི་འབྱུང་ངོ་ཞེས་སྒྲ་བར་
 འབྱུང་རོ། །དེ་ལྟ་བུས་ན་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་དོན་དུ་སྒྲ་བ་དང་ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲ་
 བ་འདི་དག་ནི་ཕན་ཚུན་ཁྱད་པར་ཡོད་པར་མི་འབྱུང་རོ།² །འདི་སྐད་དུ་ཇི་ལྟར་

1 ཟོད་ (གསེར)

2 རོ། (གསེར་ནང་མེད)

ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲ་བ་གཞན་དང་འབྲེལ་བའི་བྱ་བ་དང་། བཛྲོད་པ་དག་གཡོ་བས་
 བསྐྱེད་པར་བྱ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་མེད་ན་མི་འབྱུང་བར་སྒྲ་བ་དེ་
 བཞིན་ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲ་བ་ཡང་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་
 དག་ནི་གཡོ་བས་བསྐྱེད་པར་བྱ་བ་¹ཡིན་པ་དེ། དེ་མེད་ན་མི་འབྱུང་ངོ་ཞེས་སྒྲས་
 ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་འདི་གཉིས་ལ་ཕན་ཚུན་ཁྱད་པར་ཅི་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་བཤད་པ་
 ཡིན་ནོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲ་བའི་དོགས་པ་བསུ་བར། གལ་ཏེ་དེར་སྒྲུང་བ་དག་ཅེས་
 བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲས་ཏེ། རྣལ་འབྱོར་སྦྱོང་པ་བྱ་བ་དང་། བཛྲོད་²པར་སྒྲུང་བའི་
 ཤེས་པ་དག་གཡོ་བའི་རྒྱ་ཅན་ཉིད་དུ་སྒྲ་བའི་མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡང་དེ་
 གཉིས་གཡོ་བའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་ཉིད་ཡིན་པར་ཅི་སྟེ་མི་སྒྲ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟོགས་སྒྲ་མའི་
 དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས། ཐམས་ཅད་མཚུངས་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་
 ལ་སོགས་པ་སྒྲས་ཏེ། ཞོང་མ་འབའ་ཞིག་མཚུངས་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེ་
 ན། འདི་ཡང་གོང་མ་དང་བཅས་ཏེ་ཐམས་ཅད་དུ་མཚུངས་སོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་
 ཆིག་གོ། མཚུངས་པ་དེ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཕ་རོལ་པོ་ཡང་མི་ལམ་ན། གཞན་
 གྱི་བྱ་བ་དང་ཆིག་དམིགས་པ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲས་ཏེ། ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲ་
 བ་ཡང་མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན། གཞན་དང་འབྲེལ་བ་ཅན་གྱི་བྱ་བ་དང་།
 བཛྲོད་³པ་དམིགས་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྒྱ་མཚན་ཅན་

1 རྒྱ་པར་བྱེད་པ་ (གསེར་)

2 རྒྱུང་ (གསེར་)

3 རྒྱུང་ (གསེར་)

ཡིན་པ་¹ཅི་སྟེ་མི་སྒྲི། ཕྱི་རྩལ་གྱི་དོན་དུ་སྒྲི་བ་ལན་གྱི་དོགས་པ་བསུ་བར། གལ་ཏེ་
 དེ་དག་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེན་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲིས་ཏེ། མི་ལམ་ན་བྱ་བ་དང་། བཛྲོང་²
 པ་དག་ཉིད་ཀྱང་མེད་ན་དེ་ཇི་ལྟར་གཡོ་བ་མེད་པའི་སྒྱུ་ཅན་དུ་འགྱུར་ཞེས་ཟེར་ན་
 ཤེས་བྱ་ནང་གི་ཡིན་པར་སྒྲི་བས་དེ་བཞིན་དུ་དམིགས་པར་མཚུངས་ན་ཅི་སྟེ་མེད་
 ཅེས་བྱ་བ་སྒྲིས་ཏེ། ཇི་ལྟར་གཉིད་མ་ལོག་³པའི་གནས་སྐབས་ན་བྱ་བ་དང་
 བཛྲོང་⁴པ་དག་དམིཌ་པ་དེ་བཞིན་དུ་མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡང་དམིགས་ཏེ།
 དེ་ལྟ་བུས་ན་བྱ་བ་དང་བཛྲོང་⁵པ་དམིགས་པར་མཚུངས་ན་ཅིའི་ཕྱིར་དེ་དག་མེད།
 ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲི་བའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དོགས་པ་བསུ་བར། གལ་ཏེ་མི་གཉིད་ཀྱིས་
 ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིས་ཏེ། མི་གཉིད་ཀྱིས་ཉམས་པའི་ཕྱིར་འབྱུལ་པ་ཡིན་ནོ། །
 དེའི་ཕྱིར་དོན་གྱིས་སྟོང་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དག་འབྱུང་སྟེ། དེས་ན་མི་ལམ་ན་
 དེ་དག་མེད་དེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་སྒྲུ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །འདིར་གྱུ་པའི་
 མཐའ་སྒྲི་བ་པ་རྩལ་པོའི་ལྟར་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིས་ཏེ། ཤེས་བྱ་ནང་གི་
 ཡིན་པར་སྒྲི་བའི་ལྟར་ན་ཡང་གཉིད་ཀྱིས་འབྱུལ་པ་དེ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་དབང་
 མེད་པར་བྱ་བ་དང་བཛྲོང་⁶པའི་རྣམ་པ་ཅན་གས་པ་དག་འབྱུང་བར་འདོད་དོ། །

1 ཡིན་པར་ (གསེར)

2 ཛྲོང་ (གསེར)

3 ལོགས་ (གསེར)

4 ཛྲོང་ (གསེར)

5 ཛྲོང་ (གསེར)

6 ཛྲོང་ (གསེར)

རེ་ཞིག་དེ་ལྟར་མདོ་སྤེལ་དང་ལྷན་ཅིག་མཚུངས་པར་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །ཕྱི་བྲག་
 ཏུ་སྤྲོ་བའི་དོགས་པ་བསུ་བར། གལ་ཏེ་མི་ལམ་ན་ཡང་ཤེས་པ་དོན་དང་ལྷན་པ་
 ཡིན་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ། མི་ལམ་ན་ཡང་ཤེས་པ་དོན་དང་ལྷན་པ་
 ཡིན་ལ། མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་སྒྲིག་¹ཆེད་མིགས་པ་གང་དག་ཡིན་པའི་
 སེམས་ཅན་དེ་དག་ཀྱང་བདེན་པར་ཡོད་དེ་དེའི་ཕྱིར་གལ་མཚུངས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་
 ཕྱི་ཤུ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྤྲོ་བས། གལ་ཏེ་ཕ་རོལ་པོ་ལ་
 བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ལུང་དང་རྟེན་པ་དང་བྲལ་བའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ།
 གང་ཞིག་ལུང་དང་རྟེན་པ་དང་བྲལ་བ་དེ་ནི་ལུང་དང་རྟེན་པ་དང་བྲལ་བ་ཡིན་
 ནོ། །ལུང་དང་རྟེན་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་གྲོལ་བ་འདི་ནི་མི་བཟང་བ་ཡིན་པས་
 གྲོལ་བ་དམ་པ་མ་ཡིན་པའོ། །གལ་ཏེ་ཕྱི་བྲག་ཏུ་སྤྲོ་བ་རྣམས་ཀྱིས་རྣལ་འབྱོར་སྦྱོང་
 པ་ལ་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་དེ་ཁས་ལེན་པར་བྱེད་ན་འདིས་བདག་པམ་པར་གྱུར་ན་ནི་མི་
 རུང་བས་དེའི་ཆེ་རྣལ་འབྱོར་སྦྱོང་པ་ཡང་²སེམས་ཅན་གཞན་གྱི་དབང་དེ་ལྟ་བུ་
 ཅན་དུ་འདོད་པ་ལས་སུ་ཡང་ལྷོག་པར་མི་བྱེད་དེ། དེ་ཡང་འདི་རྒྱད་དུ་བྱོད་ཀྱི་³
 མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་སེམས་ཅན་དུ་འདོད་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་གི་
 དབང་ཁོ་ནས་ཁོ་བོའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བ་དག་འབྱུང་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་
 སྤྲོ་བར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་ཇི་ལྟར་མི་མཚུངས། རིགས་པ་དང་ལུང་དང་བྲལ་བ་

1 སྒྲིགས (གསེར)

2 རྣལ་འབྱོར་སྦྱོང་པ་པ་ཡང་ (གསེར)

3 བྱོད་ཀྱིས (གསེར)

ཉིད་ནི་འདི་ལྟ་བུར་ལྟ་བར་བྱ་སྟེ། ལུང་ནི་འགའ་ལས་ཀྱང་མི་ལམ་དུ་མྱིས་པའི་
གཟུགས་ཡོད་པར་མི་འབྱུང་ངོ་། །རིགས་པས་ཀྱང་འཐད་¹པ་མ་ཡིན་དེ་འདི་ལྟར་
མི་ལམ་དུ་མྱིས་པའི་གཟུགས་ཐོགས་པ་དང་བཅས་པ་ཉིད་དང་བསྟན་དུ་ཡོད་པ་
ཉིད་དུ་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་སྤང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པ་སྐར་ཁྲུང་ལ་སོང་པར་འཇུག་²
པ་ཡང་མི་འཐད་ལ། ཡུལ་འདྲ་བ་ན་གནས་པ་དག་གིས་ཀྱང་མཐོང་བར་འགྱུར་
རོ། །འོན་ཏེ་བསྟན་དུ་ཡོད་པ་དང་། ཐོང་པ་དང་བཅས་པར་མི་འདོད་ན་ནི་དེའི་
ཆེ་དེ་གཟུང་ཉིད་ཀྱང་མ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་³མ་ཡིན་པས་ངེས་པ་⁴
ཡང་མ་ཡིན་དེ། དེ་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་གི་ཆེ་བདག་ཉིད་ཕྱིར་བྱུང་
བར་མཐོང་བ་དེའི་ཆེ་ཐུང་གཉིས་⁵སྤུ་ཡང་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །སྟོག་ཆགས་
གཞན་མཐོང་བ་ན་སྟོན་མེད་པའི་སེམས་ཅན་འབྱུང་བར་⁶ཐལ་བར་ཡང་འགྱུར་
རོ། །མི་ལམ་ན་མི་ཆངས་པར་སྤྱད་པ་བྱས་པས་ཕས་ཕམ་པ་ཉིད་དུ་ཡང་ཐལ་
བར་འགྱུར་དེ། མི་ལམ་དུ་མྱིས་པའི་གཟུང་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་ནི་དེ་ལྟ་བུ་ལ་
སོགས་པའི་སྟོན་མང་པོར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་རེ་ཞིག་མཚུངས་པར་
བསྐྱབས་ནས་རང་གི་ཕྱོགས་ལ་རིགས་པ་དང་ལུང་དང་ཐལ་བ་ཉིད་ཡོངས་སུ་སྤང་

1 མཐད་ (གསེར)

2 འཇུག་པར་ (གསེར)

3 དུ་ (གསེར་ནང་མེད)

4 མ་ངེས་པ་ (གསེར)

5 གཉིད་ (གསེར)

6 འབྱུང་བར་ཡང་ (གསེར)

བའི་ཕྱིར། འདི་འབྲེལ་ཞིག་གི་ལྟར་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། འདི་ནི་
 བསྐྱམས་ཏེ་སྒྲིམ་པར་ཟད་གྱི་ནྟལ་འབྱོར་སྟོང་པ་འབྲེལ་ཞིག་གི་ལྟར་ན་གཉིད་མ་
 ལོག་པའི་གནས་སྐབས་བཞིན་དུ་མི་ལམ་ན་ཡང་བྱ་བ་དང་། ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་
 གྱི་ཤེས་པ་དེ་ལྟ་བུ་གཞན་གྱི་ཐུང་གྱི་དབང་ཅན་ཡིན་པ་ཡོད་དེ།¹ བྱང་པར་ནི་འདི་
 ཅམ་ཞིག་ཡོད་དོ། །གཉིད་མ་ལོག་²པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་མངོན་སུམ་དུ་དབང་
 ཡིན་ལ། མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ནི་ཕལ་ཆེར་བཟུང་³པ་ཡིན་ནོ། །མི་ལམ་ན་
 ཡང་མངོན་སུམ་དུ་འཇུག་པ་སྟོང་པ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རེ་འགྲེལ་⁴མི་ལམ་ན་ཡང་
 ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོང་པ་སྟོས་ཏེ། འདི་ནི་གོ་སྟོལ། །མངོན་སུམ་དུ་འཇུག་པ་ཉིད་
 བསྟན་པའི་ཕྱིར། ལྟ་ལ་སོགས་པ་བྱིན་གྱི་⁵སྐབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་
 སྟོས་ཏེ།⁷ ལྟ་ལ་སོགས་པའི་བྱིན་གྱི་སྐབས་ཀྱིས་⁸དེད་དཔོན་ཤིན་དུ་དགའ་བའི་
 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་དག་བྱུང་ངོ་། །སོགས་པ་སྟོས་པས་ནི་ནྟལ་

1 ཡོད་དོ། (གསེར)

2 ལོགས (གསེར)

3 ཐུང་ (གསེར)

4 རེས་འགྲེལ་ (གསེར)

5 བྱིས་ (གསེར)

6 བསྐྱམས་ (གསེར)

7 བྱ་བ་ལ་སོགས་ཏེ། (གསེར)

8 བྱིན་གྱིས་སྐབས་ཀྱིས་ (གསེར)

འབྱོར་པ་དང་། སྤྱིན་པོ་ལ་སྟགས་པའི་བྱིན་གྱི་ལྟ་བུ་ལྟར་འབྱུང་། །རང་གི་ཕྱོགས་ཀྱི་
 མཇུག་བསྐྱུ་བའི་ཕྱིར། དེ་བས་ན་འདྲིའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། དེ་བས་
 ན་ནལ་འབྱོར་སྟོང་པ་ལ་²འདྲི་སྐད་དུ་སྟོང་བ། འདྲིའི་ནི་ཚོལ་བ་དམ་པ་མ་ཡིན་པ་
 ལ་བརྟེན་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཡང་གཞན་དུ་མཚུངས་པར་བསྐྱུ་བ་པའི་ཕྱིར་མདོ་སྟེ་པ་
 ལ་འདྲི་བར། རེ་ཞིག་བྱ་བ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། ནམ་
 པར་རིག་བྱེད་དུ་སྟངས་བརྟེན་གས་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཡིན་པས་བསམ་པ་ནི་རེ་ཞིག་
 གཞག་ལ། བྱང་ཅིག་བྱེད་ཉིད་ལ་བཞུགས་ཞིང་བརྟག་པར་བྱ་སྟེ། བྱེད་ཀྱིས་བརྟགས་
 པའི་བྱ་བ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་གཞན་གྱི་སེམས་ཅའི་ཕྱིར་རྟེན་གས་པར་བྱེད། དེ་ལྟར་བཞུགས་
 ཞིང་བརྟགས་པ་དང་། མདོ་སྟེ་པས་སེམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རེ་ཞེས་བྱ་
 བ་སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་སེམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་ན་དེའི་ཕྱིར་དེ་རྟེན་གས་པར་བྱེད་
 པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྟོང་བས། དེའི་འབྲས་བུ་ཉིད་ཡིན་པ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་
 སྟགས་པ་སྟོས་དེ། གལ་དེ་བྱ་བ་སེམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་སེམས་རྟེན་གས་
 པར་བྱེད་པ་ཡིན་ན། སེམས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཉིད་དེ་ནི་བྱ་བར་སྟངས་བའི་ཤེས་པ་ལ་
 ཡང་འདྲ་བས་བྱ་བར་སྟངས་བ་དེས་ཀྱང་གཞན་གྱི་སེམས་ཅའི་ཕྱིར་རྟེན་གས་པར་མི་
 བྱེད། གྲུབ་པའི་མཐའ་སྟོང་བས་གཏན་ཆོགས་བསྐྱུ་བའི་ཐབས་ཀྱིས་ཕ་རོལ་པོར་
 སྟངས་བའི་ཤེས་པ་ཁོ་ན་རྟེན་གས་ཉིད་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དུ་གཞུགས་པའི་ཕྱིར། གཞན་

1 བྱིན་གྱིས་ལྟ་བུ་ (གསེར)

2 སྟོང་པ་པ་ (གསེར)

ཡང་གལ་ཏེ་བྱ་བ་དེ་ཞེས་¹བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་ཏེ། ཅི་བྱ་བ་འདི་ཡོད་པ་ཙམ་
 གྱིས་གཞན་གྱི་སེམས་རྟོགས་པར་བྱེད་དམ་འོན་ཏེ་ཤེས་ན་ཡིན། རེ་ཞིག་གལ་ཏེ་²
 ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་ཡིན་ན་ནི་དེའི་ཆེ་བྱ་བ་མ་དམིགས་པའི་སྟག་ཆགས་དག་གིས་
 ཀྱང་། གཞན་གྱི་སེམས་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ། །ཡ་རྣམ་པོའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་
 རྟོགས་པ་བསུ་བར། གལ་ཏེ་རྟོགས་ནི་ཞེས་³པ་ལ་ལྟོས་⁴པའི་ཕྱིར་མི་འགྱུར་རོ་ཞེ་
 ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་ཏེ། རྟོགས་ནི་ཡོད་པ་ཙམ་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱེད་
 པ་མ་ཡིན་ནོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། ཤེས་ན་ཡིན་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་འདི་ནི་ཉེས་པ་མེད་དོ། །
 གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས་དེ་ལ་དེའི་ཆེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་ཏེ། གལ་ཏེ་
 རྟོགས་ཞེས་⁵པ་ལ་ལྟོས་⁶ནས་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་ན། ཀྱི་མ་འོ་ན་
 ནི་བརྒྱད་པ་འདི་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མི་དགོས་སོ། །བརྒྱད་པ་དེ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར།
 གཞན་གྱི་སེམས་ལས་ནི་བྱ་བ་འོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་ཏེ། བརྒྱད་པ་ནི་
 གཞན་གྱི་སེམས་ལས་ནི་བྱ་བ་འབྱུང་ངོ་། །བྱ་བ་ལས་ཤེས་པ་འབྱུང་ངོ་། །ཤེས་
 པ་ལས་ནི་དེ་རྟོགས་པ་འོ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཡང་རིགས་པ་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན།

1 བྱ་བ་དེ་ཞེས་ (གསེར་ནང་མེད)

2 རེ་ཞིག་གལ་ཏེ་ཡང་གལ་ཏེ་ (གསེར)

3 ཤེས་ (གསེར)

4 ལྟོས་ (གསེར)

5 ཞེ་ན་ (གསེར་ནང་མེད)

6 ཤེས་ (གསེར)

7 བསྟོས་ (གསེར)

ཕྱི་བར་སྒྲུང་བ་གཞན་གྱི་སེམས་ལས་རབ་དུ་སྒྲིབ་པའི་ཚེས་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ཁོ་ན་
 ཞེས་ཕྱི་བ་ལ་སྟོན་པ་སྟོན་ཏེ། གཞན་གྱི་སེམས་ལས་རབ་དུ་སྒྲིབ་པའི་ཚེས་ཅན་
 ཕྱི་བར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་ཁོ་ན་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་པར་གྱིས་ཤིག
 འདི་ལ་གཞན་གྱིས་སེམས་ལས་རབ་དུ་སྒྲིབ་པའི་ཚེས་ཡོད་པས་ཞེས་¹ཕྱི་བར་ཆིག་
 རྒྱུ་པར་སྒྱུར་རོ། །ཕྱི་བ་ཡིན་ཡང་རུང་ཕྱི་བར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་ཡིན་ཡང་རུང་
 འདི་ལ་ཁྱད་པར་ཅི་ཞིག་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་དེ་རྟོགས་པ་ནི་ཐ་མར་ཡང་ཞེས་ཕྱི་བ་ལ་
 སྟོན་པ་སྟོན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཕྱི་བ་ཁས་སྒྲུང་ས་ཀྱང་གཞན་གྱི་སེམས་རྟོགས་པ་
 ནི་ཕྱི་བར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་ལ་རག་ལས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་དེ་ཉིད་ཡིན་གྱི་
 ཕྱི་བ་ཡོངས་སུ་བརྟེན་པས་ཅི་ཞིག་གྱ། དེ་ལྟར་ཕ་རོལ་པོ་ཕམ་པར་བྱས་ནས་རང་
 གི་ཕྱོད་ཀྱི་ལྟ་བུ་བཟོད་པའི་ཕྱིར། གཡོ་བ་ཙམ་སྤྱི་ནི་ཕྱི་བ་དང་བཟོད་²པའི་ཤེས་
 པའི་སྤྱིའི་ཞེས་ཕྱི་བ་ལ་སྟོན་པ་སྟོན་ཏེ། ཕྱི་བ་དང་བཟོད་³པའི་ཤེས་པའི་སྤྱི་ནི་
 ཕྱི་བ་དང་བཟོད་⁴པའི་ཤེས་པའི་སྤྱིའོ། །དེའི་སྤྱི་ནི་གཡོ་བ་ཙམ་ཁྱད་པར་མེད་པ་
 ཡིན་པར་འདོད། དེས་ན་ཕྱི་བར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པའི་སྤྱི་གཡོ་བ་ཙམ་གྱིས་⁵སྤྱི་རྟོག་
 པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་པས་འབྲས་བུས་སྤྱི་རྟོག་པར་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། ། དེ་

1 ཤེས་ (གསེར)
 2 ཟོད་ (གསེར)
 3 ཟོད་ (གསེར)
 4 ཟོད་ (གསེར)
 5 གྱི་ (གསེར)

ཤེས་པའི་ཕྱིར་སྤྱི་ཞེས་བྱ་བ་འདིར་སྤྱི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་རྣམ་པར་ཆད་པ་དང་
 རྣམ་པར་ཆད་པར་སྒྲང་བས་བྱས་པའི་ཁྱད་པར་བསྒྲུལ་¹བ་ཡིན་ནོ། །གཡོ་བ་ཙམ་
 ཞེས་པ་འདིར་ཙམ་²ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་འདྲོད་ཆེད་ལ་སྟགས་པ་བྱས་པའི་ཁྱད་
 པར་ཙན་གྱི་གཡོ་བ་བསྒྲུལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཐུ་དང་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་སྤྱིར་
 བསྟན་ནས་འབྲས་བུའི་ཁྱད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལ་བདག་ཉིད་ཀྱི་གཡོ་བའི་
 ཐུ་མཚན་ཙན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲིས་ཏེ། བདག་ཉིད་ཀྱི་གཡོ་བས་ཀུན་
 ནས་བསྒྲང་བའི་ཤེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཁ་ནང་དུ་བལྟས་པར་སྒྲང་བར་འཇུག་པ་
 ཡིན་ལ། གཞན་གྱི་གཡོ་བས་ཀུན་ནས་བསྒྲངས་པ་ནི་ཁ་ཕྱིར་བལྟས་པར་སྒྲང་བ་
 ཡིན་ནོ། །ཁ་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་འདིར་དམིགས་པ་ལ་བྱའོ། །ཕལ་ཆེའི་དབང་དུ་
 བྱས་ཞེས་བྱ་བས་ནི་མདའ་འཕངས་པ་ལ་སྟགས་པ་དང་། གཞན་གྱིས་བྱས་པའི་
 གཡོ་བ་ལ་སྟགས་པ་བསྟན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདི་སྟམ་དུ་གཉིད་མ་ལོག་
 པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་ཐུ་³དང་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་ཡོད་ལ་རག་⁴ན་མི་ལམ་གྱི་
 གནས་སྐབས་ན་གོ་ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར་འདི་དག་གི་ཐུ་དང་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་
 དེ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲིས་ཏེ། ཐུ་དང་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་བསྟན་མ་ཐག་པ་
 གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་གཉིད་མ་ལོག་པ་དང་། གཉིད་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་དག་ན་

1 བསྒྲུལ་ (གསེར)

2 ཞེས་པ་འདིར་ཙམ་ (གསེར་ནང་མེད)

3 ཐུ་ (གསེར)

4 ལ་རག་ (གསེར་ནང་མེད)

མཚུངས་པ་ཡིན་ནོ། །སྔགས་པ་སྒྲིམ་པས་ནི་འདྲོད་པ་དང་མུ་ངན་ལ་སྔགས་
 པས་ཉམས་པའི་གནས་སྐབས་ཡོངས་སུ་བསྟུང་། །མི་ལམ་¹ཀུན་ནས་སྤོང་བར་
 བྱེད་པའི་གཡོ་བ་ཉིད་མེད་པ་མ་ཡིན་ནམ། དེ་ཇི་ལྟར་ན་ཐུང་དང་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་
 མཚུངས་ཤིང་། དེའི་ཕྱིར་འབྲུལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྔགས་པ་
 སྒྲིམ་དེ། འབྲུལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་གཉིད་ཀྱིས་ཉམས་པ་ལ་སྔགས་པའི་
 གནས་སྐབས་སོ། །བདག་ཉིད་ཇི་ལྟ་བུ་བཞིན་གྱིས་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་མི་ལམ་གྱི་
 ནི་གཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་རོ། །དམུལ་བ་ལ་སྔགས་པ་ནི་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྒྲིན་པའི་
 གནས་སྐབས་ཡོངས་སུ་བསྟུང་། །རྒྱུ་གྱི་ཁྱད་པར་ནི་གཉིད་ལ་སྔགས་པའོ། །ཉི་
 བར་བརྟེན་²པ་ནི་ཉི་བར་བརྟེན་³པའོ། །རྒྱུ་གྱི་ཁྱད་པར་ལ་ཉི་བར་བརྟེན་⁴པ་ནི་
 རྒྱུ་གྱི་ཁྱད་པར་ལ་ཉི་བར་བརྟེན་པ་སྟེ། རྒྱུ་གྱི་ཁྱད་པར་ཉི་བར་བརྟེན་⁵ཞེས་བྱ་
 བའི་ཐ་ཆིག་གོ། གཞན་གྱི་གཡོ་བ་ནི་གཞན་གྱི་སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པས་
 གཡོ་བའོ། །སྔགས་པ་སྒྲིམ་པས་⁶ནི་བཞིན་མདངས་བཟང་བ་དང་། བྲག་ལ་
 སྔགས་པ་སྒྱེད་པར་བྱེད་པའི་སེམས་ཡོངས་སུ་བསྟུང་། །དེ་ནི་གཞན་གྱི་གཡོ་བ་ལ་
 སྔགས་པ་ཡང་ཡིན་ལ། ཐུ་མཆན་ཡང་ཡིན་པས་ཞེས་བྱ་བར་ཆིག་རྣམ་པར་

1 མི་ལམ་ན་ (གསེར)

2 རྟེན་ (གསེར)

3 རྟེན་ (གསེར)

4 རྟེན་ (གསེར)

5 རྟེན་ (གསེར)

6 སྒྲིམ་པ་ (གསེར)

བསྐྱེད། །ཐུ་མཚན་ཉིད་ནི་འདིར་བདག་པོའི་རྒྱུ་ཉིད་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། །
 བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་སྒྲུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གང་ལ་དེ་ལས་གཞན་པའི་གཡོ་བ་
 ལ་སོགས་པའི་ཐུ་མཚན་གྱིས་འབྱུང་བའི་ངང་ཚུལ་ཡོད་པ་ནི་གཞན་གྱི་གཡོ་བ་ལ་
 སོགས་པའི་ཐུ་མཚན་གྱིས་འབྱུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའོ། །དེའི་བག་ཆགས་ནི་
 རྣམ་པ་དག་གོ། །གཞན་གྱི་ཉེ་བར་སྦྱར་བ་ནི་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་བྱེད་པའོ། །
 སོགས་པ་སྦྱོས་པས་ནི་དེ་ལས་གཞན་པའི་རྒྱུ་དེའི་དུས་ན་ཡོད་པ་དག་ཡོངས་སུ་
 བསྐྱེད། །བར་དུ་ཚོད་པ་ནི་དུས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའོ། །ཀྱང་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲུས་ནི་བར་
 དུ་མ་ཚོད་པ་སྟེ། ལྟ་ལ་སོགས་པའི་བྱིན་གྱིས་མི་ལམ་མཐོང་བ་ན་ཡང་ངོ་།¹ །དེ་
 དག་གི་འཇུག་པ་རྟེན་པ་ནི་བྱ་བར་སྒྲུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྦྱིད་པར་རུང་བའི་
 བདག་ཉིད་དུ་ཉེ་བར་གནས་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་སྐད་དུ་འབྲུལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་
 རྒྱུ་ཁྱད་པར་ཅན་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་གཡོ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཐུ་མཚན་
 གྱིས་འབྱུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་བག་ཆགས་རྣམས་རེས་འགའ་གཞན་གྱི་ཉེ་
 བར་སྦྱར་བ་བར་དུ་ཚོད་ཀྱང་འཇུག་པ་རྟེན་པར་འགྱུར་འོ་ཞེས་བཤད་པར་འགྱུར་
 འོ། །གང་ལ་གཞན་གྱི་ཉེ་བར་སྦྱར་བ་གཏན་མེད་པ་དེ་ལ་ནི། དེ་དག་འཇུག་པ་
 རྟེན་པ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ཡང་བྱ་བར་སྒྲུང་བའི་
 ཤེས་པ་རྣམས་གཡོ་བའི་ཐུ་མཚན་ཅན་ཉིད་དུ་བསྐྱབས་ནས་མཇུག་བསྐྱེད་བའི་ཕྱིར།
 དེ་ལྟ་བུས་ན་གནས་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྦྱོས་ཏེ། གང་གི་
 ཕྱིར་དེ་ལྟར་འབྲུལ་པ་མེད་པར་བསྐྱབ་པ་དེའི་ཕྱིར་གཉིད་མ་ལོག་པ་དང་། གཉིད་

1 ཡོང་ངོ་། (གསེར)

ལོག་པའི་གནས་སྐབས་གཉི་ག་ན་ཡང་ཕྱ་བར་སྒྲུང་བ་དག་གིས་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བ་
 རྗེས་སུ་དཔག་པར་ཕྱ་བ་ཁོ་ན་ཡིན་ཅོཾ་ཞེས་ཕྱ་བར་གནས་སོ། །སོགས་པ་སྒྲིམ་
 པས་ནི་བཙུང་¹པ་དང་ཁྲག་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཡོངས་སུ་བསྟུང་། །
 དེ་ལྟར་རང་གི་གཞུང་ལུགས་ལ་སྒྲིན་མེད་པར་བྱས་ནས་གཞན་གྱི་གཞུང་ལུགས་ལ་
 སྒྲིན་ཡོད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཕྱ་བས་གཡོ་བ་རྟོགས་ན་ནི་ཞེས་ཕྱ་བ་ལ་སོགས་
 པ་སྒྲིམ་དེ། གང་ཞིག་ཕྱ་བས་གཡོ་བ་རྟོགས་པར་འདོད་པ་དེའི་ལྟར་ན་མི་ལམ་ལ་
 སོགས་པ་ན་²ཡང་ཕྱ་བ་³གཡོ་བ་རྟོགས་པར་འགྱུར་རོ། །འོན་དེ་མི་ལམ་ཕྱ་བས་
 གཡོ་བ་རྟོགས་པར་མི་འདོད་ན་ནི་དེའི་ཆེ་གཉིད་མ་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་ན་
 ཡང་རུང་སྟེ། རྣམ་ཡང་ཕྱ་བས་གཡོ་བ་རྟོགས་པར་མི་འགྱུར་རོཾ་ཞེས་ཕྱ་བའི་ཐ་
 ཆིག་གོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་གཡོ་བ་མེད་པར་ཡང་ཞེས་ཕྱ་བ་ལ་
 སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ། འདི་ལྟར་ཡང་མི་ལམ་ན་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་གཡོ་བ་མེད་པར་
 ཡང་ཕྱ་བར་དམིགས་པར་འགྱུར་རོ།⁴ །གང་ཞིག་གང་མེད་པར་ཡང་འབྱུང་བ་དེ་
 ནི་དེ་རྟོགས་པར་བྱེད་པའི་⁵རིགས་པ་མ་ཡིན་ཅོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲིམ་ཕྱིར་བཞུགས་
 བར་འདོད་ནས། དམིགས་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་གྱི་ཞེས་ཕྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་

1 རྗུང་ (གསེར་)

2 སོགས་ན་ (གསེར་)

3 ཕྱ་བས་ (གསེར་)

4 དམིགས་པར་འབྱུང་ངོ་། (གསེར་)

5 བྱེད་པར་ (གསེར་)

དེ། དམིགས་པ་ནི་གཡོ་བ་མེད་པར་ཡང་¹འབྱུང་བར་འགྱུར་གྱི་བྱ་བ་ནི་མ་ཡིན་
 མོ། །བྱ་བས་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་གཡོ་བ་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་པ་ན། དེ་
 ཡང་འབྲེལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་མེད་དོ། །ཅི་སྟེ་མེད་ཅེ་ན། དེའི་ཕྱིར་དོན་གྱིས་
 སྟོང་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྟོས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་
 འབྲེལ་པའི་གནས་སྐབས་ན་དོན་གྱིས་སྟོང་པའི་ཤེས་པ་དག་འབྱུང་བ་དེའི་ཕྱིར་
 འདི་ནི་ཉེས་པ་མེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་སྒྲ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་མོ། །གྲུབ་པའི་
 མཐའ་སྒྲ་བས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཐ་སྟད་གདགས་པ་མཚུངས་པ་ལས་ཞེས་བྱ་
 བ་ལ་སོགས་པ་སྟོས་དེ། ཐ་སྟད་གང་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཡོད་པ་དེ་ནི་རྣམ་པ་
 ཐམས་ཅད་དུ་ཐ་སྟད་གདགས་པའོ། །རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཐ་སྟད་གདགས་པ་
 མཚུངས་པ་ལ། མི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས་ན་ནི་ཤེས་པ་དོན་གྱིས་སྟོང་བ་འབྱུང་
 ངོ། །གཉིད་ཀྱིས་མ་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་དོན་དང་བཅས་པ་ཡིན་མོ་ཞེས་
 བྱ་བའི་ཤེས་པ་འཇུག་ བྱེད་ཀྱིས་དབང་འདི་ག་ལས་ཐོབ། འདི་སྐད་དུ། གཉིད་
 མ་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་བཞིན་དུ་གཉིད་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་དེ་ཡང་མཐོང་
 བའི་²རྣམ་པ་ལ་སོང་པ་ཐམས་ཅད་ཡོད་ན། དེ་ཇི་ལྟར་དེ་ན་³ཤེས་པ་དོན་གྱིས་
 སྟོང་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་མོ། །ཕ་རོལ་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དོགས་པ་བསྐྱེད་
 བར། གལ་ཏེ་གཉིད་ལ་སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟོས་དེ། གཉིད་ལ་སོང་

1 ཡང་ (གསེར་ནང་མེད)

2 གནས་སྐབས་ན་མཐོང་བའི་ (གསེར)

3 དེ་ནི་ (གསེར)

པས་འདིའི་གནས་སྐབས་གདའ་ན་¹དོན་གྱིས་སྤང་པའི་ཤེས་པ་དག་འབྱུང་བར་
 འགྱུར་བ་དེ་ལྟ་བུར་གཞན་དུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་སྒྲ་མའི་དོགས་པ་
 ཡིན་ནོ། །གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས་གལ་ཏེ་འདི་ལྟ་བུ་སྤྲོད་པ་ཡོད་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་
 སྟུང་པ་སྒྲིམ་དེ། གལ་ཏེ་འབྲུལ་པའི་དབང་གིས་²གནས་སྐབས་གཞན་དུ་གྱུར་པ་
 ལས། དོན་གྱིས་སྤང་པའི་ཤེས་པ་འབྱུང་བར་ཁས་ལེན་ན་ནི་དེའི་ཆེ་འབྲུལ་པའི་
 རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་མ་རིག་པ་ཉིད་ཡོད་པས་དེའི་དབང་གིས་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་དོན་
 གྱིས་སྤང་པ་འབྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བར་འདོད་པ་གྱིས་ཤིག དེ་ལྟར་ན་ཡིན་ཏན་ཅི་ཞིག་
 འཕྲོབ་ཅི་ན། དེ་ལྟར་ན་དོན་གཞན་དུ་སྒྲ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲིམ་དེ། དོན་
 གཞན་དུ་སྒྲ་བ་ནི་དོན་གཞན་དུ་སྒྲ་བའོ། །དོན་གཞན་དུ་སྒྲ་བ་ཉིད་ཉམས་པར་
 འགྱུར་བ་ཡིན་པས། དོན་གཞན་དུ་སྒྲ་བ་ཉམས་པར་འགྱུར་ཞིང་མ་རུངས་པར་
 འགྱུར་བ་སྒྲི།³ འདིའི་⁴དག་བའི་ཆོས་རྣམས་ལས་ཉམས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་
 རོ། །དོན་གཞན་དུ་སྒྲ་བ་གང་ལ་ཉེས་པའི་སྒྲགས་དུ་མ་ལན་གདབ་པའི་མཚན་
 ཉིད་གྱིས་⁵སྒྲ་བར་མི་རྒྱས་པ་ཡོད་པ་འདི་ན་ཉེས་པ་⁶དུ་མས་⁷སྒྲ་བར་མི་རྒྱས་པ་

1 གནས་སྐབས་གང་གིས་ན་ (གསེར)

2 གི (གསེར)

3 མ་རུང་བར་བྱ་སྒྲི (གསེར)

4 འདིས་ (གསེར)

5 གྱི (གསེར)

6 མི་རྒྱས་པ་ན་ཉེས་པ་ (གསེར)

7 དུ་མ་ (གསེར)

ཅན་ནོ། །གང་ལ་ཆེགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཆེགས་ཆེན་པོ་ཅན་ནོ། །གདབ་པ་
གཅིག་གིས་ཞེས་བྱ་བས་ནི་ལན་གདབ་པ་གཅིག་གིས་སོ། །ངེས་པར་ཆོམས་པར་
འགྱུར་བ་ནི་བསལ་བར་འགྱུར་རོ། །སྒྲགས་སྤྱོད་པར་མི་རྒྱས་པ་ཉིད་ནི་གཅིག་ལན་
བདུབ་པ་ན་ཉིས་པ་གཞན་དང་གཞན་འབྲུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ན་འདི་
ཆེགས་ཆེན་པོ་ཅན་ཡིན་ནོ། །འདི་སྐད་དུ་གང་གི་ཆེ་མ་རིག་པས་བསྐྱད་པའི་ཕྱིར་
ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་དོན་གྱིས་སྦྱང་པ་ཉིད་དུ་ཁས་ལེན་པ་དེའི་ཆེ། དོན་གཞན་དུ་
སྤྱོད་པ་སྒྲགས་དུ་མ་སྤྱོད་པར་མི་རྒྱས་པ་ཅན་ཆེགས་ཆེན་པོ་ཅན་གང་ཡིན་པ་འདི་ལན་
ཅིག་བདུབ་པས་གསལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཐུང་གཞན་
གྱུ་པ་ཡོངས་སུ་ཆོག་པར་བྱ་སྟེ། ལྷན་ཀ་ངན་པའི་ལྷག་མ་ཡོངས་སུ་སྤྱང་བར་
འདོད་ན་¹གཞན་གྱི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དོགས་པ་བསུ་བར། ཇིག་དེ་དག་མཐོང་ནས་
ལུས་དང་ངག་གི་རྒྱུ་མ་པར་རིག་བྱེད་དག་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲོས་དྲི། ཇི་
ག་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་མི་བཟོད་པ་སྒྲོན་པར་བྱེད་དེ། ལུས་དང་ངག་གི་རྒྱུ་མ་པར་
རིག་བྱེད་དུ་སྤྱང་བ་དག་ལས། དེ་དག་ཀུན་ནས་སྦྱང་བར་བྱེད་པའི་སེམས་ཇེས་
སུ་དཔག་པར་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནམ། དེ་ལས་²འདི་སྒྱུ་མ་དུ་འདི་ཡང་མཚུངས་
སོ་ཞེས་བྱ་བར་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར། ཐུང་གཞན་དང་འབྲེལ་བའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་
སོགས་པ་སྒྲོས་དྲི། བྱེད་ཀྱིས་ཉན་པ་པོའི་ཐུང་དང་འབྲེལ་བའི་རྒྱུ་མ་པར་རིག་བྱེད་
དུ་སྤྱང་བའི་ཤེས་པ་གང་དག་གཡོ་བ་ཆོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་པ་དེ་དག་

1 འདོད་ནས (གསེར)

2 དེ་ལ་ (གསེར)

སྒྲ་བ་པོའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་ཇི་ལྟར་འགྱུར། ཐུང་ནི་འདིར་ཉན་པ་པོའི་ཐུང་
 རོ།། དེ་ལ་ལྟོས་¹ནས་གཞན་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲས་ནི་སྒྲ་བ་པོ་ཡོངས་སུ་གཟུང་ངོ་། །
 ཅེས་ཕྱིར་འོས་པ་མ་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་དག་ནི་ཉེ་བར་ལེན་པ་དང་ཉེ་བར་ལེན་པ་མ་
 ཡིན་པ་ལས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲོས་དེ། ཉན་པའི་ཐུང་དང་
 འབྲེལ་བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བ་དག་ནི་སྒྲ་བ་པོའི་བཟོད་²པར་འདོད་པ་
 དང་། ལྷན་ཅིག་ཉེ་བར་ལེན་པ་དང་། ཉེ་བར་ལེན་པ་ལས་བྱུང་བའི་དངོས་པོ་
 མེད་དེ། ཐུང་ཐ་དད་པར་གཏོགས་པའི་ཕྱིར་རོ་སྣམ་དུ་བསམས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་
 བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་ལྔ་མ་ཡིན་ནོ། །འདིར་གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས། གཞན་གྱི་སེམས་
 ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱང་བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ངོ་བོ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
 དེར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པས་ཀུན་ནས་སྐྱང་བར་³བྱེད་པའི་སེམས་རྟོགས་པར་བྱེད་དོ་
 ཞེས་ནི་མི་ཟེར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲོས་དེ། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་
 ནས་བསྐྱང་བའི་ནི། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱང་བའི་འོ། །འདི་ནི་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱང་བ་ཡང་ཡིན་ལ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱང་
 ཡིན་པས་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་⁴ཀུན་ནས་བསྐྱང་བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དོ། །
 དེར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་གང་ལ་དེའི་ངོ་བོ་རང་བཞིན་ཡོད་པ་དེ་ལ་དེ་སྐད་ཅེས་བྱ་

1 བཟོས་ (གསེར)

2 ཟོད་ (གསེར)

3 སྐྱང་བའི་ (གསེར)

4 སེམས་ (གསེར)

བའོ།¹ །དེའི་ངོ་བོ་ནི་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་དེ། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱིས་²ཀུན་ནས་བསྐྱང་
 བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ངོ་བོ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལ་རྣམ་པར་
 རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བ་ཡོད་པས་ནི་³འདི་ནི་དེར་སྒྲུང་བའོ། །འདི་སྐད་དུ་ཁོ་བོ་ཅག་ནི་
 གང་གི་ཕྱིར་དེ་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་གཞན་སེམས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐྱང་བའི་རྣམ་པར་
 རིག་བྱེད་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་ཀུན་ནས་སྒྲུང་⁴བའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་
 ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་ཀུན་ནས་སྒྲུང་བའི་སེམས་⁵རྟོག་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་
 འདི་ཁས་མི་ལེན་དོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཁས་མི་ལེན་ན་འོ་ན་ཅི་ཞིག་
 ཁས་ལེན་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར་འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན། དེའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བྱ་
 བ་སྒྲུས་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་གཞན་གྱི་སེམས་
 ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་སེམས་རྟོགས་པར་བྱེད་དོ། །འདིར་གཞན་
 གྱི་སེམས་ནི་སྒྲུབ་པོའི་སེམས་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །གལ་ཏེ་ཉན་པ་པོའི་ཐུང་ལས་
 སྒྲེས་པའི་བྱ་བ་དང་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་དག་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་མི་
 འདོད་ན་ཡང་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གཞན་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་
 རིག་བྱེད་དག་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྱབས་པ་སྒྲུས་ཏེ། བྱ་བ་དང་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་

1 བའོ། (གསེར)

2 ཀྱི་ (གསེར)

3 ཡོད་པས་ན་ (གསེར)

4 བསྐྱང་ (གསེར)

5 ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་ཀུན་ནས་སྒྲུང་བའི་སེམས་ (ཐུང་མེད)

ཤེས་པ་ཀུན་ནས་སྤྲོད་པར་བྱེད་པའི་སེམས་ཀྱི་ཐུང་ལས་སྤྲོས་པ་གང་དག་ཡིན་པ་
 དེ་དག་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་ཐ་སྟོང་གསལ་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་
 དང་། འགྲོ་བའི་བྱ་བ་དང་། ཆེག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་
 དག་ནི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཅེས་བྱའོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །ཀུན་ནས་སྤྲོད་པར་
 བྱེད་པའི་སེམས་ཇི་ལྟར་རང་དང་གཞན་གྱི་ཐུང་དུ་གཏོགས་པའི་བྱ་བ་དང་ཆེག་གི་
 རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པའི་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་དེ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཀུན་ནས་སྤྲོད་
 བར་བྱེད་པའི་སེམས་ཀྱང་། དེ་དག་གི་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྤྲོས་པ་སྤྲོས་ཏེ། ཉེ་བར་
 ཡིན་པའི་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་སྤྲོད་པ་བྱའོ། །ཀུན་ནས་སྤྲོད་པར་བྱེད་པའི་
 སེམས་རང་གི་ཐུང་དུ་གཏོགས་པའི་བྱ་བ་དང་། ཆེག་གི་རྣམ་པ་ཅན་དག་གི་ནི་ཉེ་
 བར་ཡིན་པའི་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་ལ། གཞན་གྱི་ཐུང་དང་འཁྱེད་པ་དག་གི་ནི་དབང་པོའི་¹
 རྒྱུ་རྟེན་ཏེ། ཉེ་བར་ཡིན་པའི་སྤྲོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་ལྟོས་²ནས་ཉེ་
 བར་བཞུགས་པ་ཡིན་གྱི། རང་གི་གཞུང་ལུགས་ཀྱིས་ནི་ཉེ་བར་ཡིན་པའི་སྤྲོད་པ་ཀུན་གཞི་
 རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །བཤྲོད་པར་འདོད་པའི་སེམས་ནི་མ་ཡིན་
 ནོ། །དེ་ལྟར་རེ་ཞིག་རང་གི་ཐུང་གཏོགས་པར་བྱ་བ་ཡང་³ཆེག་གི་རྣམ་པ་ཅན་དག་
 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཉིད་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །ཐུང་གཞན་དང་འཁྱེད་པ་དག་ཀྱང་
 བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཉེ་བར་ཡིན་པས་བསྐྱེད་པ་དེ་དག་ཀྱང་

1 བདག་པོའི་ (གསེར་)

2 བཞུགས་ (གསེར་)

3 རང་གི་ཐུང་དུ་གཏོགས་པའི་བྱ་བ་དང་ (གསེར་)

ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཉི་ལམ་ཡིན་པའི་རྒྱ་གང་
 ཡིན་པ་དེས་ནི་ཐུང་གཞན་དང་འབྲེལ་བའི་བྱ་བ་དང་ཆེག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱིས་¹
 ཤེས་པ་དེ་དག་བསྐྱེད་པ་ཡིན་དེ། དེས་བསྐྱེད་པ་འབྲེལ་བའི་རྒྱ་དེས་ཉི་ལམ་
 གདགས་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དག་ཡིན་པར་ཐ་སྙད་གདགས་པར་འགྱུར་རོ། །
 རང་ཀུན་ནས་སྟོང་བར་བྱེད་པའི་སེམས་རྣམ་པར་རིག་པར་བྱེད་པས་རྣམ་པར་
 རིག་བྱེད་དུ་འདོད་པ་ཡིན་ནམ། སྒྲ་བ་པོའི་རྒྱ་ལས་སྒྲིས་པའི་བྱ་བ་དང་།
 བརྗོད་²པར་སྟངས་པའི་ཤེས་པ་དག་ནི་ཉན་པ་པོས་དམིགས་པར་མི་འགྱུར་དེ།
 འདི་ལྟར་སྒྲ་བ་པོ་དང་ཉན་པ་པོ་གཉིས་གཡང་རང་རང་གི་སྟངས་བ་ཉམས་སུ་སྟོང་
 བར་ཟད་ནས།³ དེ་ཇི་ལྟར་དེ་དམིཌ་པ་དག་གང་གིས་ན་དེ་གཉིས་རྣམ་པར་རིག་
 བྱེད་ཡིན་པར་འགྱུར་བ་⁴རང་ཀུན་ནས་སྟོང་བར་བྱེད་པའི་རྟོགས་པར་བྱེད་པར་
 འདོད་ཅེ་ན། དེའི་ཕྱིར་བདག་དང་གཞན་དག་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྟོས་དེ།
 བདག་དང་གཞན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྒྲ་བ་པོ་དང་ཉན་པ་པོའོ། །བདག་དང་བདག་གི་
 སྟངས་བ་ཉམས་སུ་སྟོང་བ་ནི་རང་རང་གི་སྟངས་བ་ཉམས་སུ་སྟོང་བའོ། །རབ་རིབ་
 ཅན་གཉིས་ཀྱིས་སྟངས་བ་ཉམས་སུ་སྟོང་བ་ནི། །རབ་རིབ་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་བ་
 གཉིས་མཐོང་བའོ། །དེ་དང་འདྲ་བ་ཡིན་པས་ན་དེ་བཞིན་དུའོ། །དོན་གཅིག་དུ་

1 ཅན་གྱི (གསེར)

2 རྗོད་ (གསེར)

3 ཟད་ན་ (གསེར)

4 འགྱུར་བ་ (གསེར་ནང་མེད)

འཇིན་པར་ངེས་པ་ཅན་གྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དེ་ལྟ་བུ་ཡིན་
 པར་འདོད་དོ། །དེའི་རྒྱ་ནི་དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་པ་ངེས་པ་ཉམས་སུ་སྤྱོད་བའི་
 རྣམ་པ་ཤེས་པ་སྤྲུལ་ཡིན་ནོ། །དེས་བསྐྱེད་པའི་བག་ཆགས་ནི་རྣམ་པའི་ངོ་བོ་
 ཡིན་ནོ། །དེ་སྐྱེ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པའི་མཆན་ཉིད་བརྒྱད་དེ་འབྱུང་བ་ཡིན་ནོ།
 སྐྱེ་བའི་རང་བཞིན་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་བྱའོ། །དེའི་ཁྱད་པར་ནི་དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་
 པར་ངེས་པ་ཅན་གྱི་རྣམ་པར་¹ཤེས་པ་ཉི་བར་བསྐྱེད་པར་རུང་བའི་བདག་ཉིད་དུ་
 འདུག་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་ནི་ཐོག་མ་མེད་པ་ཡང་ཡིན་ལ། དུས་ཀྱང་ཡིན་པས་ཐོག་
 མ་མེད་པའི་དུས་སོ། །དེ་ནས་ཡོད་པས་ན་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་སོ།² །ཡང་ན་
 ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་དེ་ནས་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་པའོ།³ ཐོག་མ་མེད་པའི་
 དུས་པ་ནི་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་པའོ། །འདི་ནི་དོན་ཡང་ཡིན་གཅིག་ཀྱང་ཡིན་
 པས་དོན་གཅིག་གོ། །འགྲོ་བ་དང་ཆེག་ལ་སོགས་པ་ཡིན་དེ། རང་དང་གཞན་གྱི་
 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དག་སྟོས་གཅིག་དུ་བརྒྱུམས་པ་ཡིན་ནོ། །དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་
 པའི་ཤེས་པ་ནི་དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་པའོ། །དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་པར་ངེས་པ་ནི་
 ངེས་པའི་ཤེས་པ་སྟེ། འདི་ལྟར་སྤྲོ་བ་པོ་ཡང་འདི་སྙམ་དུ་བདག་གིས་སྤྲོས་པ་གང་
 ཡིན་པ་འདི་ཉན་པ་པོས་རྟོག་པར་འགྱུར་རོ་སྙམ་དུ་སེམས་པ་ལ་⁴ཉན་པ་པོ་ཡང་

1 རྣམ་པ་ (གསེར)
 2 དུས་པའོ། (གསེར)
 3 ཐོག་མ་མེད་པའོ། (གསེར)
 4 སེམས་ལ་ (གསེར)

འདི་སྐམ་དུ་འདིས་སྒྲུས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་བདག་གིས་རྟོག་སྐམ་དུ་སེམས་
 པར་འགྱུར་དེ། དེ་ལྟ་བུ་ནི་དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་པར་ངེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཀུན་ནས་
 སྤྲོང་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྒྱ་གཅིག་ལས་སྒྲེ་བ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་རྒྱ་
 གཅིག་ལས་སྒྲེ་བའོ། །སྒྲེ་བ་པོ་ཡང་ཉན་པ་པོ་དག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་རང་
 དང་གཞན་གྱི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་ཤེས་པ་དག་ལ་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཉིད་དུ་ཐ་
 སྐད་འདོགས་པ་ནི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་ཉི་བར་འདོགས་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་སྐད་
 དུ་སྒྲེ་བ་དང་ཉན་པ་པོ་དག་རང་རང་གི་སྤྲོང་བ་ཉམས་སུ་མྱོང་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་
 དེ་གཉིས་ཀྱི་བྱ་བར་རང་གི་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་རྒྱ་གཅིག་ལས་འབྱུང་བ་
 གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་དོན་གཅིག་དུ་ཤེས་པར་ངེས་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་
 དུ་ཐ་སྐད་འདོགས་པར་བྱེད་དོ། །དོན་གཅིག་དུ་འཇིན་པར་ངེས་པ་ནི་རྣམ་པར་
 ཤེས་པ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུའི་བག་ཆུ་སྒྲེ་བའི་རང་བཞིན་གྱི་ཁྱད་པར་ཐོག་མ་མེད་པ་
 ལས་བྱུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་ཡང་དཔེ་ནི་རབ་རིབ་ཅན་གཉིས་ཀྱིས་ལྷ་བ་
 གཉིས་སུ་མཐོང་བ་བཞིན་དེ། རབ་རིབ་ཅན་གཅིག་གིས་རབ་རིབ་ཅན་གཉིས་
 ལ་ལྟོས་ཞེས་ལྷ་བ་གཞན་ཞིག་སྟོན་པ་ལས་དེ་¹མཐོང་ངོ་ཞེས་སྒྲུས་པ་ན། དེ་ལ་ནི་
 སྟོན་པ་པོ་ཡང་འདི་སྐམ་དུ་བདག་གིས་འདི་ལ་བསྟན་དེ་²སྐམ་དུ་ང་རྒྱལ་བྱེད་པར་
 འགྱུར་ལ་ཉན་པ་པོ་ཡང་འདིས་བདག་ལ་བསྟན་དོ་སྐམ་དུ་སེམས་མོད་ཀྱི། འོན་
 ཀྱང་དེ་གཉིས་ནི་རང་རང་གི་སྤྲོང་བ་སོ་སོར་ཉམས་སུ་མྱོང་བར་བྱེད་དོ། །དེ་དང་

1 དེས་ (གསེར)

2 བསྟན་དོ། (གསེར)

འདྲ་བ་¹འདིར་ཡང་དོན་གཅིག་དུ་ཤེས་པར་ངེས་པའི་ཕྱིར་རང་དང་གཞན་གྱི་
 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་དག་ལ། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་དུ་ཉི་བར་འདོགས་
 པར་འགྱུར་རོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྒྲིབ་ཅུ་ཀུ་ཤ་ལ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་དག་གིས་
 ཇི་སྟེ་བྱ་བ་ལ་སྟེར་པར་སྒྲུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟེར་པར་སྒྲུས་ཏེ། རྣམ་པར་ཤེས་པ་
 གང་ལ་བྱ་བ་ལ་སྟེར་པ་ཁོ་ནར་སྒྲུང་བ་ཡོད་པ་དེ་ནི་བྱ་བ་ལ་སྟེར་པར་སྒྲུང་བའི་
 རྣམ་པར་ཤེས་པ་འོ། །དེ་ཉིད་འབྲས་བུའི་རྟེན་ཏེ། དེ་ལས་སྐྱེས་པ་ནི་བྱ་བ་ལ་
 སྟོགས་པར་²སྒྲུང་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་འབྲས་བུའི་རྟེན་ལས་སྐྱེས་པ་འོ། །གཞན་
 གྱི་སེམས་ཤེས་པ་དེ་དག་³གང་ཡིན་པ་དེ་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཡུལ་དུ་
 བྱེད་དམ། འོན་ཏེ་ཡིན་ཞེས་བརྟག་པ་གཉིས་སོ། །རྣམ་པར་བརྟག་⁴པ་དང་པོ་ལ་
 ཉིས་པ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཡུལ་དུ་བྱེད་ན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོགས་པ་སྒྲུས་ཏེ། གལ་
 ཏེ་ཡུལ་དུ་བྱེད་ན་ནི་དེའི་ཡུལ་ལོགས་ཤིག་ན་ཡོད་པར་འགྱུར་རོ། །རྣམ་པར་
 བརྟག་པ་གཉིས་པ་ཉི་བར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཡུལ་དུ་མི་བྱེད་ན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་
 སྟོགས་པ་སྒྲུས་ཏེ། འོན་ཏེ་ཡུལ་དུ་མི་བྱེད་ན་ནི་དེའི་ཆེ་གཞན་གྱི་སེམས་ཡོད་པ་
 ཉིད་དུ་ཇི་ལྟར་ཤེས། ཇི་སྟེ་ཤེས་པར་མི་འགྱུར་སྟམ་ན་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཤེས་
 པར་བྱ་བ་ལ་སྟོགས་པ་སྒྲུས་ཏེ། འདི་ལྟར་ཡོད་པར་གདགས་པ་ནི་དེའི་རང་གིས་

-
- 1 འདྲ་བར་ (གསེར)
 2 སྟོགས་པ་ (གསེར)
 3 དག་ (གསེར་ནང་མེད)
 4 བརྟགས་ (གསེར)

ངོ་ཤེས་པ་ལ་རག་ལས་པ་ཡིན་ན་དེ་ནི་དེ་མེད་ན་ཡོད་པར་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་
 བ་ནི་ཕྱོང་ལྔ་མ་ཡིན་ནོ། །གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས། འདི་ཡང་ཐལ་བར་འགྱུར་བ་
 མཚུངས་དེ་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲུས་དེ།¹ མཚུངས་པ་ཉིད་བསྟན་པའི་ཕྱིར། བྱ་བ་དང་
 ཆེག་དག་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲུས་དེ། ཕྱི་དོན་དུ་སྒྲ་བ་ཡང་བྱ་བ་དང་
 ཆེག་དག་གི་རྟགས་དག་གིས་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་ན་ཅི་གཞན་གྱི་སེམས་དེའི་
 རང་གི་ངོ་བོ་ཡུལ་དུ་བྱེད་དམ་འོན་དེ་མ་ཡིན། གལ་དེ་ཡུལ་དུ་བྱེད་ན་ནི་དེའི་ཆེ་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་ཡང་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །འོན་དེ་ཡུལ་
 དུ་མི་བྱེད་ན་ནི་དེའི་ཆེ་ཤེས་པ་འཇམ། རྟགས་པ་པོ་དེས་ཇི་ལྟར་ཤེས་པ་ཡིན། ཕྱི་
 དོན་དུ་སྒྲ་བའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་དོགས་པ་བསུ་བར། གལ་དེ་རྟགས་ཀྱིས་ནི་སྒྱི་
 རྟགས་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲུས་དེ། གང་གི་ཕྱིར་རྟགས་ནི་སྒྱིས་ཁྱབ་
 ཀྱི་ཁྱད་པར་དག་གིས་ནི་མ་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར་སྒྱི་ཁོ་ན་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་མ་ཡིན་
 རོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་ལྔ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གྱུ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས་སྒྱི་དེ་ཅི་
 ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲུས་དེ། སྒྱི་དེ་ཅི་གཞན་གྱི་སེམས་ཉིད་ཡིན་ནམ་ཐ་དད་པ་
 ཞིག་གམ་འོན་དེ་བཟོད་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་བརྟག་པ་གསུམ་
 མོ། །བརྟག་པ་གཉིས་བསལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་གཞན་ཉིད་དང་བཟོད་དུ་མི་རུང་བ་
 ཉིད་དག་ཅིག་²ཡིན་ན་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟགས་པ་སྒྲུས་དེ། གཞན་ཉིད་ཡིན་པའི་
 ཕྱོགས་ལྟར་ན་ནི་སྒྱི་དེ་ཁོ་ན་གཟུང་གི་གཞན་གྱི་སེམས་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་ཇི་

1 སྒྲུས་སོ། (གསེར)

2 གཅིག་ (གསེར)

ལྟར་ཤེས་པ་དེས་ཕ་རོལ་གྱི་སེམས་དེ་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །བཟོད་དུ་མེད་པའི་
 རྟོགས་ལ་ཚུལ་འདི་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཐ་དད་པ་མ་ཡིན་པའི་རྟོགས་བསལ་བར་བྱ་
 བའི་ཕྱིར། སྤྱི་གཞན་གྱི་སེམས་ཉིད་ཀྱང་མ་ཡིན་དེ་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲུས་དེ། སྤྱི་ནི་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱང་མ་ཡིན་ནོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེ་ཡོད་ན་ཞེས་བྱ་
 བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲུས་དེ། གཞན་གྱི་སེམས་ལས་གཞན་མ་ཡིན་པའི་སྤྱི་འཇིན་པར་
 ཁས་ལེན་ན། གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཡང་ཤེས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་
 སྟུར་བཤད་ཟིན་དོ། །དེ་ལ་འདི་སྟུམ་དུ་དེ་ལྟ་ཡིན་དུ་ཟད་མོད་ཉེས་པ་ཅི་ཡོད་ཅི་
 ན། དེའི་ཕྱིར་འདི་ནི་རྗེས་སུ་དཔག་པའི་ཚུལ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་
 སོགས་པ་སྒྲུས་སོ། །དེ་ཉིད་རྣམ་པར་དགྲོལ་བའི་ཕྱིར། རྗེས་སུ་དཔག་པ་ནི་དོན་
 གྱི་རང་གི་ངོ་བོར་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲུས་དེ། རྗེས་སུ་དཔག་པ་ནི་རང་གི་
 མཚན་ཉིད་འཇིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་མི་འདོད་དོ། །མངོན་སུམ་ནི་ཆོས་མི་
 མཐུན་པའི་དཔེའོ། །ཇི་སྟེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་འཇིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་མི་
 འདོད་ཅི་ན། སྤང་བ་ཁྱད་པར་མེད་པ་ལ་སོགས་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་¹
 རོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཡང་མངོན་སུམ་དང་འདྲ་བར་གསལ་
 བར་སྤང་བར་འགྱུར་རོ། །སོགས་པ་སྒྲུས་པས་ནི་མངོན་སུམ་ལས་སྤྱི་བའི་ཆོས་
 ཅན་དང་། འདས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་འཇིན་པར་མི་བྱེད་པ་ཡང་ཐལ་བར་
 འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་འདི་སྟུམ་དུ་སྤང་བ་ཁྱད་པར་མེད་པ་ལ་སོགས་པར་ཁས་ལེན་

1 བའི་ཕྱིར་ (གསེར་ནང་མེད)

པ་ཁོ་ནའོ་སྐམ་དུ་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར་ཡང་ན་འདིའི་ཆད་མ་¹ ཡིན་གྲང་ཞེས་
 བྱ་བ་སྒྲིམ་དེ། སྒྲང་བ་ཁྱད་པར་མེད་པ་ལ་སྔགས་པ་²ལས་ལེན་ན། རྗེས་སུ་དཔག་
 པ་དོན་གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པའི་ཕྱིར་ཆད་མ་ཉིད་དུ་འགྱུར་གྲང་ན་འདི་ནི་
 རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །གལ་ཏེ་ཆད་མ་ཉིད་རང་གི་མཆན་ཉིད་འཇིན་པའི་རྒྱ་ཅན་
 དུ་མི་འདོད་ན། འོ་ན་འདི་ཇི་ལྟར་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར། དེའི་རང་
 གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་པ་ཡང་³ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྔགས་པ་སྒྲིམ་དེ། རྗེས་སུ་དཔག་པ་ཡུལ་
 གྱི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་མོད་གྱི། འོ་ན་ཀྱང་མངོན་པར་འདོད་པའི་དོན་ལ་སྒྱུ་
 བར་མི་བྱེད་པས་ན་ཆད་མ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །སྒྲུབ་བམ་ཁ་ཅིག་ལས་ནི་འདི་
 སྐད་དུ། དེའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ནི་ཆད་མ་ཉིད་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འབྱུང་སྟེ། དེར་ནི་
 འདི་ལྟར་གང་གི་ཆེ་སྒྲང་བ་ལ་སྔུ་པ་ཐད་དང་པ་དེའི་ཆེ་དེ་ནི་ཆད་མ་ཉིད་མ་ཡིན་
 ནོ་ཞེས་བྱ་བར་སྒྱུར་བར་བྱ་སྟེ། རྗེས་སུ་དཔག་པས་⁴རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པ་དེའི་
 ཕྱིར་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་པར་མི་འདོད་དོ། །ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དེའི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་
 འཇིན་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྔགས་པ་སྒྲིམ་དེ། གང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་ཡང་མངོན་
 པར་འདོད་པའི་དོན་ལ་མི་སྒྱུ་བ་ཡོད་པ་དེའི་ཕྱིར་འདི་ཆད་མ་ཡིན་གྱི། རང་གི་
 མཆན་ཉིད་འཇིན་པའི་ཕྱིར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདི་སྐམ་དུ། རྗེས་སུ་དཔག་པ་

1 དེའི་ཕྱིར་ཆད་མ་ (གསེར)

2 སྔགས་པར (གསེར)

3 མི་འཇིན་ཡང་ (གསེར)

4 རྗེས་སུ་དཔག་པ་ (གསེར)

གཞན་དང་གཞན་དག་རང་གི་མཆན་ཉིད་མི་འཇིན་ཡང་གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་
 དཔག་པས་དེས་¹འཇིན་པ་གོ་ཆེ་སྟེ་བཞུག་ཅེ་ན། དེའི་ཕྱིར། ཏུ་བ་ལ་སྟུང་པའི་
 ཏུ་བ་ལ་སྟུང་ས་ཕ་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟུང་ས་པ་སྟུང་ས་ཏེ། ཏུ་བ་ལ་སྟུང་ས་པའི་
 ཏུ་བ་ལ་སྟུང་ས་པའི་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ནི། མེ་ལ་སྟུང་ས་པའི་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་
 པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་མི་འདོད་དོ། །ཅེའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། མཐོང་བ་དང་ཁྱད་པར་
 མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་སྟུང་ས་ཏེ། ཆེས་སུ་དཔག་པ་ཡུལ་
 གྱི་རང་གི་མཆན་ཉིད་འཇིན་ན་མངོན་སུམ་དང་འདྲ་བར་ཐལ་བར་འགྱུར་ལ།
 ཆེས་སུ་དཔག་པ་འདས་པ་དང་། མ་འོངས་པའི་ཡུལ་ཅན་དང་། དངོས་པོའི་ངོ་
 བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཡུལ་ཅན་དུ་ཡང་མི་འགྱུར་རོ། །མངོན་སུམ་ལ་སྒྲུང་བ་བཞིན་²
 ཆེས་སུ་དཔག་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ལ་སྒྲུང་བས་དོན་བྱ་བ་བྱེད་པར་ཡང་འགྱུར་
 རོ། །དེ་ལ་འདི་སྟུམ་དུ། གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ལ་མི་སྟུ་³བ་དེ་ཉིད་
 མེད་དོ་སྟུམ་དུ་སེམས་ན་དེའི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ལ་ཡང་
 ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟུང་ས་པ་སྟུང་ས་སོ། །མི་སྟུ་⁴བ་ཉིད་ཀྱི་⁵འཕྲུལ་པ་ཐབས་ཀྱིས་བསྟན་པའི་
 ཕྱིར་འཇུག་པར་བྱེད་པས། དེའི་སྟོན་སྟེན་སྟེན་ཆགས་གཞན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟུང་ས་པ་

1 དེ་ (གསེར་)

2 བཞིན་དུ་ (གསེར་)

3 བསྟུ་ (གསེར་)

4 མི་བསྟུ་ (གསེར་)

5 ཀྱིས་ (གསེར་)

སྒྲིམ་ཏེ། འཇུག་པའི་བྱེད་པས་གཞན་གྱི་སེམས་ཆེས་སུ་དཔག་པ་དེའི་སྒྲིམ་སྒྲིག་
 ཆགས་གཞན་ཡོད་པར་རྟོགས་ནས། གལ་ཏེ་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཐ་སྟད་ལ་འཇུག་པ་
 འདི་ལྟ་སྟེ་མངོན་པར་འདོད་པ་དང་། ཚུལ་བ་དང་གཞན་དང་གཞན་དུ་འགྲོ་བ་ལ་
 སྒྲིགས་པ་བྱེད་ན་སྒྲིག་ཆགས་གཞན་གྱི་དབང་གིས་འབྱུང་བའི་དོན་¹ཀྱང་དུ་སྒྲིབ་
 ལ་སྒྲིགས་པ་འཕྲོག་བོ། །ཡང་ན་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཐ་སྟད་ལ་འཇུག་པ་འདི་ལྟ་སྟེ་
 མངོན་པར་འདོད་པ་དང་། ཚུལ་བ་དང་། ཡུལ་གཞན་དུ་འགྲོ་བ་ལ་སྒྲིགས་པ་
 བྱེད་པ་ན་²སྒྲིག་ཆགས་གཞན་གྱི་དབང་གིས་འབྱུང་བའི་དོན་ཀྱང་དུ་སྒྲིབ་པ་ལས་སོ།
 །ཡང་ན་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཐ་སྟད་ལ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་ནི་ཀྱང་དུ་སྒྲིབ་པའི་ཆེས་ལ་
 བྱིམ་དུ་འཇུག་པ་དང་། དེའི་ཆེས་ལ་སྟན་འདིང་བ་³དང་། ཆེས་ལ་⁴ཡང་བས་
 དང་སྒྲིམ་སྒྲིན་པ་དང་། དེའི་ཆེས་ལ་ཡང་མལ་ཆ་དང་སྟན་ཤོམ་པ་དང་། ཀྱང་པ་
 བཀྱ་བའི་ཆུ་སྒྲིན་པ་དང་། ཀྱང་པ་མཉེ་བ་ལ་སྒྲིགས་པའོ། །ཡང་ཅིའི་ཕྱིར་ཐ་སྟད་
 ཕྱི་མ་བསྐྱབ་པའི་ཕྱིར་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་པར་འདོད་ཅེ་ན། དེའི་ཕྱིར། འཇིག་རྟེན་
 ནི་འབྲས་བུ་དེ་ཙམ་ལ་སེམས་ཤིང་སྒྲིག་ཆགས་གཞན་ཆེས་སུ་དཔག་པ་ལ་འཇུག་
 པའི་ཡང་ཕྱིར་ཏེ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྒྲིགས་པ་སྒྲིམ་ཏེ། འབྲས་བུ་འདི་ལ་དེ་ཙམ་ཡོད་
 པས་འདི་ནི་དེ་ཙམ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲིམ་ནི་དོན་བྱེད་པ་ལ་བྱའོ། །ཙམ་

1 དོན་དུ་ (གསེར་)

2 བྱེད་ན་ (གསེར་)

3 འདིང་ས་པ་ (གསེར་)

4 དེའི་ཆེས་ལ་ (གསེར་)

ཞེས་ཀྱང་བའི་སྒྲ་ནི་ཆད་ལ་བྱའོ། །འཇིག་རྟེན་གང་ལ་འབྲས་བུ་དེ་ཙམ་ལ་སེམས་
 པ་ཡོད་པ་ནི་¹འབྲས་བུ་དེ་ཙམ་ལ་²སེམས་པ་ཡིན་ཏེ་འཇུག་པའོ། །འདི་སྐད་དུ་
 འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲ་ཆགས་གཞན་ཡོད་པར་ཇེས་སུ་དཔག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྒྲ་
 ཆགས་གཞན་གྱི་དབང་གིས་འབྱུང་བའི་དོན་བྱ་བ་³འཕྲོག་པ་ལ་སེམས་པ་ཡིན་ནི་
 ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་ཞེས་ཀྱང་བའི་སྒྲ་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་འཇུག་པའི་འབྲས་
 བུ་དེ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ་ཞེས་ངེས་པར་བྱ་བའི་དོན་ཡིན་ནོ། །འདི་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན།
 སྒྲིས་བུའི་དོན་ཕྱི་མའི་ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟུང་པ་སྒྲིས་ཏེ། དོན་ཕྱི་
 མའི་ཁྱད་པར་ནི་སྒྲིག་པ་དང་འཆེད་པ་ལ་སྟགས་པའོ། །ཤེས་པ་གང་ལ་དེ་ལྟ་བུ་
 སྒྲུང་བའི་ངང་ཚུལ་ཡོད་པ་དེ་ལ་དེ་སྐད་ཅེས་བྱ་བའོ།⁴ །དེ་མྱོང་བ་ནི་དོན་ཕྱི་མའི་
 ཁྱད་པར་དུ་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་མྱོང་བའོ། །དེ་སྒྲིས་པ་ཉིད་ནི་སྒྲིས་པ་ཙམ་མོ། །
 འདིར་རེ་བ་དང་བྲལ་བས་ན། འདི་ནི་རེ་བ་མེད་པའོ། །དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་ནི་དེ་ཉིད་
 དེ། རེ་བ་མེད་པ་ཉིད་དེའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་སྐད་དུ་གང་གི་ཆེ་སྒྲིས་བུས་མི་དམིཾ་
 པའི་ཇེས་ལ་སྒྲིག་པ་ལ་སྟགས་པར་སྒྲུང་བའི་ཤེས་པ་མྱོང་བ་སྒྲིས་པ་དེ་ཁོ་ནའི་ཆེ་
 འདི་རེ་བ་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །སྒྲིས་བུ་ནི་དེ་ཙམ་གྱིས་རེ་
 བ་མེད་པ་ཉིད་ཡིན་དུ་ཚུགས། དེ་ཙམ་གྱིས་ཤེས་པ་སྒྲུ་མ་གོ་ཇི་ལྟར་ཆད་མ་ཉིད་

1 ཡོད་པ་དེ་ནི་ (གསེར་)

2 དེ་ནི་ཙམ་ལ་ (གསེར་)

3 བྱ་བའི་ (གསེར་)

4 བྱའོ། (གསེར་)

ཡིན་ཞེ་ན། ཤེས་པ་སྒྲ་མ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲེས་ཏེ། བང་གི་ཕྱིར་ཤེས་པ་
 སྒྲ་མས་ཇི་སྟངས་བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཐ་སྟངས་ཡོངས་སུ་ཚྲོགས་པས་དོན་བྱེད་པར་¹
 བྱུར་པ་དེའི་ཕྱིར་ཚད་མར་རྣམ་པར་གཞག་གོ། །འདིར་ཕ་རོལ་པོས་འབྲུལ་བར་²
 བསྟན་པའི་ཕྱིར། མི་ལམ་ན་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲེས་ཏེ། མི་ལམ་ན་
 ཡང་དོན་ཕྱི་མ་བྱེད་པར་སྒྲུང་བའི་³ཤེས་པ་ཤེས་པ་⁴སྒྲ་མའི་རྒྱ་མཚན་ཅན་སྟེང་
 མོད་ཀྱི། དེ་ཙམ་གྱིས་ནི་ཤེས་པ་སྒྲ་མ་ཚད་མ་ཡིན་པར་རིགས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །
 ཅེའི་ཕྱིར་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཞེ་ན། དེའི་ཆེ་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་
 སོགས་པ་སྒྲེས་པ།⁵ མི་ལམ་ན་ཤེས་པ་ཐམས་ཅད་འབྲུལ་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་
 བ་ནི་ཕྱོགས་སྒྲ་མ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས་འདིར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་
 ཤེས་པ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྒྲེས་ཏེ། བྱ་བ་དང་ཆིག་གི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་
 པ་ནི་གཡོ་བའི་དབང་མེད་པར་མི་འབྱུང་བས་དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་གིས་དེ་དག་ཆེས་
 སུ་དཔོག་པར་བྱེད་དོ། །འབྱུང་པར་ནི་དེ་བས་ཀྱང་བསྟན་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་
 དབང་ཚད་པའི་ཕྱིར་བརྒྱུད་དེ་འབྱུང་ལ། གཉིད་མ་ལོག་པའི་གནས་སྐབས་ན་ནི་
 དབང་ཚད་པར་འབྱུང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ཡིན་ཏེ།⁶ འདི་ཐམས་ཅད་ནི་སྒྲ་

1 དོན་བྱས་པར་ (གསེར)

2 འབྲུལ་པར་ (གསེར)

3 དོན་ཕྱིར་མ་བྱེད་པར་སྒྲུང་བའི་ (གསེར)

4 ཤེས་པའི་ (གསེར)

5 སྒྲེས་ཏེ། (གསེར)

6 ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཡོད་དེ། (གསེར)

བཤད་ཟིན་ཏོ། །དེ་ལྟར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་རྣམས་གནས་སྐབས་གཉི་
གར་ཡང་གཡོ་བ་ལ་རག་ལུས་པ་ཅན་ཡིན་པར་བསྐྱབས་ནས་མི་ལམ་གྱི་གནས་
སྐབས་ན་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་ལས་དུས་ཕྱིས་འབྱུང་བའི་ཤེས་པ་རྣམས་
ཇི་ལྟར་ན་གཡོ་བ་ལ་རག་ལུས་པ་ཅན་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་བསྐྱར་པའི་ཕྱིར།
དེ་ལ་ཇི་ལྟར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་སྤྲུལ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟེ་པ་སྤྲུལ་
ཏོ། མི་ལམ་གྱི་སྐབས་ན་ཇི་ལྟར་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་སྤྲུལ་རྣམས་གཡོ་
བའི་དབང་གིས་བརྒྱད་དེ་འབྱུང་བ་ལྟར་གནས་སྐབས་ཕྱིས་འབྱུང་བ་རྣམས་ཀྱང་
དེ་དང་འདྲའོ། །དེ་ལ་བརྒྱད་པ་ནི་འདི་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏོ། གཉིད་མ་ལོག་པའི་གནས་
སྐབས་ན་ནི་¹མེ་ཞིག་དང་པོར་གཞན་གྱིས་²གཡོ་བའི་དབང་ལས་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་
པ་དག་གོ། །དེ་དག་ལས་སྤྲུལ་ཆེད་གཞན་ཡོད་པར་ཇིས་སྤྲུལ་པ་གོ་³ །སྤྲུལ་ཆེད་
གཞན་ཡོད་པར་ཇིས་སྤྲུལ་པ་ནས་འཇུག་པའི་ཤེས་པ་དག་གོ། །དེ་དག་གི་ཇིས་
སྤྲུལ་མཛོན་དུ་སྤྲུལ་བ་དང་ཕྱག་བྱ་བའི་ཤེས་པ་དག་གོ། །དེ་དག་གི་ཡང་ཇིས་ལ་ཀུན་དུ་
སྤྲུལ་བ་དང་། སྐྱེ་འདིང་བལྟ་སྟེ་པའི་ཤེས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ལུང་འབྲུ་⁵
པ་དང་། འདོན་པ་དང་། ཁ་དོན་བྱེད་པ་ལ་སྟེ་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་སོ། །དེ་

1 ནི་ (གསེར་ནང་མེད)

2 གཞན་གྱི་ (གསེར་)

3 གཞན་ཡོད་པ་ཇིས་སྤྲུལ་པ་ལོ། (གསེར་)

4 འདིངས་པ་ (གསེར་)

5 འབྲུག་ (གསེར་)

ནས་དུས་རེ་ཞིག་མཚའ་བའི་ཤེས་པ་དག་གོ། །དེ་ནས་གཉིད་ལྗོག་གོ¹ །གཉིད་
 ལྗོག་པ་²དང་སྒྲོན་གོམས་པའི་དབང་གིས་³རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པ་དག་སྐྱེའོ།
 དེ་ནས་ཡང་སྒྲོག་ཆུ་གཞན་ཡོད་པའི་⁴ཇེས་སུ་དཔག་པ་འབྱུང་ངོ་། །དེ་ནས་
 ཡང་འཇུག་པ་དང་། ཀུན་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་དག་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ།
 འཇུག་པ་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་བརྒྱད་དེ་སྐྱེ་བ་དེ་ཉིད་བཟུན་པའི་ཕྱིར།
 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པའི་རྟོན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོཾ་པ་སྒྲོས་དེ། གཉིད་མ་ལོག་
 པའི་གནས་སྐབས་ན། རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པའི་རྟོན་གཞན་གྱི་རྒྱུ་ཡོད་
 པའི་གཡོ་བ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། དེའི་གནས་སྐབས་ཕྱི་མ་ནི་འཆད་པར་⁵བྱེད་པའི་
 ཇེས་སུ་དཔག་པའི་འོག་རྩལ་དུ་འབྱུང་བར་⁶ཀུན་དུ་སྒྲུབ་པ་ལ་སོཾ་པ་⁷ཐ་སྙད་གྱི་
 རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་བསྐྱེད་⁸པར་རྣམ་པ་གང་ཡིན་པའོ། །དེ་དག་ན་ཡོད་པའི་
 སེམས་གང་ཡིན་པའི་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་གྱི་ཤེས་པའི་རྟོན་གཡོ་བའི་གནས་སྐབས་

1 དེ་ནས་གཉིད་ལྗོག་གོ། (གསེར་ནང་མེད)

2 ལོག་པ་ (གསེར)

3 དབང་གིས་ཡང་ (གསེར)

4 ཡོད་པས་ (གསེར)

5 མཇུག་པར་ (གསེར)

6 འབྱུང་བ་ (གསེར)

7 སོགས་པའི་ (གསེར)

8 སྐྱེད་ (གསེར)

ཕྱི་མ་པའི་¹སེམས་ཀྱི་ཐུང་དེ་ལས་ཇི་སྟངས་ལྟར་པའི་རྣམ་པས་མི་ལམ་གྱི་གནས་
 སྟབས་ན་འདྲུག་པ་ལ་སྟོགས་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་ཐུང་དེ་སྒྲིའོ། །དེ་ལ་འདི་སྟམ་
 ཏུ་ཐུང་དེ་སྒྲིམ་པ་ལ་ནིང་ག་སྒྲིེ² འབྲུལ་པ་ནི་སྟོན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་སྟམ་ཏུ་
 སེམས་ན་དེའི་ཕྱིར། དེ་ཡང་³རྟེན་སྒྲིལ་དཔག་པ་ཅི་འདྲ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོགས་པ་
 སྒྲིམ་དེ། མི་ལམ་གྱི་⁴གནས་སྟབས་ན་ཡང་གཞན་གྱི་⁵སེམས་ཀྱི་རྟེན་སྒྲིལ་དཔག་པ་
 ཏུ་སྟེན་སྒྲིལ་⁶ཅི་འདྲ་བ་དེ་ལྟར་བྱུང་བ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་
 ཏུ་སྟེན་སྒྲིལ་ཅམ་ཏུ་ཡོད་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་ལྟེན་པ་
 ཏུ་སྟེན་སྒྲིལ་ཅམ་⁸ཡོད་པ་ཉིད་པས་འབྲུལ་པའི་ཉིས་པ་འགའ་ཡང་མེད་དོ། །གཞན་དག་
 ནི་འདི་ཉིད་ལ་གཞན་ཏུ་རྣམ་པར་འཆད་པར་བྱེད་དེ། མི་ལམ་གྱི་གནས་སྟབས་
 དེ་ན་ཡང་ཤེས་པ་སྒྲིལ་པའི་རྟེན་སྒྲིལ་དཔག་པ་ཐུང་དེ་⁹སྒྲིལ་པའི་ཚུལ་ཉིད་ཅི་འདྲ་

1 ཕྱི་མའི་ (གསེར་)

2 ཐུང་དེ་སྒྲིལ་པ་ལ་ནིང་ག་ (གསེར་)

3 དེ་ན་ཡང་ (གསེར་)

4 གྱིས་ (གསེར་)

5 གཞན་གྱིས་ (གསེར་)

6 ཏུ་སྟེན་སྒྲིལ་ཅམ་ཏུ་ (གསེར་)

7 ཅི་འདྲ་བར་ (གསེར་)

8 ཏུ་སྟེན་སྒྲིལ་ཅམ་ (གསེར་)

9 ཐུང་དེ་ (གསེར་)

བར་¹འབྲས་བུའི་དྲགས་ནི་²ཐུ་ལ་འབྲུལ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་གཉིད་མ་སང་པའི་
 སེམས་ལ་ཡང་མི་སྤྱོད་དོན་བྱེད་པར་སྤང་བར་སྤྱོད་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་དེ་ལྟ་བུ་
 ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ལ། ཐ་སྙད་ཀྱང་དུས་ཀྱིས་ཚད་པའི་རྣམ་པ་ཅན་ཇིས་སྤྱད་པའ་
 པས་མི་སྤྱོད་³པའི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པས་ཅིས་ཀྱང་མི་བཟུང་⁴ངོ་ཞེས་
 ཟེར་རོ། །ཕྱིའི་དོན་དུ་སྤྱོད་པ་དེ་ལྟར་བཅོམ་ཡང་སྤྲོད་མི་འདོར་ཞིང་། ཡང་གཞན་
 གྱི་སེམས་སྤྱད་པའ་པ་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྤྲོས་དེ། གལ་ཏེ་གཞན་གྱི་
 སེམས་ཇིས་སྤྱད་པའ་པས་དེའི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་ཡང་མི་སྤྱོད་⁵པའི་ཕྱིར་ཚད་
 མ་ཉིད་ཡིན་ན་ཡིན་པ་ལ་ནི་རག་⁶ན། གང་དག་གིས་གཞན་གྱི་སེམས་མངོན་སུམ་
 དུ་ཤེས་པ་དེ་རྣམས་⁷གྱི་གོ་ཇི་ལྟར། གལ་ཏེ་རེ་ཞིག་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་
 བོ་མི་འཇིན་ཡང་མི་ཤེས་ན་ནི་⁸དེའི་ཆེ་མངོན་སུམ་འདིའི་⁹གཟུང་བ་གཞན་དོན་
 ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །འོན་ཏེ་མི་ཤེས་ན་ནི་དེའི་ཆེ་རྣལ་འབྱུང་པ་དེ་དག་ཇི་ལྟར་

1 ཅི་འདྲ་བ་ (གསེར)

2 འབྲས་བུ་རྣམས་ནི་ (གསེར)

3 བསྤྱོད་ (གསེར)

4 བཟུང་ (གསེར)

5 བསྤྱོད་ (གསེར)

6 རེག་ (གསེར)

7 ཤེས་པ་རྣམས་ (གསེར)

8 གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་ན་ནི་ (གསེར)

9 མངོན་སུམ་དུ་འདིའི་ (གསེར)

མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ།¹ །གཏན་ཆེགས་སུ་བསྐྱུ་བར་ཇི་ལྟར་ན་
 མངོན་སུམ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྣོས་ཏེ། མངོན་སུམ་ནི་དོན་གྱིས་²རང་གི་ངོ་
 བོ་འཇིན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །གལ་ཏེ་དོན་གྱིས་³ རང་གི་ངོ་བོ་མི་
 འཇིན་ན་ནི་མངོན་སུམ་དེ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན། དོན་གྱིས་⁴རང་གི་ངོ་བོ་མི་འཇིན་
 ན་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་པ་གསལ་⁵བའི་ཕྱིར། འོན་ཏེ་མི་འཇིན་ན་ཇི་ལྟར་ཆད་མ་
 ཡིན་ཞེས་བྱ་བ་སྣོས་ཏེ། འདིའི་ཆད་མ་ཉིད་ནི་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པའི་སྐྱེ་ཅན་
 ཡིན་ནོ་སུམ་པ་ནི་ཕྱོགས་སུ་མའི་དོགས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པའི་མཐའ་སྒྲ་བས།
 གནས་མ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རྣལ་འབྱུར་པ་གཟུང་བ་དང་། འཇིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་
 པ་མ་སྤངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་⁶གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པའི་ཡང་⁷ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་
 པ་སྣོས་ཏེ། རྣལ་འབྱུར་པ་གང་དག་ལ་གཟུང་བ་དང་འཇིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་
 མ་སྤངས་པ་ཡོད་པ་དེ་དག་ལ་དེ་སྐད་ཅེས་བཤད། །དེ་དག་གིས་⁸ གཞན་གྱི་སེམས་

1 ཡིན་པར་འདོད་ (གསེར)

2 གྱི་ (གསེར)

3 དོན་གྱི་ (གསེར)

4 གྱི་ (གསེར)

5 བསལ་ (གསེར)

6 ཀྱི་ (གསེར)

7 ཤེས་པ་ཡང་ (གསེར)

8 གི་ (གསེར)

ཤེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཐ་སྙད་ལ་མི་སྒྲིབ་¹པ་ཉིད་ཀྱིས་དཔེར་ན་བདག་ཅག་ལ་
 སོགས་པ་དང་འབྲེལ་བའི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་མཐོང་བ་བཞིན་དུ་ཆད་མ་ཉིད་
 ཡིན་གྱི། རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པའི་ཕྱིར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །གཟུང་བ་དང་འཇིན་པའི་
 རྣམ་པར་རྟོག་པ་མ་སྤངས་པའི་སྒྱུ་གནས་མ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྒྲིམ་དེ།
 འདི་ལྟར་དེ་དག་གིས་ཀུན་གཞི་²རྣམ་པར་ཤེས་པའི་མཆན་ཉིད་མ་གྱུར་དོ། །དེ་
 གྱུར་པ་ནི་གཟུང་བ་དང་འཇིན་པར་རྣམ་པར་རྟོག་པའི་བག་ཆགས་སྤངས་པ་³ཡིན་
 ནོ། །གལ་ཏེ་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པ་མ་ཡིན་ནོ།⁴ འོ་ན་
 དེ་ཇི་ལྟར་རྣམ་པ་གསལ་བ་ཅན་ཡིན་ཞེ་ན། རྣལ་འབྱེད་གྱི་དབང་གིས་ནི་ཞེས་བྱ་
 བ་ལ་སོང་པ་སྒྲིམ་དེ། བསྒྲུབས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ནི་རྣལ་འབྱེད་པ་རྣམས་ལ་
 གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པའི་བྱེ་བྲག་གསལ་བར་ཆེས་སུ་
 བྱེད་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་དེ། དཔེར་ན་ལས་ཀྱི་སྟོབས་དང་། ལྷ་ལ་སོགས་པའི་
 བྱིན་གྱི་⁵སྟོབས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་མི་ལམ་བདེན་པ་མཐོང་བ་རྣམས་ལ་ཤེས་པ་དོན་
 ཀྱིས་⁶རྣམ་པ་གསལ་བ་ཅན་འབྱུང་བ་དེ་ལྟ་བུའོ། །དེ་ལ་འདི་སྙམ་དུ་འོ་ན་ནི་

1 བསྒྲིབ་ (གསེར)

2 དེ་དག་གི་ཀུན་གཞི་ (གསེར)

3 སྤང་བ་ (གསེར)

4 མ་ཡིན་ན། (གསེར)

5 བྱིན་གྱིས་ (གསེར)

6 གྱི་ (གསེར)

བསྐྱེམས་¹པའི་སྟོབས་ཁོ་ནས་རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱིས་²གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་
 དེས། སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཅི་སྟེ་མི་འཇིན་སྟུང་དུ་སེམས་ན། དེའི་ཕྱིར་དེ་དག་
 ལ་ཡང་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པའི་ཡུལ་ཅན་ཉིད་ཀྱིས་³ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོགས་པ་
 སྟོས་དེ། དེ་བསྐྱེམས་⁴པའི་སྟོབས་ལས་སྟེ་ཡང་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་
 ཡུལ་དུ་བྱེད་པར་རྒྱས་པ་ནི་མ་ཡིན་དེ། རྣལ་འབྱོར་པ་དེ་ལྟ་བུ་རྣམས་ཀྱིས་གཟུང་
 བ་དང་འཇིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་མ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་རྣལ་འབྱོར་
 པ་རྣམས་ཀྱིས་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་མི་ཤེས་ན། ཇི་ལྟར་གཞན་གྱི་
 སེམས་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བར་ངེས་པར་འཇིན་པར་འགྱུར་ཞིན། དེའི་ཕྱིར། དེ་དག་
 ཀྱང་རང་གི་སེམས་སྤང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྟོལ་པ་སྟོས་དེ། རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་
 ཀྱང་རང་གི་སེམས་དང་⁵སྤང་བ་གཞན་གྱི་སེམས་དང་རྣམ་པ་མཚུངས་པ་ཁོ་ན་
 ལས་གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་བར་ངེས་པར་བཟུང་ནས་⁶ཐ་སྙད་འདོགས་
 སོ། །གལ་ཏེ་རང་གི་ངོ་བོ་འཇིན་པ་མ་ཡིན་པ་⁷འོ་ན་ཇི་ལྟར་ན་མངོན་སུམ་ཡིན།
 ཇི་ལྟར་ན་ཆད་མ་ཉིད་ཡིན་ཞིན། དེའི་ཕྱིར་མངོན་སུམ་དེ་ནི་དེའི་རྣམ་པའི་རྗེས་

-
- 1 བསྐྱེམ་ (གསེར)
 - 2 ཀྱི་ (གསེར)
 - 3 ཀྱིས་ (གསེར)
 - 4 བསྐྱེམ་ (གསེར)
 - 5 དང་ (གསེར་ནང་མེད)
 - 6 གཟུང་ན་ (གསེར)
 - 7 མ་ཡིན་ན་ (གསེར)

སྲུ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟོས་དེ། བང་གི་ཕྱིར་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྣམ་པ་
གསལ་བར་ཐེས་སྲུ་བྱེད་པ་དེའི་ཕྱིར་མངོན་སུམ་ཡིན་པར་འདོད་ལ། བང་གི་
ཕྱིར་མི་སྲུ་བ་དེའི་ཕྱིར་ཆད་མ་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །འོ་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
གཟུང་བ་དང་འཇིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་སྤངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་¹གཞན་གྱི་སེམས་
མཁྱེན་པ་བང་ཡིན་པ་དེ། ཅི་གཞན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རང་གི་ངོ་བོ་ཡུལ་དུ་མཇུག་དམ།
འོན་ཏེ་མི་མཇུག་²གལ་ཏེ་མཇུག་ན་ནི་དེའི་དོན་ཡང་དོན་གཞན་ཡིན་ཅོ་ཞེས་བྱ་
བར་འགྱུར་རོ། །འོན་ཏེ་མི་མཇུག་ན་ནི་དེའི་ཆེ་བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་མ་མཁྱེན་
པ་ཡང་³དོན་ཇི་ལྟ་⁴བ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེའི་ཕྱིར། བཅོམ་ལྷན་
འདས་རྣམས་ཀྱི་དོན་དུ་⁵དོན་ཐམས་ཅད་ཐུགས་སྲུ་ཆུད་པ་ནི་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་
སྟེ་ཞེས་བྱ་བ་སྟོས་དེ། རྣལ་འབྱོར་པ་རྣམས་ཀྱི་གཙོ་བོ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་
རྣམས་ཀྱི་⁶སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡུལ་ནི་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སྟེ། དེ་དག་གིས་⁷ནི་གཞན་
གྱི་སེམས་མཁྱེན་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་འབའ་ཞིག་དུ་མ་ཟད་ཀྱི། ཁྱད་པར་
མེད་པར་དོན་ཐམས་ཅད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཁྱེན་པ་ཡང་བསམ་གྱིས་མི་

1 ཀྱི་ (གསེར་)

2 མ་མཇུག་ (གསེར་)

3 བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་མཁྱེན་པ་ཡང་ (གསེར་)

4 ལྟར་ (གསེར་)

5 དོན་དུ་ (གསེར་ནང་མེད་)

6 ཀྱིས་ (གསེར་)

7 གི་ (གསེར་)

ཁྱུ་པོ། ཁྱིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། གནས་སྐབས་དེ་ནི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཤེས་པ་དང་
བཟོད་པའི་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ཕྱིར་རེ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་
པའི་མཁྱེན་པ་ལས་གཞན་པའི་ཤེས་པས་ངེས་པར་གཟུང་བར་མི་རྒྱས་པའི་ཕྱིར་
ཤེས་པའི་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་རང་གི་ངོ་བོ་ཇི་ལྟ་བུ་
བཞིན་དུ་མ་རྟོགས་པས་བཟོད་པའི་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་དེ་བཞིན་
གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་¹དོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། མེ་ལོང་
ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དེ་བཞིན་ཉིད་མཁྱེན་པ་དང་།
སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་དུ་མཁྱེན་པའོ། །དེ་ལ་མེ་
ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་གཟུང་བ་དང་འཇིན་པའི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་ཡང་དག་པར་
བྱལ་བ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དེ་བཞིན་ཉིད་རིག་པས་དོན་ཐམས་ཅད་
མཁྱེན་པ་དོན་དམ་པར་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ནི་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་
པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རེ། །སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་འཇིག་རྟེན་
ལས་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་ལས་ཐོབ་པ་གཟུང་བ་དང་འཇིན་པའི་རྣམ་པར་
རྟོག་པ་དང་ལྷན་པས་དངོས་པོ་སྤྲ་བ་དང་། བསྐྱབས་²པ་དང་། བསྐྱལ་བ་ཐམས་
ཅད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཁྱེན་པ་³ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་

1 ཀྱི (གསེར)

2 སྐྱབས་པ་ (གསེར)

3 མཁྱེན་པ་པ་ (གསེར)

མཁྱེན་པ་ཡིན་དེ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་ལས་¹ཐོབ་པ་འཇིག་
 རྟེན་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་
 ལ་དོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཚུལ་མི་འགལ་ལོ། །དེ་ལ་གཟུང་བ་དང་འཇིག་
 པར་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཡོད་པར་ཁས་སྲུང་ས་པས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ་ཡང་མ་ཡིན་དེ།
 དེ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་ཉིད་དུ་གཟིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ནི་
 རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དངོས་པོ་ཙམ་གྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ²། །
 མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ལ་དམིགས་པ་ཡིན་ནོ། །བྱ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་རང་
 དང་སྤྱིའི་མཆན་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་ཅན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་ཡེ་
 ཤེས་བཞིའི་རང་བཞིན་ཡིན་ལ། དེ་ལ་མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ནི་འཇིག་རྟེན་ལས་
 འདས་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་རྗེས་ལས་ཐོབ་པ་གཞན་དག་ནི་འཇིག་རྟེན་པ་ཡིན་ནོ། །
 དེ་ལྟ་བུས་ན་བཙུམ་ལྷན་འདས་ཀྱིས་³དོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ནི་ཡེ་ཤེས་བཞི་པོ་
 འདི་དག་ལ་ཅི་རུ་པར་སྦྱར་བར་བྱའོ།

བདག་གིས་ཐུང་གཞན་གྱུ་པ་ནི། |

ཡི་གེ་རྣམ་ཕྱེ་ནས་བཤད་པའི། |

དག་བ་རྟེན་པ་གང་ཡིན་དེས། |

འགྲོ་བས་གྱུ་པ་ཐོབ་གྱུར་ཅིག |

1 རྗེས་ལ་ (གསེར)

2 ཡིན་པའི་ཕྱིར། (གསེར)

3 ཀྱི་ (གསེར)

ཐུང་གཞན་ཡང་དག་གྱུ་པ་ཡི། |

འགྲེལ་བཤད་ཆིག་ཙམ་རྣམ་འགྲེལ་པ། |

སངས་རྒྱལ་ཉིད་ནི་འདྲོད་པ་ཡི། |

དུལ་བའི་ལྷས་ནི་བྱས་པ་ཡིན། |

ཐུང་གཞན་གྱུ་པ་འི་འགྲེལ་བཤད་སློབ་དཔོན་དུལ་བའི་ལྷས་མཛད་པ་
 རྟོགས་སོ།། ཐུ་གར་གྱི་མཁན་པོ་བཤུགས་སྟེ། ཞུ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་དཔལ་བཅེགས་¹
 རྟེན་པ་བསྐྱར་ཅིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།། ||

1 རྟེགས་ (གསེར་)

